

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

2/2017. (II. 10.) AB határozat	a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 258. § (3) bekezdés e) pontjával kapcsolatos alkotmányos követelmény megállapításáról és bírói döntések alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panasz elutasításáról	118
3019/2017. (II. 17.) AB határozat	alkotmányos követelmény megállapításáról és bírói kezdeményezés elutasításáról	139
3020/2017. (II. 17.) AB határozat	jogszabály alaptörvény-ellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány elutasításáról	149
3021/2017. (II. 17.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	153
3022/2017. (II. 17.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	163
3023/2017. (II. 17.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	166
3024/2017. (II. 17.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	169
3025/2017. (II. 17.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	172
3026/2017. (II. 17.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	175
3027/2017. (II. 17.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	179
3028/2017. (II. 17.) AB végzés	alkotmányjogi panasz eljárás megszüntetéséről	183
3029/2017. (II. 17.) AB végzés	bírói kezdeményezés alapján indult eljárás megszüntetéséről	185
Helyreigazítás		188

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 2/2017. (II. 10.) AB HATÁROZATA

a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 258. § (3) bekezdés e) pontjával kapcsolatos alkotmányos követelmény megállapításáról és bírói döntések alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes* és *dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Balsai István*, *dr. Dienes-Oehm Egon*, *dr. Juhász Imre*, *dr. Salamon László*, *dr. Stumpf István* és *dr. Szívós Mária* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 258. § (3) bekezdés e) pontjának alkalmazása során az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy amennyiben a bíróság a terhelttel szemben alkalmazott büntetőjogi jogkövetkezményt az eljárás elhúzódása miatt enyhíti, akkor határozatának indokolása rögzítse az eljárás elhúzódásának a tényét, valamint azzal összefüggésben a büntetés enyhítését és az enyhítés mértékét.

2. Az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.II.1304/2014/6. számú végzése, a Tatabányai Törvényszék 2.Bf.364/2013/15. számú, az Esztergomi Járásbíróság 3.B.310/2008/102. számú ítéletei alaptörvény-ellenességének a megállapítására és a megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában – elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt egyebekben visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó (Nógrádi Miklós Györgyné) jogi képviselője (dr. Alberti Péter, 2500 Esztergom, Kossuth Lajos utca 2. I/11.) útján 2015. április 10-én az elsőfokú bíróságnál alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amely az Alkotmánybírósághoz 2015. április 21-én érkezett. Az indítványozó felhívásra 2015. július 13-án az indítványát kiegészítette (a továbbiakban együtt: indítvány).
- [2] Az indítvány az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Kúria Bfv.II.1304/2014/6. számú végzése, továbbá a Tatabányai Törvényszék 2.Bf.364/2013/15. számú és az Esztergomi Járásbíróság 3.B.310/2008/102. számú ítéletei alaptörvény-ellenességének a megállapítására és a megsemmisítésére irányult.
- [3] Az indítványozót a Tatabányai Városi Ügyészség B.767/2005/4. számú, 2005. március 18. napján kelt vádiratában egy rendbeli sikkasztás büntetével [a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) 317. § (1), (4) bekezdés a) pont], majd az Esztergomi Városi Ügyészség B.456/2005/9. számú, 2005. június 17. napján kelt vádiratában 9 rendbeli sikkasztás büntetével [rég. Btk. 317. § (1), (2) bekezdés

- c) pont, (5) bekezdés b) pont], valamint 33 rendbeli sikkasztás büntetével [rég. Btk. 317. § (1), (2) bekezdés c) pont, (4) bekezdés b) pont] vádolta. A vádiratokban foglalt tényállások szerint az indítványozó ügyvezetőként dolgozott egy nyílászárókat forgalmazó gazdasági társaságnál és előlegeket vett fel a megrendelt ajtókra, ablakokra és azok szerelvényeire. A vád szerint az indítványozó az átvett összegeket nem a sértettek által megrendelt termékek beszerzésére, hanem a cég adósságainak a rendezésére fordította.
- [4] Az Esztergomi Városi Bíróság 4.B.190/2005/58. számú, 2007. május 23. napján kelt ítéletével az indítványozót 10 rendbeli nagyobb értékre, üzletszerűen elkövetett sikkasztás büntette, valamint 33 rendbeli sikkasztás büntette miatt 1 év 10 hónap börtönbüntetésre és 300 000 Ft pénzmellékbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtását 4 év próbaidőre felfüggesztette.
- [5] A Komárom-Esztergom Megyei Bíróság mint másodfokú bíróság, az 1.Bf.405/2007/14. számú, 2008. március 6. napján kelt végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította.
- [6] A megismételt eljárásban az Esztergomi Járásbíróság 3.B.310/2008/102. számú, 2013. április 29. napján kelt ítéletében az indítványozót 10 rendbeli sikkasztás büntette [rég. Btk. 317. § (1), (2) bekezdés II. fordulat c) pont, (5) bekezdés b) pont] és 33 rendbeli sikkasztás büntette [rég. Btk. 317. § (1), (2) bekezdés II. fordulat c) pont, (4) bekezdés b) pont] miatt 1 év börtönbüntetésre ítélte, amelynek végrehajtását 3 év próbaidőre felfüggesztette, továbbá rendelkezett a magánfelek által előterjesztett polgári jogi igényekről.
- [7] Az Esztergomi Járásbíróság az ítéletének indokolásában kifejtette, hogy „a vádlott terhére nem róható” „rendkívül hosszú időmúlásra” tekintettel a szabadságvesztés időtartamát a törvényi minimumban állapította meg, és annak végrehajtását felfüggesztette, valamint a próbaidő tartamát „a törvényi minimumhoz közel” határozta meg (támadott elsőfokú ítélet 21. oldalának 6–8. bekezdései).
- [8] A Tatabányai Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bf.364/2013/15. számú, 2014. április 3-án kelt és jogerőre emelkedett ítéletével az indítványozó bűnösségét 36 rendbeli sikkasztás büntetében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.), 372. § (1) bekezdés, (3) bekezdés b) pont, (2) bekezdés bc) pont], valamint 6 rendbeli sikkasztás vétségében [Btk. 372. § (1) bekezdés, (2) bekezdés bc) pont] állapította meg. A kiszabott szabadságvesztés-büntetés, valamint a próbaidő tartamát nem módosította.
- [9] A Kúria 2015. február 9. napján kelt Bfv.II.1304/2014/6. számú végzésével a felülvizsgálati indítványt elutasította, illetve az elsőfokú és a másodfokú bíróság ítéletét hatályában fenntartotta.
- [10] 2. Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapította az alkotmányjogi panaszát. Álláspontja szerint a Kúria Bfv. II.1304/2014/6. számú végzése, továbbá a Tatabányai Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bf.364/2013/15. számú, és az Esztergomi Járásbíróság 3.B.310/2008/102. számú ítéletei sértik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz való jogát, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésében foglalt *nullum crimen sine lege* és *nulla poena sine lege* elvét, továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében szereplő jogorvoslathoz való jogát.
- [11] Az indítvány szerint a Kúria megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésében foglalt *nullum crimen sine lege* és *nulla poena sine lege* elvét azzal, hogy hatályában fenntartotta a Tatabányai Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bf.364/2013/15. számú ítéletét, amely sikkasztás büntette miatt állapította meg az indítványozó büntetőjogi felelősségét. A Kúria ugyanis rögzítette, hogy a cselekmény sikkasztásnak minősítése törvénytértő, mivel a sértettekől átvett pénzen az indítványozó által vezetett gazdasági társaság a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 119. §-a értelmében tulajdonjogot szerzett. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróság a jogerős ítéletben olyan cselekmény miatt szabott ki vele szemben büntetést, amely cselekmény a magyar jog szerint nem volt bűncselekmény. Az indítvány szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseinek a sérelmét az okozta, hogy a Kúria a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítéletben nem szereplő tényállási elemmel – az indítványozó teljesítési akaratának hiányával – egészítette ki a tényállást, és a jogerős ítéletben foglalt sikkasztást csalásnak minősítette.
- [12] Az indítványozó kifejtette, hogy a bíróságok megsértették az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben foglalt azon jogát is, amely szerint az ellene emelt vádat a bíróságnak észszerű határidőn belül kell elbírálnia (a továbbiakban: észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog). Az indítványozó álláspontja szerint a vele szemben folytatott büntetőeljárás indokolatlanul elhúzódott. Az ügyészség ugyanis az első vádiratot 2005. március 18. napján nyújtotta be, míg a Kúria felülvizsgálati végzését 2015. február 26. napján kézbesítették részére, így a büntetőeljárás bírósági szakasza közel 10 évig tartott.

- [13] 3. Az indítványozó az Alkotmánybíróság felhívására kiegészítette alkotmányjogi panaszát. Álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésének a megsértése a Kúria helytelen jogértelmezése miatt következett be. Az indítványozó kérte, hogy amennyiben az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 416. § (1) bekezdés *b*) pontja és a Be. 427. § (1) bekezdés *b*) pontja tekintetében a Kúria jogértelmezését mégis helytállónak tartja, akkor az Abtv. 28. § (1) bekezdésére figyelemmel – az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján – ezeknek a jogszabályi rendelkezéseknek az Alaptörvénnyel való összhangjára irányuló eljárást is folytassa le. Az indítvány szerint a Kúria helyes jogértelmezése esetén a támadott törvényi rendelkezések az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésébe ütköznek, ugyanis lehetővé teszik, hogy a terheltet olyan cselekmény miatt mondják ki bűnösnek és sújtsák büntetéssel, amelyet nem követett el.

II.

- [14] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és a kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(4) Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

- [15] 2. A Be.-nek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„258. § (3) Az ítélet és az ügydöntő végzés indokolása összefüggően tartalmazza

e) a bíróság által megállapított tényállás szerinti cselekmény jogi minősítését, büntetés kiszabása, intézkedés alkalmazása, illetőleg ezek mellőzése esetén e döntés indokolását, az alkalmazott jogszabályok megjelölésével,”

„416. § (1) Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye, ha

b) a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak, illetve a büntetés végrehajtását a Btk. 86. § (1) bekezdésében foglalt kizáró ok ellenére függesztették fel”

„427. § (1) A Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot megváltoztatja, és a törvénynek megfelelő határozatot hoz, ha

b) a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak, illetve a büntetés végrehajtását a Btk. 86. §-ában foglalt kizáró ok ellenére függesztették fel”

III.

- [16] Az Alkotmánybíróságnak a befogadási eljárás során az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében először azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz eleget tesz-e a befogadhatóság feltételeinek.

- [17] 1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz formai követelményeinek való megfelelés körében áttekintette, hogy az indítvány határidőben érkezett-e [Abtv. 30. §-a], illetve, hogy tartalmaz-e határozott kérelmet [Abtv. 52. § (1b) bekezdése].

- [18] 1.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében – az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt – a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó a Kúria végzését 2015. február 26-án vette át, az alkotmányjogi panaszt pedig 2015. április 10-én nyújtotta be az elsőfokú bíróságnál, ezért az indítvány az Abtv. 30. § (1) bekezdésének megfelelően határidőben beérkezettnek tekinthető.
- [19] 1.2. Az alkotmányjogi panasznak az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelmet kell tartalmaznia.
- [20] Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [az Abtv. 27. §], az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XXVIII. cikkének (1), (4) és (7) bekezdései], a támadott bírósági határozatokat (a Kúria Bfv.II.1304/2014/6. számú végzése, a Tatabányai Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bf.364/2013/15. számú, és az Esztergomi Járásbíróság 3.B.310/2008/102. számú ítéletei). Az indítványozó kifejezett kérelmet is előterjeszt arra nézve, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a felsorolt bírósági határozatok alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat.
- [21] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésére alapított indítványi elem vonatkozásában az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelem feltételeinek csak részben felel meg.
- [22] Az indítványozó hivatkozik az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmére, azonban ezen alaptörvényi rendelkezéssel összefüggésben nem terjeszt elő az alapjogsérelmét alátámasztó, alkotmányjogilag megalapozott indokolást, így kérelme ezen alaptörvényi rendelkezés vonatkozásában nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pontjában foglaltaknak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az ilyen indokolás hiánya az indítványi elem érdemi elbírálásának az akadályá {pl.: 3149/2016. (VII. 22.) AB végzés, Indokolás [27]}.
- [23] 2. Az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának vizsgálata során a törvényben előírt tartalmi feltételeknek (az Abtv. 27. §-ának, illetve a 29–31. §-ainak) való megfelelés tekintetében az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [24] 2.1. Az Abtv. 27. § *a*) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozónak az Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az indítványozó az alapul szolgáló büntető ügyben terheltként szerepelt, így érintettsége a támadott bírósági határozatokkal összefüggésben egyértelműen megállapítható.
- [25] 2.2. Az Abtv. 27. § *b*) pontjában foglaltak szerint a bírói döntéssel szemben alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy a jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt a Kúria Bfv.II.1304/2014/6. számú felülvizsgálati végzésének kézbesítését követően nyújtotta be. Az Alkotmánybíróság ennek alapján megállapította, hogy az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv. 27. §-ában előírt követelményeknek.
- [26] 3. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [27] 3.1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítvány egyes elemei tekintetében érdemi vizsgálatnak a következő indokok alapján nincs helye.
- [28] 3.1.1. Az indítványozó a kiegészített panaszában azt kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy az Abtv. 28. § (1) bekezdésében meghatározott jogkörében járjon el. Az Abtv. 28. § (1) bekezdése szerint ugyanis az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában meghatározott bírói döntés felülvizsgálatára irányuló eljárásban az Abtv. 26. § szerinti, a jogszabály Alaptörvénnyel való összhangját illető vizsgálatot is lefolytathatja. Az indítványozó ezért azt kérte, hogy amennyiben az Alkotmánybíróság a Kúria támadott határozatában foglaltakat helytállónak tartja, akkor

az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a Be. 416. § (1) bekezdés *b*) pontjának, valamint a Be. 427. § (1) bekezdés *b*) pontjának alkotmányossági vizsgálatát folytassa le. Az indítványozó álláspontja szerint ugyanis a Kúria helyes jogértelmezése esetén a támadott jogszabályi rendelkezések nem állnak összhangban az Alaptörvény XXVIII. cikkének (4) bekezdésével.

- [29] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Abtv. 28. § (1) bekezdése szerinti vizsgálat kezdeményezésére az indítványozó nem jogosult, a felhívott rendelkezés alapján ugyanis az Alkotmánybíróság – kivételesen hivatalból eljárva – dönthet az ott meghatározott alkotmányossági vizsgálatok lefolytatásáról [3254/2015. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [11]]. Az Alkotmánybíróság az indítványozó jogosultságának hiánya miatt ezen indítványi elem érdemi vizsgálatát mellőzte.
- [30] 3.1.2. Az indítvány szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljárás követelményébe ütközik az, hogy a Kúria a felülvizsgálati eljárás során a jogerős ítéletben nem szereplő tényállási elemmel – az indítványozó teljesítési akaratának hiányával – kiegészítette a tényállást és ennek alapján csalás büntetében állapította meg a bűnösségét.
- [31] Az indítványozót a másodfokú bíróság jogerős ítéletében sikkasztás büntetében mondta ki bűnösnek. A Kúria a felülvizsgálat során hozott végzésében a jogerős ítéletet helyben hagyta, de a bűncselekmény minősítése tekintetében törvénysértést állapított meg. A Kúria a bűncselekmény sikkasztásnak minősítését azért tartotta törvénysértőnek, mert az átvett készpénz a gazdasági társaság tulajdonába került, így azzal a társaság ügyvezetését ellátó indítványozó szabadon rendelkezhetett, vagyis a sikkasztás törvényi tényállását nem valósította meg. A támadott végzés indokolása rögzíti, hogy a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó. A terhelt 9 hónapon át 43 sértett tekintetében újra és újra ugyanazt a magatartást tanúsította, vagyis felvette a megrendelés során a díjelőleget, de azt nem a szerződésben foglalt célra, hanem a gazdasági társaság adósságainak a rendezésére fordította. A Kúria álláspontja szerint ezek a tények azt támasztják alá, hogy az indítványozó szándéka nem a szerződések teljesítésére irányult. Tekintettel arra, hogy az indítványozó a sértetteket a szerződések teljesítése tekintetében megtévesztette, és azok emiatt kárt szenvedtek, így az indítványozó a csalás törvényi tényállását valósította meg.
- [32] A Kúria megállapította továbbá azt is, hogy a csalás és a sikkasztás büntetési tételei azonosak és a terhelt büntetésének a mértéke ezen belül maradt. A Kúria álláspontja szerint a bűncselekmény törvénysértő minősítése nem vezetett törvénysértő büntetéshez [Be. 416. § (1) bekezdés *b*) pont első fordulat], így a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta (a támadott végzés 6. oldala).
- [33] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatban kizárólag az eljárás alkotmányos kereteit vizsgálja, jelen esetben azt, hogy a Kúria támadott végzése tekintetében felmerült-e olyan alaptörvény-ellenesség, amely a döntés érdemét, vagyis a bűnösség megállapítását és a kiszabott büntetést befolyásolta.
- [34] A támadott végzés indokolásából egyértelműen megállapítható, hogy a Kúria a jogerős ítéletben rögzített tényállás alapján vont le a megállapított jogi minősítéstől eltérő következtetést.
- [35] Az Alkotmánybíróság következetes álláspontja az, hogy alkotmányos vizsgálati jogköre nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható [3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14], legutóbb pl. 14/2015. (V. 26.), Indokolás [54]]. Az Alkotmánybíróság ennek következtében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a megsértését – az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog kivételével – nem vizsgálta.
- [36] 3.1.3. Az indítványozó szerint a támadott bírósági határozatok az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésében foglalt *nullum crimen sine lege* és *nulla poena sine lege* elv megsértése következtében is alaptörvény-ellenesek. Az indítvány szerint a Kúria jogértelmezése arra vezethet, hogy valakit olyan cselekmény miatt mondanak ki bűnösnek és sújtanak büntetéssel, amelyet nem követett el, vagy amelyben vele szemben nem folytatták le törvényesen a büntetőeljárást.
- [37] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésében foglalt *nullum crimen sine lege* és *nulla poena sine lege* elvet megfogalmazó alkotmányos szabály az állami büntetőhatalom gyakorlását övező feltételek előre megismerhetőségének követelményét, vagyis a visszaható hatályú büntetőjogi jogalkotás és jogalkalmazás tilalmát tartalmazza [16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [33]].

- [38] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy jelen ügyben az eljáró bíróságok az indítványozót olyan cselekmények elkövetése miatt marasztalták el, amely a magyar jog, vagyis az elkövetés idején hatályos és törvényben kihirdetett régi Btk. szerint bűncselekménynek minősültek (sikkasztás, csalás) és a jelenleg hatályos Btk. szerint is bűncselekménynek számítanak.
- [39] Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy a jogértelmezés körébe tartozik az, hogy a Kúria a jogerős ítéletben megállapított tényállásra alapozva az elkövetett cselekmény jogi minősítését megváltoztatta, továbbá az, hogy a bizonyítás eredményeként rögzített tényeket másként értékelte. Erre nézve az Alkotmánybíróság az előző pontban, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapozott indítványi elem kapcsán már kifejtette álláspontját.
- [40] Az Alkotmánybíróság szerint ennek következtében az indítványozó által a *nullum crimen sine lege* és a *nulla poena sine lege* elvek megsértésére nézve felhozott érvek nem állnak érdemi alkotmányjogi összefüggésben az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésében rögzített rendelkezéssel.
- [41] Az Alkotmánybíróság a kifejtett indokok alapján az indítvány azon elemeinek a vizsgálatát, amelyeket az indítványozó – az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog kivételével – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére, a XXVIII. cikk (4) bekezdésére, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdésére alapított, továbbá az Abtv. 28. §-ának alkalmazása iránti kérelmét az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.
- [42] 3.2. Az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság tanácsa 2015. november 17-i ülésén befogadta, mert álláspontja szerint az ügyben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés merült fel.
- [43] Az Alkotmánybíróság alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekinti annak vizsgálatát, hogy az Abtv. 27. § alapján benyújtott alkotmányjogi panaszban támadott büntetőeljárás időtartama milyen feltételek fennállása esetén áll összhangban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való joggal.

IV.

- [44] Az indítvány az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [45] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vizsgálta meg.
- [46] Az Alaptörvény a tisztességes eljáráshoz való jogot és az annak részét képező „észszerű határidő” követelményét két cikkében rögzíti. A hatósági eljárások vonatkozásában az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy „[m]indenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék”. A bírósági eljárások tekintetében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint „[m]indenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és a kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.” Az észszerű határidőn belüli eljárás követelménye ennek következtében a hatóságokra és a bíróságokra egyaránt vonatkozik.
- [47] Az eljárás tisztességességének alkotmányos követelményrendszerét a 2011. december 31-éig hatályban volt Alkotmány 57. § (1) bekezdése úgy fogalmazta meg, hogy „a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.” Az „észszerű időn” belüli elbírálás, mint részjogosítvány ebben a rendelkezésben nem szerepel, mert arra nézve csak az Alkotmány 57. § (5) bekezdése tartalmaz utalást. Eszerint „[a] jogorvoslati jogot – a jogviták észszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja” [Alkotmány 57. § (5) bekezdés második mondat].
- [48] Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában foglalta össze, amelyet utóbb több döntésében [5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75.; 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.] megerősített és továbbfejlesztett. Az Alaptörvény negyedik módosítása 2013. április 1. napjával megváltoztatta az Alaptörvény Záró és egyes rendelkezések 5. pontját, és ennek alapján az Alaptörvény hatálybalépése előtt meghozott alkotmánybírósági határozatok hatályukat veszítették. Az Alkotmánybíróság kimondta, hogy az újabb ügyekben felhasználhatja az Alaptörvény hatálybalépése előtt hozott határozataiban szereplő érveket [13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [33], 22/2012. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [40]]. Az Alkotmánybíróság a 7/2013.

- (III. 1.) AB határozatában – kifejezetten az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontján és az Abtv. 27. §-án alapuló hatáskörével összefüggésben – megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát, és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság által korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]).
- [49] A tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95.]. A tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye [14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 266.].
- [50] A tisztességes eljáráshoz való jog több garanciális szabályból áll. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága, a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és a pártatlanság kívánalma, továbbá az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye. A szabály *de facto* nem állapítja meg, de az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége [22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]].
- [51] Az Alaptörvény tehát – a nemzetközi kötelezettségekre tekintettel – az Alkotmány szövegéhez képest a XXVIII. cikk (1) bekezdésben foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részelemeként rögzíti az észszerű határidőn belüli elbírálás követelményét is. Az Alkotmánybíróság azonban már korai határozataiban is foglalkozott a bírósági eljárás észszerű időn belüli befejezésének követelményével, és noha ezen elvárás az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében szövegszerűen nem szerepelt, azt a tisztességes eljárás részjogosítványaként kezelte [pl. 38/1991. (VII. 3.) AB határozat, ABH 1991, 183–184., 994/D/2005. AB határozat, ABH 2010, 1527, 1533.]
- [52] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséhez kapcsolódó határozataiban is rögzítette, hogy az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog a tisztességes eljáráshoz fűződő alapjog egyik részjogosítványa [3024/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [18]], ezért az Alaptörvényben biztosított azon jogok körébe tartozik, amelyek sérelme alkotmányjogi panasz alapját képezheti [3174/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [18]].
- [53] Jelen ügyben az indítványozó a bírósági eljárás elhúzódsát sérelmezi, és az indítványát az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapozza, ezért az Alkotmánybíróság ennek megfelelően csak a bíróságokkal szembeni alaptörvényi követelményt vizsgálta.
- [54] 2. Az Alaptörvény hatálybalépése után lehetőség nyílt arra, hogy az indítványozók az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszaikban az annak alapjául szolgáló bírósági eljárás elhúzódsára és emiatt az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való joguk megsértésére hivatkozzanak. Az Alkotmánybíróság azonban ezen alapjogi részjogosítvány sérelmére alapozott panaszokat általában visszautasította. Ennek egyik indoka az volt, hogy az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Abban az esetben tehát, ha a bírósági eljárás elhúzódsa nem hatott ki az ügyben hozott bírói döntés érdemére, akkor az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt nem fogadta be [pl. 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [8]]. Visszautasítás alapját képezték egyéb okok is, pl. a kifogás mint jogorvoslat kimerítésének hiánya [3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]], vagy a hatáskör hiánya [3174/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [20]–[21]].
- [55] Az Alkotmánybíróság néhány alkalommal érdemben is vizsgálta az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog sérelmét. Az egyik ügyben rögzítette például, hogy az alapeljárás elhúzódsát jelentős mértékben az eljáró szervektől független, objektív okok váltották ki, így az alkotmányjogi panaszt elutasította [3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [56] Az Alkotmánybíróság rögzítette azt is, hogy az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként a tisztességes eljáráshoz való jog részelemét képező észszerű határidőn belüli elbírálás alaptörvényi rendelkezéséhez kapcsolódó alapjogvédelmi feladatát nem tudja hatékonyan ellátni [3024/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [20]]. Nem áll ugyanis az Alkotmánybíróság rendelkezésére olyan törvényi lehetőség, amelynek alkalmazása révén egy adott bírósági eljárás jelentős elhúzódsából eredő következményeket enyhíteni vagy orvosolni tudná. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a alapján folytatott eljárásban az alkotmányjogi panasz alapján megállapíthatja

a bírói döntés alaptörvény-ellenességét abból az okból, hogy nem felel meg az észszerű határidőn belüli elbírálás követelményének, és ekkor az Abtv. 43. § (1) bekezdése szerint a bírósági határozatot meg kell semmisítenie. A támadott határozat megsemmisítése azonban nem alkalmas minden esetben arra, hogy az eljárás elhúzódsából eredő sérelmeket orvosolja, és azt is eredményezi, hogy a már indokolatlanul hosszúra nyúlt eljárás tovább folytatódik és tovább elhúzódik.

- [57] Az eljárás elhúzódsából származó igényét az indítványozó ennek következtében csak egyéb jogi úton – elsősorban polgári perben – tudja érvényesíteni. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) szerint a panaszos fél az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jogának megsértése esetén – az alapvető jogait ért sérelemre hivatkozással – sérelemdíjra tarthat igényt, feltéve, hogy a sérelem a jogorvoslati eljárásban nem orvosolható. Amennyiben alapjogának sérelme következtében a fél kárt is szenved és az a jogorvoslati eljárásban nem orvosolható, akkor a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint követelheti a jogsértőtől kárának megtérítését [Pp. 2. § (3) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság határozataiban általában felhívja az indítványozó figyelmét erre a jogorvoslati lehetőségre [pl. 3174/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [21]].
- [58] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az elhúzódo eljárásból eredő sérelmek orvoslására elsősorban az eljáró bíróságok rendelkeznek a megfelelő jogi eszközökkel. Ezen eszközök alkalmazásakor azonban szem előtt kell tartaniuk azokat az alkotmányos szempontokat, amelyek alapján megítélhető, hogy egy bírósági eljárás milyen feltételek mellett tesz eleget az észszerű határidőn belüli elbírálás követelményének, ezért az Alkotmánybíróság az alábbiakban összefoglalja azokat.
- [59] 3. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt észszerű határidőn belüli elbírálás követelményének érvényesülnie kell minden olyan eljárásban, ahol az érintett személy ellen emelt bármely vádról vagy valamely perben a jogairól és a kötelezettségeiről a bíróság dönt. Az Alkotmánybíróság jelen indítvány alapján a bírósági eljárások közül is kizárólag az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog azon aspektusát vizsgálta, amely a büntetőeljárás elhúzódsával függ össze.
- [60] 3.1. Az eljárás észszerű határidőn belül történő befejezésének követelménye a Be. számos rendelkezésében érvényesül. A Be. az egész büntetőeljárásra – és nemcsak annak bírósági szakaszára nézve – tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek az eljárás gyors és észszerű lefolytatását szolgálják.
- [61] A Be. több eljárási határidőt szab, amely a büntetőeljárás mielőbbi befejezésére irányul. Így pl. a nyomozási határidő tekintetében rögzíti, hogy a nyomozást a lehető legrövidebb időn belül le kell folytatni, és az elrendelésétől számított két hónapon belül be kell fejezni. A nyomozási határidő további meghosszabbítása szigorú feltételekhez kötött és a Be. meghatározza a nyomozás maximális időtartamát is [Be. 176. §]. A büntetőeljárás gyorsítása érdekében a Be. olyan rendelkezéseket is tartalmaz, amelyek az általános eljárási határidőkhöz képest soronkívüliséget biztosítanak. Soron kívül kell lefolytatni az eljárást, ha a terhelt előzetes letartóztatásban van, vagy a kiskorú sérelmére elkövetett egyes bűncselekmények esetén, továbbá a megismételt eljárásban, stb. [Be. 64/A. § (1) bekezdés].
- [62] A Be. a bírósági tárgyalás határidejének kitűzésével kapcsolatban kifejezetten utal az észszerű határidőn belüli elbírálás követelményére. Eszerint a tárgyalás határnapját – figyelemmel az ügyek érkezési sorrendjére és a soronkívüliségre – a lehető legközelebbi napra úgy kell kitűzni, hogy a bíróság az ügyet lehetőleg elnapolás nélkül észszerű határidőn belül be tudja fejezni. Ha ez nem lehetséges, akkor folytatólagos tárgyalási napot kell kitűzni és törekedni kell arra, hogy a bizonyítási eljárást észszerű határidőn belül be lehessen fejezni [Be. 278. § (3), (4) bekezdés].
- [63] A Be.-ben foglalt ezen rendelkezéseknek a megsértése befolyásolhatja a büntetőeljárás időtartamát. Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában hangsúlyozta, hogy az ügy elbírálásához szükséges pertartam megítélése törvényességi szakkérdés [3174/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [20]]. Az eljáró bíróságok mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy a vizsgált ügyben milyen bizonyítási cselekmények elvégzésére, milyen kényszerintézkedések elrendelésére van szükség és azok tekintetében – a Be. rendelkezései alapján – milyen határidőt szabnak. Az Alkotmánybíróság mindig is tartózkodott attól, hogy a bírósági szervezet feletti „szuperbíróság” szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el [3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14], legutóbb pl. 14/2015. (V. 26.), Indokolás [54]]. Ennek következtében alkotmányossági szempontból nem az egyes eljárási cselekmények és az elvégzésükre kitűzött határidők indokoltságát kell vizsgálni, hanem a bíróság azon törekvését, hogy a terhelttel szembeni vádat – a tisztességes eljárás egyéb követelményeinek a szem előtt tar-

tása mellett – mielőbb elbírálja. Kétségtelen azonban, hogy az Alkotmánybíróság erre a törekvésre nézve az egyes perccselekményekből, a fegyelmezett pervezetésből, a pertörténet egyes tényeiből tud következtetéseket levonni.

- [64] 3.2. Az Alkotmánybíróság az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye vizsgálati szempontjainak rögzítése előtt áttekintette az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) ebben a tárgykörben kialakított esetjogát.
- [65] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt utal arra, hogy az általa nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint az EJEB által meghatározott jogvédelem szintje [legutóbb pl. 15/2016. (IX. 21.) AB határozat, Indokolás [42], 30/2015. (X. 15.) AB határozat, Indokolás [35]]. Ennek feltétele, hogy az Alaptörvény ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés, jellemzően az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJE).
- [66] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az EJE 6. cikk 1. bekezdésének első mondata és az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése lényegileg azonosan határozza meg a vád észszerű határidőn belüli elbírálásának a követelményét. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt jogvédelem szintje tehát nem lehet alacsonyabb az EJEB gyakorlata alapján megállapítható mértéknél. Az Alkotmánybíróság ezen mérték megítélése érdekében az EJE 6. cikk 1. bekezdésével kapcsolatos EJEB esetjogból a büntetőeljárások tekintetében összefoglalóan az alábbi fontosabb elveket emeli ki.
- [67] 3.3. A büntető ügyekben az EJE 6. cikkének 1. bekezdésében foglaltak (a tisztességes tárgyaláshoz való jog) célja, hogy a meggyanúsított személy ne álljon indokolatlanul sokáig a vád hatálya alatt. Az EJEB által figyelembe vett időtartam kezdete a terhelt letartóztatásának (őrizetbe vételének), illetve a nyomozó hatóság azon hivatalos közlésének az időpontja, amely szerint bűncselekményt követett el [legutóbb pl. *Buzadji kontra Moldova*, (23755/07), 2016. július 5., 85. pont]. Az EJEB a magyar ügyekben a gyanúsítottként történő kihallgatás időpontját tekinti az eljárás kezdetének, így az eljárás nyomozási szakaszának egy részére is kiterjed a vizsgálata [legutóbb pl. *Csák kontra Magyarország*, (25749/10), 2015. október 15., 5. pont, *Udvardy kontra Magyarország*, (66177/11), 2015. október 1., 5. pont].
- [68] Az EJE 6. cikk 1. bekezdése szerinti „észszerű idő” tartalmi követelményeit az EJEB általában a büntetőeljárás befejezéséig vizsgálja, beleértve annak a fellebbviteli szakaszát is mindaddig, amíg a fellebbviteli bíróságok a vád érdeméről és nem csupán járulékos kérdésekről hoznak érdemi határozatot [legutóbb pl. *O’Neill és Lauchlan kontra Egyesült Királyság*, (41516/10, 75702/13), 2016. június 28., 82. pont]. Az EJEB nemcsak a büntetőeljárás nyomozási szakaszának egy részét, hanem a jogerős ítélet végrehajtását is a vizsgálati körébe vonja. Álláspontja szerint a jogerős döntés büntetőjogi jogkövetkezményeinek az érvényesítése is az eljárás részét képezi, így az ennek során bekövetkező késedelem is a hatóságok terhére esik, pl. a felmentő ítélet jogerőre emelkedését követően a fogva tartott terheltet megfelelő indok nélkül nem helyezik azonnal szabadlábra [*Assanidze kontra Grúzia* [GC], (71503/01), 2004. április 8., 181. pont].
- [69] Az EJEB szerint az eljárás elhúzódásának a megítélése az eset konkrét körülményeinek a fényében és átfogó jelleggel történhet. Önmagában az eljárás hosszú időtartama még nem jelenti azt, hogy az eljárás elhúzódott és a bíróságok egyezményesértést követtek el. Az EJE 6. cikk 1. bekezdése megköveteli, hogy az eljárás jó ütemben haladjon előre, de az EJEB szerint ez nem mehet a megfelelő szintű igazságszolgáltatási tevékenység biztosításának a rovására. A tagállamok feladata az említett két alapvető szempont közötti megfelelő egyensúly megtalálása [*Gankin és mások kontra Oroszország*, (2430/06, 1454/08, 11670/10, 12938/12), 2016. május 31., 26. pont].
- [70] Az EJEB az eljárás abszolút időtartamát is vizsgálja, mert előfordulhat olyan eset, hogy az eljárás bizonyos szakaszai megfelelő tempóban haladnak, de annak egésze mégis túllépi az észszerű időtartamot [legutóbb pl. *O’Neill és Lauchlan kontra Egyesült Királyság*, (41516/10, 75702/13), 2016. június 28., 95. pont, *Moreno Carmona kontra Spanyolország*, (26178/04), 2009. június 9., 63. pont]. Az EJEB a 10 év időtartamot megközelítő vagy azt meghaladó büntetőeljárásokat olyan hosszúnak tekinti, amelyek egyértelműen megsértik az EJE 6. cikk 1. bekezdésében foglalt „észszerű idő” követelményét. [Legutóbb pl. a *Csák kontra Magyarország* ügyben 13 év 9 hónap [(25749/10), 2015. október 15., 11. pont], az *Udvardy kontra Magyarország* ügyben 8 év 3 hónap [(66177/11), 2015. október 1., 11. pont], a *Szabó János Dániel kontra Magyarország* ügyben 7 év 4 hónap [(30361/12), 2015. február 17., 8. pont], a *Balázs és mások kontra Magyarország* ügyben 9 év volt a figyelembe

vehető időtartam hossza [(27970/12), 2015. február 17., 9. pont], amelyek miatt az EJE az EJE 6. cikk 1. bekezdésének a sérelmét állapította meg.)

- [71] Az EJE a büntetőeljárás észszerű időtartamának megítélésekor nemcsak az eljárás hosszát, hanem más szempontokat is figyelembe vesz, így elsősorban az ügy bonyolultságát, továbbá a kérelmező és az érintett állami, illetve bírói szervek magatartását [pl. *Magyar László kontra Magyarország*, (73593/10), 2014. május 20., 64. pont].
- [72] Az ügy bonyolultságát támaszthatják alá olyan körülmények, mint pl. a vádpontok, a vádlottak vagy a tanúk nagy száma [C. P. és társai kontra Franciaország, (36009/97), 2000. augusztus 1., 30. pont]. Az ügy bonyolultsága esetén az abszolút időtartamában hosszúnak tűnő büntetőeljárás sem sérti az „észszerű idő” követelményét [*Lakos kontra Magyarország*, (51751/99), 2003. március 11-i elfogadhatósági határozat].
- [73] Az EJE szerint a kérelmező magatartásának megítélésekor figyelemmel kell lenni arra, hogy az EJE 6. cikke nem követeli meg tőle az igazságszolgáltatási szervekkel történő együttműködést. Az sem róható fel neki, hogyha minden rendelkezésére álló jogorvoslatot igénybe vesz. Mindazonáltal a kérelmező is tanúsíthat olyan perelhúzó magatartást, amely az eljárás észszerű időn belül történő lefolytatása szempontjából nem róható a hatóságok terhére [legutóbb pl. *Süveges kontra Magyarország*, (50255/12), 2016. január 5., 124. pont]. Az EJE szerint a kérelmezőnek kell felróni, ha az iratokból nyilvánvalóan kiténik, hogy az eljárást késleltette [*I. A. kontra Franciaország*, (28213/95), 1998. szeptember 23., 121. pont]. A kérelmező a saját szökéséből eredő eljárás-elhúzódásra sem alapozhat – ellenkező bizonyításig – sikeres igényt [*Vayic kontra Törökország*, (18078/02), 2006. június 20., 44. pont, *Czimbalek kontra Magyarország*, (23123/07), 2013. szeptember 23., 18. és 19. pontok]. A kérelmezőnek ki kell mérítenie a rendelkezésre álló hazai jogorvoslatokat, kivéve azokat, amelyek nem hatékonyak. Az EJE a magyar ügyek tekintetében rögzítette, hogy az eljárás elhúzódása miatt benyújtható kifogást (Be. 262/A. §, 262/B. §) nem tekinti olyan hatékony jogorvoslatnak, amelyet a kérelmezőnek ki kell mérítenie [*Barta és Drajkó*, (35729/12), 2013. december 17., 26. pontok].
- [74] Az EJE álláspontja szerint az EJE 6. cikkének 1. bekezdése a tagállamokra azt a kötelezettséget rója, hogy az igazságszolgáltatási rendszerüket olyan módon szervezzék meg, amely a bíróságaik számára lehetővé teszi az „észszerű idő” követelményének történő megfelelést [*Grujovic kontra Szerbia*, (25381/12), 2015. július 21., 65–66. pontok]. A komoly ügyszámokra és annak felszámolására tett erőfeszítésekre hivatkozás nem mentesíti a tagállamot az eljárás elhúzódásával kapcsolatos egyezményesértés megállapítása alól [*Szabó Béla kontra Magyarország*, (37470/06), 2008. december 9., 12. pont].
- [75] Az EJE gyakorlata szerint nemcsak a nyilvánvalóan hosszú, de az abszolút értelemben rövidnek látszó eljárás is egyezményesértő lehet, ha abban a bíróság (vagy hatóság) részéről – az eljárás alatt álló személynek fel nem róható – jelentősebb, indokolatlan téltlenségi időszak tapasztalható (inaktivitás). Az EJE inaktivitásnak tekinti, ha a bíróság (vagy a hatóság) nem jár el megfelelő gyorsasággal, illetve nem tesz erőfeszítéseket az eljárás folytatására vagy az adott eljárási cselekmény végrehajtásának elősegítésére [pl. *Németh Zoltán kontra Magyarország*, (29436/05), 2011. június 14., 55. pont]. Az EJE inaktívnak tekinti az eljárás azon részét, amikor általában fél évet meghaladóan nem történik előrelépés az eljárásban [pl. *Barta és Drajkó kontra Magyarország*, (35729/12), 2013. december 17., 20–21. pontok]. Inaktívnak minősülhet egy időszak abban az esetben is, ha pl. a bíróságok – sürgetés vagy egyéb intézkedés nélkül – a szakértői véleményre várnak [*Pélissier és Sassi kontra Franciaország*, (25444/94), 1999. március 25., 69–70. pontok]. Az EJE esetjoga szerint a büntetőeljárás felfüggesztése csak abban az esetben nem számít bele az egyezményesértés alapjául szolgáló időtartamba, ha az intézkedés észszerű indokkal történt és a bíróságok (valamint a hatóságok) mindent megtettek az eljárás folytatása érdekében [pl. *Kriston kontra Magyarország*, (39154/09), 2013. szeptember 24., 5. és 12. pontok].
- [76] Az EJE gyakorlata szerint további tényezőként meg kell vizsgálni a kérelmező szempontjából az eljárás tétjét, fontosságát is. Ennek következtében a fogvatartott esetén az EJE az alapeljárás késedelmét súlyosabbnak tekinti, mint a szabadlábon védekező terhelt esetében [legutóbb pl. *Süveges kontra Magyarország*, (50255/12), 2016. január 5., 121. pont].
- [77] Az EJE-ben foglalt többi joggal ellentétben az észszerű időn belüli eljárás követelményének a megsértése különleges abból a szempontból, hogy a kérelmezőnek nem kell megvárnia a hazai eljárások befejeződését, hanem pl. egy folyamatban lévő büntetőeljárásban is az EJE-hez fordulhat az EJE 6. cikk 1. bekezdésének a megsértése miatt [pl. *Palásti kontra Magyarország*, (54244/10), 2014. április 22., 10. és 14. pontok].
- [78] Az EJE gyakorlata szerint a büntetőeljárásban hozott ítéletben az elítélt büntetésének enyhítése vagy a szabadságvesztés végrehajtásának a felfüggesztése az elhúzó eljárásból eredő egyezményesértés tekintetében jogorvoslatnak minősíthető [*Lie and Berntsen v. Norvégia* (25130/94), 1999. december 16-i határozat].

- [79] Az EJEB azonban csak akkor tekinti megfelelő jogorvoslatnak a büntetés tekintetében alkalmazott enyhítést, vagy annak felfüggesztését, ha a nemzeti bíróság az ítéletének indokolásában kifejezetten rögzíti, hogy az eljárás elhúzódott. Az indokolásnak utalnia kell továbbá arra, hogy a bíróság a büntetést az eljárás elhúzódása miatt enyhítette, beleértve a szabadságvesztés felfüggesztését is. A büntetés enyhítésének nem csupán látszólagosnak, hanem érdemi mértékűnek kell lennie [*Lie és Berntsen kontra Norvégia* (25130/94), 1999. december 16-i határozat, „*The law*” c. fejezet, 1. pont, negyedik bekezdés].
- [80] Az EJEB több magyar vonatkozású ügyben is megállapította, hogy az elhúzódó büntetőeljárásra tekintettel a büntetés enyhítését jogorvoslatnak tekinti. Amennyiben az ítélet indokolásából megállapítható az eljárás elhúzódása miatt nyújtott kedvezmény mértéke, akkor a kérelmező ebben a tekintetben már nem tarthat igényt további kártérítésre. Az EJEE 34. cikke alapján a kérelmező ebben az esetben ugyanis nem állíthatja magáról, hogy az EJEE 6. cikk 1. bekezdése megsértésének az áldozata. [Pl. *Somogyi kontra Magyarország*, (5770/05), 2011. január 11., 31. pont, *Goldmann és Szénászký kontra Magyarország*, (17604/05), 2010. november 30., 26. pont, *Földes és Földesné Hajlik kontra Magyarország*, (41463/02), 2006. október 31., 24. pont, *Kalmár kontra Magyarország*, (32783/03), 2006. október 3., 27. pont, *Kovács Tamás kontra Magyarország*, (67660/01), 2004. szeptember 28., 26. pont.] Az EJEB egyes ügyekben már be sem fogadta azoknak a kérelmezőknek a panaszait, akik ilyen jogorvoslatban részesültek [pl. *Csorba kontra Magyarország*, (944/12), 2015. június 23-i határozat, *Lehel kontra Magyarország*, (8185/05), 2008. szeptember 16-i határozat, *Dányádi kontra Magyarország*, (10656/03), 2006. július 6-i határozat, B/1. pont]. A büntetés enyhítésének azonban ki kell tűnnie az ítélet indokolásából akkor is, ha az ítélet – a Be. 259. § alapján – rövidített formában készült [*Bodor kontra Magyarország*, (31181/07), 2011. június 14., 13. pont].
- [81] 3.4. Az Alkotmánybíróság a korábbi gyakorlata, valamint az EJEB kiforrott esetjoga alapján annak megítéléséhez, hogy a támadott bírósági eljárás az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való joggal összhangban áll-e, a következő alkotmányos szempontokat rögzíti.
- [82] Az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog a tisztességes eljáráshoz való jog egyik részjogosítványa. Ennek következtében e részjogosítvány vizsgálatakor is alkalmazni kell azt az alkotmányos megközelítést, amely szerint egyszerre kell megítélni a bírósági eljárás egészét és egyes részelemeit annak érdekében, hogy az eljáró bíróságnak a vád észszerű határidőn belüli elbírálására irányuló törekvése megállapítható legyen. Amennyiben a vizsgált bírósági eljárás cselekményeiből, a per történetéből arra lehet következtetni, hogy a bíróság nem tartotta szem előtt az észszerű határidőn belüli elbírálás alaptörvényi követelményét, akkor az adott büntetőeljárás elhúzódása, az érintett bíróság tétlensége, az ún. inaktivitás következtében – az eljárás időtartamától függetlenül – megállapítható. Ennek alapján egy abszolút értelemben rövid időtartamú büntetőeljárás is lehet elhúzódó, ha a büntetőeljárás tényeiből nem állapítható meg az eljáró bíróságok azon erőfeszítése, amely arra irányul, hogy a vádról a tisztességes eljárás követelményrendszerének szem előtt tartása mellett mielőbb döntést hozzanak. A büntetőeljárás időtartama – a büntetőeljárásra vonatkozó törvény betartása esetén is – sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, ha abban az eljáró bíróságoknak felróható indokolatlan tétlenségi időszakok tapasztalhatók és a büntetőper kirívó hosszát az ügy bonyolultsága sem indokolja. Az elhúzódó eljárás időtartamába nem számít bele azonban az a késedelem, amelyet a terhelt felróható magatartása okozott, feltéve, hogy azt az eljáró bíróság a rendelkezésére álló jogi eszközökkel nem tudta kiküszöbölni [pl. eljárás a távollévő terhelttel szemben (Be. XXV. Fejezet), idézéssel szembeni mulasztás jogkövetkezményei (Be. 69. §)].
- [83] 3.5. Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a büntető ügyben eljáró bíróságnak az észszerű határidőn belüli elbírálás követelményének megítéléséhez szükséges, jelen határozatban szereplő alkotmányos szempontok ismeretében lehetősége van arra, hogy a büntetőeljárás elhúzódásából származó sérelmet orvosolja.
- [84] Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában már megállapította, hogy a büntetőjog büntetési rendszerében a szankció meghatározásának a joga megoszlik a jogalkotó és a jogalkalmazó között [13/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 85, 91.]. A Btk. szerint a büntetést e törvényben meghatározott keretek között, a céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy az igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez [80. § (1) bekezdés].
- [85] A Btk. rendelkezései alapján a büntetőbíróságok következetes gyakorlata szerint az elhúzódó büntetőeljárások vonatkozásában enyhítő körülménynek számít a büntetéskiszabás során az időmúlás. Ennek az enyhítő körülménynek az értékelése a büntetés mértékének csökkentését eredményezi, ha a terhelt indokolatlanul hosszú

ideig állt a büntetőeljárás hatálya alatt. A terhelt így már az eljárás során jogorvoslatban részesülhet az eljárás elhúzódása miatt.

- [86] A Kúria Büntető Kollégiuma – szem előtt tartva az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R (92) 17. számú, a büntetés kiszabás egyöntetőségéről szóló Ajánlását és a több évtizedes bírói gyakorlatot – a büntetés kiszabás során értékelhető tényezőkről szóló 56/2007. BK véleményében rögzítette a bíróságok által figyelembe vehető enyhítő és súlyosító körülményeket. A BK vélemény szerint „[e]nyhítő körülmény, ha a bűncselekmény elkövetésétől hosszabb idő telt el; minél súlyosabb a bűncselekmény, annál hosszabb az az idő, amely enyhítőként értékelhető. Nagyobb a nyomatéka, ha megközelíti az elévülési időt; csökken a nyomatéka, vagy el is enyészhet, ha az időmúlást maga az elkövető idézte elő. Enyhítő körülmény, ha az elkövető hosszabb ideig állt a büntetőeljárás súlya alatt; nagyobb a nyomatéka, ha előzetes fogva tartásban volt, és ilyenkor az előzőnél rövidebb tartam is enyhítőként értékelhető” (56/2007. BKv, III/ 10. pont).
- [87] A bírói gyakorlat tehát enyhítő körülményként veszi figyelembe az időmúlást és a büntetés kiszabása során értékeli. A büntetőeljárás elhúzódása azonban nem pusztán időmúlást vagy hosszú eljárást jelent, hanem felelősségi kérdés is. Egy hosszú ideig tartó eljárás is eleget tehet az észszerű határidő követelményének, míg egy abszolút tartamában rövidnek látszó eljárás ugyanakkor megsértheti az alaptörvényi elvárást. Az eljárás elhúzódásának fogalma magában foglalja azt, hogy az eljáró bíróság a büntetőeljárás valamely szakaszában inaktivitást mutatott és a lefolytatott eljárás nem minden részletében tükrözi azt az erőfeszítést, amelyet a bíróság az észszerű határidőn belüli elbírálás érdekében kifejtett. Az időmúlás helyett az elhúzódó eljárásra utalás tehát az ügyben eljáró bíróságok (hatóságok) azon tétlenségének az elismerése, amelyet az eljárás egyes szakaszaiban tanúsítottak.
- [88] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az elhúzódó büntetőeljárás miatt bekövetkező alaptörvény-ellenesség orvosolható a büntetés kiszabás során. Amennyiben az ítélet indokolásából megállapítható, hogy a bíróság az eljárás elhúzódására tekintettel a terheltet a büntetés kiszabása során valamilyen „kedvezményben részesítette”, vagyis az időmúlásra, az eljárás elhúzódására tekintettel enyhébb büntetést szabott ki, vagy a büntetés helyett intézkedést alkalmazott, akkor a terhelt az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jogának a megsértésére a továbbiakban megalapozottan nem hivatkozhat.
- [89] 4. Az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz alapján folytatott eljárásokban elsősorban alapjogvédelmi szerepe van, mert az Abtv. 26–27. § rendelkezései értelmében az a feladata, hogy az Alaptörvényben biztosított alkotmányos alapjogoknak érvényt szerezzen. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapján indult eljárásokban kiemelt feladatának tekinti, hogy a jogszabályoknak olyan értelmezését fogadja el, amely összhangban áll az Alaptörvényben biztosított jogok érvényesülésével. Ennek során – az Abtv. 46. § (3) bekezdésében előírtakra figyelemmel – az Alkotmánybíróság kötelessége, hogy a hatáskörei gyakorlása során megállapítsa azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeket a jogszabályok értelmezése és alkalmazása során a jogalkalmazóknak feltétlenül szükséges érvényesíteniük {8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [54], 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [55]}.
- [90] Jelen ügyben az indítványozó által támadott büntetőeljárásai rendelkezések tekintetében az Alkotmánybíróság a befogadás során az indítványozónak az Abtv. 28. § (1) bekezdése szerinti eljárásra áttérés iránti kérelmét visszautasította, de ennek alkalmazása hivatalból és más jogszabályi rendelkezés tekintetében szükségessé vált.
- [91] Az Abtv. 52. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság által lefolytatott vizsgálat kizárólag az alkotmányjogi panaszban megjelölt alkotmányossági kérelemre vonatkozik. Ez a rendelkezés ugyanakkor nem érinti az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 28. § (1) bekezdésében meghatározott, hivatalból megtehető megállapításokra vonatkozó hatáskörét. Az Abtv. 28. § (1) bekezdése lehetővé teszi az Alkotmánybíróság számára az átjárást a 27. § szerinti panaszeljárásból a 26. § szerinti panaszeljárásba {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [21]–[24]}.
- [92] Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy a Be. 258. § (3) bekezdés e) pontjában foglaltak szerint az ítélet és az ügydöntő végzés indokolása összefüggően tartalmazza – többek között – a büntetés kiszabása, az intézkedés alkalmazása, illetőleg ezek mellőzése esetén a döntés indokait az alkalmazott jogszabályok megjelölésével.
- [93] Az indítvány nem tartalmazza a Be. 258. § (3) bekezdés e) pontját és a támadott bírósági határozatokban a Be. ezen rendelkezésére vonatkozó hivatkozás nem szerepel. Az Alkotmánybíróság rögzíti azonban, hogy a Be. 258. § (3) bekezdés e) pontja olyan általános büntetőeljárás szabály, amelyet a bírói döntés határozati formába foglalása esetén külön hivatkozás nélkül az eljáró bíróságnak alkalmaznia kell. A támadott határozatok tartalmából egyértelműen megállapítható az, hogy az eljáró bíróságok alkalmazták a Be. 258. § (3) bekezdés e) pont-

ját. A rendelkezésnek az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló eljárásban való alkalmazása az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 28. § alapján az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti hatáskörének a gyakorlására történő áttérést indokolja.

- [94] A Be. vizsgált rendelkezése a bírói mérlegelésre bízta azt, hogy az ítélet indokolásában a bíróság milyen tényekre, bizonyítékokra, körülményekre tér ki. A rendelkezés lehetővé teszi azt, hogy a bíróság az ítélet indokolásában az elhúzódó bírósági eljárás tényét megállapítsa és a Kúria 56/2007. BK véleményének III/10. pontjában foglalt időmúláshoz kapcsolódva a büntetés kiszabása során az enyhítő körülmények között figyelembe vegye.
- [95] Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában kimondta, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás követelményrendszere magában foglalja az indokolt bírói döntéshez való jogot is (Indokolás [28]–[34]). Amennyiben a terhelt büntetését a bíróság az eljárás elhúzódására tekintettel enyhíti, azt részletesen indokolnia kell. Ennek egyik oka az, hogy a BK véleményben foglalt időmúlás mint enyhítő körülmény nem azonosítható maradéktalanul az eljárás elhúzódása miatt eltelt idővel. Az időmúlásnak a BK véleményben szereplő meghatározása a bűncselekmény elkövetésétől eltelt hosszabb időt értékeli, míg az eljárás elhúzódásának vizsgálata az alapos gyanú közlésének időpontjától kezdődik. Az időmúlás objektív tényező, míg az eljárás elhúzódásának a rögzítése az ítélet indokolásában a bírósági inaktivitás elismerésére is utal. Amennyiben tehát az eljáró bíróság nemcsak az időmúlást kívánja enyhítő körülményként figyelembe venni, hanem a bírósági eljárás – terheltnek fel nem róható – elhúzódását is orvosolni kívánja, akkor azt részletesen indokolnia kell.
- [96] Az ítélet indokolásának tartalmaznia kell, hogy a büntetés vagy az intézkedés enyhítése a büntetőeljárás elhúzódása miatt történt. Tekintettel arra, hogy a büntetőeljárás elhúzódását a terhelt saját magatartása is okozhatja, így a neki felróható időtartam nem vehető figyelembe.
- [97] A bíróságnak az ítélet indokolásában – rövidített indokolás esetén is – részleteznie kell továbbá a büntetőeljárás elhúzódására tekintettel a terheltnek nyújtott kedvezményt. A bíróság mindezt rögzítheti például úgy, hogy utal a törvényi büntetési tételre vagy a hasonló ügyekben folytatott bírói gyakorlat alapján egyébként kiszabható büntetésre. Ezt követően pedig kifejti, hogy az adott esetben a kiszabott büntetés alacsonyabb mértékét az eljárás elhúzódására tekintettel állapította meg, illetve a szabadságvesztés végrehajtását ennek következtében felfüggesztette vagy áttért más büntetés, illetve intézkedés alkalmazására.
- [98] A BK vélemény alapján a bíróságok általában csak az időmúlásra utalnak, míg más bíróságok részletesebben fogalmazzak, mint pl. a jelen indítvány alapjául szolgáló ügyben.
- [99] Az Alkotmánybíróság annak érdekében, hogy a büntetés enyhítésének az eljárás-elhúzódás orvoslására irányuló célja az ítélet indokolásából a terhelt számára is egyértelműen megállapítható legyen, úgy ítéli meg, hogy a Be. 258. § (3) bekezdés e) pontjának alkalmazásához kapcsolódó – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó bírói indokolási kötelezettségre tekintettel – alkotmányos követelményt kell meghatároznia.
- [100] Az Alkotmánybíróság ezért rögzíti, hogy a Be. 258. § (3) bekezdés e) pontjának alkalmazása során az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy amennyiben a bíróság a terhelttel szemben kiszabott büntetést vagy intézkedést kifejezetten az eljárás elhúzódására tekintettel enyhíti, ennek indokait az ítélet indokolásában részletesen fejtsse ki. Az ítélet indokolásának ebben az esetben tartalmaznia kell, hogy a büntetőjogi jogkövetkezmény enyhítése a büntetőeljárás – terheltnek fel nem róható – elhúzódása miatt történt. A bíróságnak az ítélet indokolásában – rövidített indokolás esetén is – részleteznie kell a büntetőeljárás elhúzódására tekintettel a terheltnek nyújtott kedvezményt. Így különösen, ha ezen okból a bíróság más büntetési nemet, a büntetés helyett intézkedést alkalmazott vagy a szabadságvesztés végrehajtását felfüggesztette. A bíróságnak rögzítenie kell azt a mértéket is, amellyel a kiszabott büntetést vagy az intézkedést enyhítette.
- [101] 5. Az Alkotmánybíróság a megfogalmazott elvek alapján megvizsgálta, hogy a támadott ítéletek összhangban állnak-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt észszerű határidőn belüli elbírálás követelményével.
- [102] Az indítványozó szerint a bíróságok megsértették az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jogát, mert gyanúsítottként 2004. december 28. napján hallgatták ki, az ügyészség az első vádiratot 2005. március 18. napján nyújtotta be, és a Kúria felülvizsgálati végzésének a kézbesítése, vagyis az eljárás befejezése csak 10 év 2 hónap elteltével, 2015. február 26. napján történt meg.
- [103] Az Alkotmánybíróság jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben folytatott eljárást a rögzített – és a nemzetközi gyakorlaton alapuló – szempontok szerint részleteiben nem vizsgálta meg. Ennek oka, hogy

a büntetőeljárás abszolút hossza önmagában meghaladta azt az időtartamot, amely az észszerű határidőn belüli elbírálás szempontjából elfogadhatónak tekinthető, vagyis az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló büntetőeljárás elhúzódott.

- [104] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza azonban, hogy a bíróságok a büntetőeljárás során a bekövetkezett alapjogi sérelmet orvosolták. A megismételt eljárásban hozott elsőfokú ítélet erre vonatkozó részének az indokolása ugyanis tartalmában megfelel a rögzített alkotmányos követelménynek.
- [105] A bíróság a támadott elsőfokú ítéletben a „rendkívül hosszú időmúlásra figyelemmel” a kiszabott szabadságvesztés tartamát az indítványozó terhére rótt bűncselekményre irányadó büntetési tétel legkisebb mértékében állapította meg és a próbaidőt is a törvényi minimumhoz közel határozta meg. A bíróság enyhítő körülménynek tekintette az időmúlást, és az ítélet indokolásának a megfogalmazásából egyértelműen kitűnik, hogy az eljárás elhúzódásáért fennálló felelősséget is értékelte, hiszen megállapítja, hogy az a terheltnek nem róható fel. Az időmúlás rögzítése ebben az összefüggésben egyben az eljárás elhúzódásának az elismerését is jelenti. Az ítélet indokolása utalást tartalmaz továbbá az enyhítés mértékére azzal, hogy a kiszabott szabadságvesztés és a próbaidő tartamát a törvényi minimumhoz viszonyítja. A büntetés enyhítésének a következtében az 1 év 10 hónap szabadságvesztés tartama 1 évre, a próbaidő tartama pedig 4 évről 3 évre csökkent. A másodfokú bíróság jogerős ítéletében a kiszabott büntetést, továbbá a Kúria a támadott végzésével az első és a másodfokú ítéleteket helyben hagyta. Az eljáró bíróságok az indítványozó büntetését a megismételt eljárásban tehát lényegesen enyhítették, vagyis az indítványozó alapjogi sérelméért a büntetőeljárás keretében orvoslást kapott.
- [106] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában az indítványozó által állított alaptörvény-ellenesség nem áll fenn. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ennek következtében az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében foglalt észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog vonatkozásában elutasította.
- [107] 6. Az Alkotmánybíróság az alkotmányos követelmény megállapítására és az ügy elvi jelentőségére tekintettel – az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján – elrendelte határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [108] 1. Az EJEB Magyarországgal szemben az EJE 6. cikkének 1. bekezdésében foglalt „észszerű idő” követelményének megsértése – azaz a hazai bírósági eljárások elhúzódása – miatt összesen 603 elmarasztaló döntést hozott az EJE hazai alkalmazásától, vagyis 1992. november 5-től kezdődő és 2015. december 31-ig terjedő időszakban. Magyarország ennek következtében a kérelmezőknek 1,35 milliárd Ft kártérítést fizetett. Ezen döntések közel 20%-a született a büntetőeljárások elhúzódása miatt. Az Alkotmánybíróság a konkrét ügy kapcsán

a büntetőeljárásban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt észszerű határidőn belüli elbírálás követelményéből fakadó elvárásokat értelmezte.

- [109] Az EJEB több évtizedes gyakorlata alapján kiérlelte az „észszerű időn belüli eljárás” elveit, amelyeket az Európa Tanács tagországi tekintetében következetesen érvényesít. Mivel az Alaptörvényben foglalt „észszerű határidőn belüli elbírálás” követelménye az EJE 6. cikk 1. bekezdésével lényegileg azonos követelményt fogalmaz meg, önként adódott, hogy az Alkotmánybíróság az EJEB jogi megoldásait felhasználja. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljárás részjogosítványát képező „észszerű határidőn belüli elbírálás” követelménye tekintetében a határozatban egy fontos sarokpontot rögzített, nevezetesen az „észszerű határidőn belüli elbírálás” követelményének megsértése esetén előállt jogsérelem orvoslásának szempontrendszerét. Az Alkotmánybíróság az EJEB gyakorlatát beemelte ezen alapjogi részjogosítvány fogalom- és elvrendszerébe. E szempontrendszer támpontul szolgál a bírácaknak ahhoz, hogy a büntetőeljárás elhúzódásából fakadó jogsérelmet a büntetőeljárás keretében orvosolják.
- [110] Az Alkotmánybíróság határozatában néhány fogalmi pontosítást is elvégzett. Ezek közül kiemelendőnek tartom az időmúlás mint enyhítő körülmény és az eljárás elhúzódása közötti különbség tisztázását. A határozat alapjául szolgáló ügyben az időmúlást, mint enyhítő körülményt az eljáró bíróságok figyelembe vették, de eddig az Alkotmánybíróság nem döntött arról, hogy az „észszerű határidőn belüli elbírálás” követelményét milyen tartalommal értelmezi és hogy miként viszonyul a nemzetközi bíróság jogi megoldásaihoz. Indokoltá vált ezért, hogy ebben a tekintetben a bírói gyakorlat egységes alkotmányos szempontrendszeren alapuljon.
- [111] A bírósági határozatok az időmúlásra és az eljárás elhúzódására mint rokon értelmű fogalmakra hivatkoznak, holott azok tartalma lényeges eltéréseket mutat. A Btk. szerint a büntetés kiszabása során (Btk. 80. §) figyelembe kell venni az enyhítő és a súlyosító körülményeket is. A Kúria 56/2007. BK véleménye rögzítette, hogy az időmúlást a bűncselekmény elkövetésétől kezdve kell figyelembe venni. Az eljárás elhúzódásának – az EJEB által alkalmazott – fogalma az eljárás elhúzódásának az időtartamát a gyanúsítottként történő első kihallgatás időpontjától számítja. A BK vélemény szerint az időmúlás mint enyhítő körülmény arra utal, hogy az elkövető a bűncselekmény elkövetéséről kezdve mennyi ideig áll a büntetőeljárás hatálya alatt. Az eljárás elhúzódásának – az EJEB gyakorlatra tekintettel értelmezett – fogalma azt is kifejezi, hogy a bíróságokat, hatóságokat felelősség terheli azért, hogy a terhelt hosszú ideig állt az eljárás hatálya alatt. Az Alkotmánybíróság határozatának indokolása alapján az időmúlás továbbra is enyhítő körülmény marad, míg az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből eredően az észszerű határidőn belüli elbírálás követelményének sérelmét alkotmányos relevanciával ruházta fel azáltal, hogy egy alkotmányos követelményt állapított meg. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján a későbbiek során kimunkálhatja annak szempontrendszerét, hogy az alkotmányos követelményt milyen módon kell konkrét esetben értékelni az észszerű határidőn belüli elbírálás követelményének érvényesítése során.
- [112] A határozat indokolása utal továbbá arra is, hogy az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog alaptörvényi sérelmének orvoslására a törvényalkotó milyen igényérvényesítési lehetőséget biztosított (IV. rész 2. pont vége, Indokolás [17]–[18]). Az igazságügyi miniszter levelében az eljárás elhúzódása miatt igénybe vehető hatályos jogorvoslati lehetőségek bemutatása (a bírósági eljárás elhúzódása miatti kifogás, a bírói jogkörben okozott kár, stb.) mellett az új büntetőeljárás törvény tervezetének (a továbbiakban: Tervezet) releváns szövegrészeiről is tájékoztatást nyújtott. A Tervezet az 564. § (4) bekezdés *b*) pontjában rögzíti, hogy a bűnösséget megállapító ítélet indokolásában kell utalni arra, ha a bíróság a büntetés kiszabásakor figyelembe vette a büntetőeljárás elhúzódását, mint enyhítő körülményt. Ugyanilyen utalást kell tartalmaznia a rövidített ítélet indokolásának is [Tervezet 562. § (1) és (4) bekezdés]. Az alkotmánybírósági határozat indokolásában kiemelt szempontok (az eljárás elhúzódásának rögzítése, a büntetés enyhítésének mértéke, és a kettő közötti összefüggés elismerése) kiegészítik a Tervezet normaszövegét.
- [113] Az igazságügyi miniszter egy új típusú kártérítési mechanizmus megteremtésének koncepcionális irányairól is tájékoztatást adott, amelyet az EJEB felhívása nyomán szükséges létrehozni [*Gazsó kontra Magyarország*, (48322/12), 2015. július 16., rendelkező rész 5. pont]. Jelen alkotmánybírósági határozat azt is bemutatja, hogy nemcsak egy új kártérítési igényérvényesítési mechanizmus létrehozása útján, hanem az eljáró bíróságok jogi eszközeinek felhasználásával is orvoslást kaphat a büntetőeljárás alá vont személy ezen alapjogi sérelem miatt. Ehhez ugyancsak az EJEB esetjoga ad támpontot. A nemzetközi bíróság következetes gyakorlata jelenleg is az, hogy a büntetőeljárás elhúzódásával okozott egyezményesértés miatt benyújtott kérelmeket érdemi vizsgálat nélkül elutasítja abban az esetben, ha a hazai bíróság a kérelmezővel szemben – az elhúzódó eljárásra tekintettel – enyhébb büntetést szabott ki. Ennek azonban több feltételét határozta meg, amely körülményeknek az

ítélet indokolásából ki kell tűnnie, ahogy ezt jelen határozat indokolása is tartalmazza (IV. rész 3.2 pont, Indokolás [64]–[66]). Számos Magyarországgal szembeni ügyben az EJEB alkalmazta ezt a jogi megoldást. A határozat indokolása – a korábbi AB határozatokra utalással – rögzíti, hogy az Alkotmánybíróság eszközei korlátozottak az alapjogsérelem reparációja tekintetében, de arra is rámutat, hogy ebben a tekintetben a rendes bíróságok gyakorlatának csekély módosításával kézzelfogható eredmény érhető el.

- [114] 2. A határozat indokolása utal arra, hogy az alkotmányos követelmény a Be. 258. § (3) bekezdés e) pontjához kapcsolódik, noha az indítványozó panaszában ezt a jogszabályi rendelkezést nem sérelmezte.
- [115] Az alkotmányos követelmény rögzítésének nem akadályozza az indítványozó utalást sem tett a Be. 258. § (3) bekezdés e) pontjára, valamint erre nézve kifejezett kérelmet sem terjesztett elő. Az Alkotmánybíróságnak lehetősége van arra, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz alapján folytatott eljárásról áttérjen az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti eljárásra olyan jogszabályi rendelkezés tekintetében is, amelyet az indítványozó panaszában nem kifogásolt, nem érintett, de az alapul szolgáló eljárásban alkalmazni kellett.
- [116] Az Abtv. 52. § (2) bekezdésének első mondata rögzíti a kérelemhez kötöttség elvét, de ez alól több kivételt enged. Ilyen kivétel az Abtv. 28. § (1) bekezdésében foglalt, az Abtv. 27. §-a szerinti vizsgálatról az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti vizsgálatra történő áttérés lehetősége. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság az áttérést és az alkotmányos követelmény rögzítését hivatalból is megteheti, így a kérelemhez kötöttség elve e vonatkozásban nem érvényesül, vagyis nem szükséges, hogy az indítványozó kifogásolja azt a jogszabályi rendelkezést, amelyhez az alkotmányos követelmény kötődik. Ennek a jogszabályi rendelkezésnek pedig az alapul szolgáló ítélet indokolásában sem kell tételesen szerepelnie. A Be. hivatkozott rendelkezése olyan általános szabály, amelyet a bírának az ítélet indokolása során akkor is alkalmazniuk kell, ha kifejezetten nem utalnak az ítélet szövegében a jogszabályhelyre, vagyis a Be. 258. § (3) bekezdés e) pontjára.
- [117] A Be. 258. § (3) bekezdés e) pontja vizsgálatának szükségességét az a körülmény alapozza meg, hogy az adott jogszabályi rendelkezést az alapul szolgáló eljárásban alkalmazni kell, nem pedig az, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszában érintette-e vagy kifejezetten kifogásolta-e annak alaptörvény-ellenességét vagy alaptörvény-ellenes alkalmazását.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

- [118] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró különvéleménye

- [119] A határozat rendelkező részének 1. pontjával és annak indokolásával az alábbiak miatt nem értek egyet.
- [120] 1. A többségi határozat abból az alapfelvetésből indul ki, hogy alkotmányos követelménnyel kell biztosítani az észszerű idő elvének érvényesülését a büntetőeljárásokban. A választott megoldás azonban álláspontom szerint erre nem alkalmas.
- [121] Ennek két oka van. Az egyik, hogy az – Abtv. 28. §-a alapján hivatalból indult – Abtv. 26. § (1) bekezdés szerinti eljárás során vizsgált jogszabályi rendelkezés nem az eljárási határidőkre, hanem az ítéletek tartalmára vonatkozik, ebből következően nem lehet az észszerű idő betartásának, betartatásának az eszköze. Épp ellenkezőleg, az elv megsértése esetére ad mintegy „kimentési” lehetőséget a bíróságok számára. Álláspontom szerint ebből az következik, hogy az alkotmányos követelmény nem éri el a célzott hatást, mert nem segíti elő a büntetőeljárási határidők betartását, illetve ezen eljárások rövidebb idő alatti befejezését. Az alkotmányos

követelmény révén ugyan valóban csökkenhet a Magyarország ellen indított EJEB eljárások, illetve az EJEB előtti elmarasztalások száma, de ettől még nem fognak lerövidülni a büntetőeljárások.

- [122] A másik ok az, hogy – mint arra a többségi határozat maga is hivatkozik – a magyar bírói gyakorlat ismeri és alkalmazza az alkotmányos követelményben lefektetett lehetőséget. Bizonyíték erre a többségi határozattal felülvizsgált ítélet, amelyben a bíróság kifejezetten az elhúzó eljárás miatt enyhítette az indítványozó büntetését.
- [123] 2. Az indokolás tekintetében általánosságban megjegyezni kívánom, hogy az indokolás logikai láncolatának átstrukturálásával, a felhozott érvek súlyozásának megváltoztatásával a határozat koherensebb és meggyőzőbb lett volna.
- [124] Ennek megfelelően az indokolást elsősorban az Alaptörvényre, az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlatára, a Be. határidőre vonatkozó rendelkezéseire, a hozzájuk kapcsolódó bírói gyakorlatra kellett volna alapozni, az EJEB gyakorlatára csak végső soron – mintegy hivatkozási pontként – utalhatott volna a többségi határozat.
- [125] 3. Különösen hiányolom az igazságügyi miniszter véleményében foglaltak részletes ismertetését. Az előadó bíró megkeresésére írt miniszteri válasz ugyanis négy olyan fontos elemet is tartalmaz, amelyeket a többségi határozatban is figyelembe kellett volna venni: a miniszter egyrészt felvázolta, hogy az észszerű időn belüli elbírálás elvének megsértése esetére egységes, minden peres eljárásra kiterjedő törvénytervezet előkészítése zajlik. A törvénytervezet kártérítést nyújtana az alapjogsértő módon elhúzó perek elszenvetőinek. Másrészt fontos momentum az is, hogy a készülő büntetőeljárás kódex a büntetőeljárás minden szakaszában jogorvoslatot biztosítana a terheltek számára az eljárás elhúzóda esetére. A tervezett változtatás összhangban áll az EJEB *Gazsó kontra Magyarország* döntésével [(48322/12.) 2015. október 16.], amelyben az EJEB arra kötelezte Magyarországot, hogy teremtsen meg a jogorvoslat lehetőségét az észszerű határidő elvét sértő eljárások esetében. Harmadrészt a miniszter egyértelművé tette, hogy a jogalkotási tervben már nem szerepel a hatályos Be. ilyen irányú módosítása, tekintettel a jelenleg is zajló jogalkotási folyamatra. Negyedrészt az igazságügyi miniszter véleménye kifejezetten kitért arra, hogy a Pp. 2. § (1) és (3) bekezdéseiben foglaltak csak a polgári peres és nemperes eljárásokban alkalmazhatóak. A többségi határozat azonban – álláspontom szerint is tévesen – azt rögzíti, hogy ez az eszköz a büntetőeljárásokban is igénybe vehető.
- [126] 4. Az Abtv. 28. §-ának alkalmazásával kapcsolatban egyetérték *dr. Szívós Mária* alkotmánybíró asszony különvéleményének 1.1. pontjában foglaltakkal, ezért különvéleményének e pontjához csatlakozom.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [127] A határozat rendelkező része 1. pontjában foglalt alkotmányos követelményt – különösen az enyhítés mértékének rögzítését előíró fordulatát – illetően fenntartásaim vannak.
- [128] 1. A határozat az EJEB gyakorlatából adódó tapasztalatokat transzformálja az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdéséből levezethető alkotmányos követelménnyé. Nem vitatva azon törekvések célszerűségét, melyek a bírósági ítéletek indokolásának tartalmi elemeit igyekeznek nemzetközi szinten jelentkező jogértelmezések kihívásainak is megfelelővé tenni, nem vagyok meggyőződve a konkrét problémának az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltakra vetített alkotmányossági kérdésként való jelentkezéséről.
- [129] A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog processuális követelmények érvényesülését kívánja, és ezek nézetem szerint nem keverhetők össze az eljárás során felmerülő tartalmi kérdésekkel. A bírósági ítéletek indokolásának kötelezettsége természetesen a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog mellőzhetetlen követelménye, ezzel szemben az indokolások szakjogi megalapozottsága, helyállósága, vagyis az indokolások tartalma – legalábbis az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése összefüggésében – nem alkotmányossági kérdés. A határozatban megállapított, a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog szabályával kapcsolatos alkotmányossági köve-

telmény – szakítva az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatával – az indokolást illetően tartalmi követelményeket fogalmaz meg. Ezek alapvetően (talán egy elemet kivéve) büntető szakjogi szempontból bizonyára megalapozottak, de önmagukban, mint tartalmi követelmények már többet jelentenek annál a processzuális követelménynél, hogy a bíróságok ítéleteiket minden lényeges kérdést érintően indokolni kötelesek.

- [130] A tartalmi és processzuális határok elmosása azzal a következménnyel járhat, hogy az Alkotmánybíróság a jövőben az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére hivatkozva a bírósági ítéletek indokolásának tartalmi felülvizsgálatába bocsátkozik.
- [131] 2. Az alkotmányos követelmény leginkább aggályos részének annak utolsó fordulatát tartom („alkotmányos követelmény, hogy [...] rögzítse [...] az enyhítés mértékét.”) Ezt a határozat indokolása a IV. rész 4. pontjának utolsó mondatában (lásd Indokolás [100]) akként konkretizálja, hogy „[a] bíróságnak rögzítenie kell azt a mértéket is, amellyel a kiszabott büntetést vagy az intézkedést enyhítette.” Ennek jellemzően úgy lehet majd eleget tenni, hogy az indokolásban előbb meg kell határozni a büntetés mértékét az időszerűsége sérelme nélkül, majd végül az időszerűség sérelmére tekintettel. Kérdés, hogy ilyen levezetés előírása mennyiben egyeztethető össze a bírói indokolás szabadságával. Mindenesetre (feltéve ennek megengedhetőségét) a bírói tevékenység ilyen tartalmi előírásokhoz kötését sokkal inkább a Kúria kompetenciájába tartozónak tartom, mely hivatott az ítélkezési gyakorlat egységesítésének biztosítására, és ennek következtében indoklási szempontok meghatározására. Ilyen természetű megkötések az Alkotmánybírósághoz képest – a Kúrián kívül – még a törvényalkotó tehetne (lásd pl. a büntetés középmértékéből történő kiindulás szabályát). Megjegyzem, hogy az új Be. előkészítéséért felelős igazságügyi miniszter sem kötelezte el magát az Alkotmánybírósághoz intézett válaszában ebbe az irányba.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró különvéleménye

- [132] A teljes ülés többsége sajnálatos módon jelen ügyben elmulasztotta annak a lehetőségét, hogy megfelelően megvitatott, megfontolt és kiértelt álláspontot alakítson ki abban az eljárásjogi kérdésben, hogy az Alkotmánybíróság milyen feltételek fennállása esetén, milyen módon élhet az Abtv. 28. §-ában foglalt – a különböző jellelű alkotmányjogi panaszok közötti – áttérés lehetőségével. Ezen kívül a többségi határozat érdemben sem jutott helyes megállapításra, ezért az Abtv. 66. § (2) bekezdésében biztosított jogköröm alapján a következő különvéleményt csatolom a határozathoz.
- [133] Nem értek egyet a határozat rendelkező részének 1. pontjával, az alábbiakban kifejtett indokok alapján.
- [134] 1. Álláspontom szerint – az Abtv. 26. § (1) bekezdésének, a 28. §-ának és 52. § (2) bekezdésének helyes és az Alkotmánybíróság eddigi joggyakorlatával összhangban álló értelmezése alapján – ebben az ügyben az Alkotmánybíróságnak nem lett volna lehetősége a Be. 258. § (3) bekezdés e) pontjának alkotmányossági vizsgálatára és ebből kifolyólag alkotmányos követelmény megfogalmazására sem.
- [135] 1.1. Az indítványozó az Abtv. 27. §-a szerinti panaszt nyújtott be, amelynek az Alkotmánybíróság által érdemben vizsgált részében azt kifogásolta, hogy a vele szemben folytatott büntetőeljárás indokolatlanul elhúzódott és ez az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljáráshoz való jog részelemét képező észszerű határidőn belüli elbírálás követelményének sérelmével járt. Az indítványozó még utalás szintjén sem sérelmezte az alapügyben hozott bírósági határozatokat az indokolási kötelezettségüket illetően. A többségi határozat ennek ellenére szükségesnek találta, hogy az Abtv. 28. §-a alapján a 27. § szerinti panaszjárásról hivatalból áttérjen az Abtv. 26. § (1) bekezdésében foglalt panaszjárásra, amelynek során lefolytatta a Be. 258. § (3) bekezdés e) pontjának (a bíróság ügydöntő határozatának indokolási kötelezettségét érintő rendelkezésének) alkotmányossági vizsgálatát. A többségi határozat az áttérést lakonikusan azzal indokolta, hogy az említett „[...] rendelkezésnek az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló eljárásban való alkalmazása az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 28. § alapján az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti hatáskörének a gyakorlására történt

nő áttérést indokolja” (lásd: Indokolás [93]). A többségi határozat ugyanakkor szükségtelennek tartotta azt, hogy ennél részletesebb okát adja az áttérésnek, valamint az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti eljárás alapvető feltételeinek meglétére irányuló vizsgálatát sem végezte el.

- [136] Az Abtv. 52. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság által lefolytatott vizsgálat a megjelölt alkotmányossági kérelemre korlátozódik. E rendelkezés nem érinti az Alkotmánybíróságnak – más rendelkezések mellett – a 28. § alapján hivatalból megtehető megállapításokra vonatkozó hatáskörét. Az Abtv. felhívott rendelkezése értelmében az Alkotmánybíróságnak lehetősége van a 27. §-ban meghatározott eljárása során hivatalból áttérni a 26. § (1) bekezdése szerinti eljárásra. E rendelkezés jogalkotói indoka, hogy az Alkotmánybíróság abban az esetben is megfelelő jogorvoslatot nyújtson, ha az indítványozó számára „egy konkrét ügyben nem dönthető el egyértelműen, hogy a jogi norma vagy annak eseti alkalmazása okozza-e az állítólagos alaptörvény-sérelmet. Sőt elképzelhető, hogy a bíróság jogalkalmazása és az annak alapjául szolgáló norma alkotmányossága egyaránt kétséges.” {Lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [22]}
- [137] Az Abtv. 26. § (1) bekezdésében szabályozott eljárás elengedhetetlen feltétele, hogy az indítványozónak az állított alapjogi sérelmét egy alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazására kell visszavezetnie, másként fogalmazva az állítólagos alapjogsérelmet a kifogásolt jogszabályi rendelkezésnek kell okoznia. E feltételnek akkor is meg kell felelnie az indítványnak, ha az Alkotmánybíróság az „áttérés” lehetőségével élve folytatja le a 26. § (1) bekezdése szerinti eljárást. Mindez logikusan következik az Abtv. 28. § normaszövegéből is, amely az Alkotmánybíróság számára „a 26. § szerinti” és nem bármely vizsgálat lefolytatását teszi lehetővé. Az Abtv. 28. §-ából fakadó „könnyítés” abban érhető tetten, hogy az Alkotmánybíróság ez esetben – tehát a 26. § (1) bekezdése szerinti eljárás tekintetében is – határozott kérelemnek tekinti azt is, ha az indítványozó az ügyben nem az alkalmazott jogszabály alaptörvény-ellenességét állította, hanem – a 27. § szerinti panaszából következően – „csak” a jogszabály bíróság általi alapjogsérelmet okozó értelmezését vagy mellőzését kifogásolta. Az Alkotmánybíróság tehát ezen eljárás során hivatalból rendeli hozzá az állított jogsérelmhez az azt eredményező jogszabályi rendelkezést. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor – ezt meghaladón – a 28. § alkalmazása során sem mellőzheti az Abtv. 26. § (1) bekezdésében megfogalmazott további feltételek meglétének vizsgálatát, hiszen eljárásának az Abtv.-ben megkövetelt alapja ebben az esetben is értelemszerűen az állított jogsérelm és a(z) Alkotmánybíróság által hivatalból beazonosított jogszabályi rendelkezés közötti okozati összefüggés megléte. Ha az Alkotmánybíróság figyelmen kívül hagyhatná az említett összefüggést, akkor eljárása túllépne alkotmányjogi panasz eljárás keretein, amelynek *sine qua non*ja az állított, és az egyedi döntés eredményeként bekövetkező egyéni jogsérelm orvoslása. E hatáskör gyakorlása során tehát az Abtv. 52. § (2) bekezdésében megfogalmazott hivatalból megtehető megállapítás egyértelműen arra vonatkozik, hogy erre irányuló konkrét kérelem hiányában is vizsgálhatja azt, hogy az egyedi döntés eredményeként bekövetkező és a panaszos által állított egyéni jogsérelmet okozhatta-e valamelyik, a bíróság által alkalmazott alaptörvény-ellenes jogszabály. Mindebből következik az is, hogy az Alkotmánybíróságnak nincs lehetősége az alkotmányjogi panasz eljárásban bármely, így a panaszos által nem állított jogsérelmvel kapcsolatba hozható és a panaszos által nem kifogásolt jogszabályi rendelkezés vizsgálatára.
- [138] 1.2. A konkrét esetben az indítványozó az eljárás elhúzódását (az észszerű határidő követelményének megsértését) kifogásolta. Ezzel kapcsolatban nem jelölt meg semmilyen konkrét jogszabályi rendelkezést, de – figyelemmel arra, hogy 27. § szerinti panaszt nyújtott be – erre nem is volt köteles. A bírói döntés állított alaptörvény-ellenesség okát általánosságban abban látta, hogy az eljárás bíróságok nem (megfelelően) alkalmazták azokat, a büntetőeljárás során relevanciával bíró jogszabályi rendelkezéseket, amelyek a büntetőeljárások észszerű határidőben történő befejezését szolgálják. A konkrét ügyben tehát az Alkotmánybíróságnak – a 26. § (1) bekezdése szerinti panaszra áttérve – legfeljebb azon, a bíróság által alkalmazott jogszabályi rendelkezések vizsgálatára lett volna lehetősége, amelyek Alaptörvénnyel való összhangja azért kétséges, mert önmagukban megsértik az észszerű határidő XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt követelményének betartását.
- [139] Nézetem szerint a Be. 258. § (3) bekezdés e) pontja nem ilyen jogszabály, e feltételnek nem felel meg. A rendelkezés tartalmából – amely a bírósági határozatok indokolásának mikéntjét fogalmazza meg – egyértelműen következik, hogy a jogszabály, illetve annak bíróság általi (nem megfelelő) értelmezése/alkalmazása az alapügyben és általában sem okozhatta/okozhatja a büntetőeljárás elhúzódását, azaz az állított alapjogi sérelmet.
- [140] Álláspontom szerint tehát a konkrét ügyben nem állapítható meg a Be. említett rendelkezése vonatkozásában az alkotmányjogi panasz elbírálására irányuló eljárás azon feltétele, hogy alaptörvény-ellenesnek állított ren-

delkezés alkalmazása [Abtv. 26. § (1) bekezdés], vagy a rendelkezés alaptörvény-ellenes alkalmazása [Abtv. 27. §] folytán következett be az indítványozó állított jogséreleme.

- [141] 2. A fentiekben kifejtett eljárásjogi hiányosság mellett – nézetem szerint – a rendelkező rész 1. pontjával kapcsolatban további, tartalmi kritikaként fogalmazható meg, hogy a Be. említett rendelkezése és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott észszerű határidő követelménye között hiányzik az érdemi összefüggés, ennek megfelelően a határozatban megfogalmazott alkotmányos követelmény tartalma nem vezethető le az említett alaptörvényi rendelkezésből.
- [142] 2.1. Ahogy a különvéleményem 1. pontjában kifejtettekből is következik, az észszerű időn belüli eljárás jogából – fogalmából adódóan – olyan alkotmányos követelmények vezethetők le, amelyek az eljárás elhúzódásának megakadályozását eredményezik. Ezzel szemben a határozat rendelkező részében megfogalmazott alkotmányos követelmény az észszerű határidő már bekövetkezett sérelmével kapcsolatos, utólagos kompenzáció, tehát egyfajta jogorvoslatot érintően fogalmaz meg előírást. Másként fogalmazva, az alkotmányos követelmény ténylegesen nem az észszerű határidő betartását segíti elő, hanem az érintett személy számára az elhúzódtott eljárások miatt bekövetkezett jogsérelem okán nyújtandó hatékony jogorvoslat felismerhetőségét szolgálja. Ebből következően a Be. említett rendelkezésével kapcsolatban megfogalmazott alkotmányos követelmény és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog között nincs alkotmányjogilag értékelhető kapcsolat, így az alkotmányos követelmény megfogalmazásával a többségi határozat érdemben sem jutott helyes következtetésre.
- [143] 2.2. Ezen túlmenően a határozat rendelkező részének 1. pontjával azért sem értek egyet, mert az észszerű határidő szabályából egyébként le nem vezethető alkotmányos követelményt, amit a bíróságok számára állapít meg, a bírói döntéseknek az észszerű időn belüli elbíráláshoz való joggal összefüggő alkotmányos felülvizsgálata kapcsán az Alkotmánybíróság nem is tudja érvényesíteni. Az Alkotmánybíróság ugyanis csak az Abtv. 27. § alapján eljárva, a bírói döntés megsemmisítésével tudna érvényt szerezni az Alaptörvénynek (illetve az Alaptörvényből származó követelménynek), mely az eljárás elhúzódása esetén nemcsak hogy nem orvosolná, de éppen hogy súlyosbítaná az alapjogi sérelmet {lásd: 3024/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [20]}. Nem tudja így majd az Alkotmánybíróság az alkotmányos követelmény alapján az eljárás elhúzódásából eredő, alkotmányjogi panaszként a bírói döntésekkel szemben esetlegesen felmerülő jogsérelemeket sem orvosolni: amikor a bíróság az eljárás elhúzódása esetén ennek „tényét” nem állapítja meg, vagy az eljárás elhúzódását enyhítő körülményként nem veszi figyelembe, vagy esetleg nem megfelelően állapítja meg „az enyhítés mértékét”.
- [144] Megjegyzem, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból következik, hogy a bíróságoknak az ítéleteiket meg kell indokolniuk. Amennyiben az ítélet, bár kellene, de indokolást a kiszabott büntetés enyhítésével kapcsolatban nem tartalmaz, az az indokolási kötelezettség elmulasztása miatt vetheti fel a terhelt tisztességes eljáráshoz való jogának a sérelmét. A Be. 258. § (3) bekezdés e) pontjából viszont egyértelműen levezethető a kiszabott büntetés alapjául szolgáló megfelelő indokolás szükségessége, ezzel támasztható alá ugyanis a büntetés törvényessége. Az elégtelen indokolás kiküszöbölésére alapvetően a rendes bírósági eljárásban nyílik tehát mód (perorvoslatok útján), széttartó ítélezés esetén végső soron a Kúria feladata a joggyakorlat egységesítése. Az enyhítő körülmény figyelembevételére vonatkozó indokolás hiánya ugyanakkor az alkotmányos követelményt megállapító határozat logikáját követve, vagyis az észszerű időn belüli elbírálás (tehát nem az állandó joggyakorlat szerint releváns indokolási kötelezettség) összefüggésében nem is a terhelt, hanem lényegében az állam számára lehet hátrányos. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezetett alkotmányos követelmény ugyanis valójában nem a terhelt észszerű határidőn belüli befejezéshez való jogát védi, hanem az államot hozza kedvezőbb helyzetbe, ha az alapjogában sérelmet szenvedett terhelt elégtételt kíván érvényesíteni hazai vagy nemzetközi fórumok előtt (másként megfogalmazva: a „káron szerzés” megelőzése érdekében). Erre utal az igazságügyi miniszternek az ügyben beszerzett tájékoztatása is, mely szerint az „EJEB az eljárás elhúzódása esetén azt is elfogadja korrekcióként, ha a büntetés kiszabásánál azt enyhítő körülményként figyelembe veszik, az új büntetőeljárás kódexben a cél az, hogy erre figyelemmel kerüljön ez is feltüntetésre az ügydöntő határozatokban”.

- [145] 3. Végül utalni kívánok arra, hogy az alapügyben eljáró bíróság kompenzációt nyújtott az indítványozónak az alapjogi sérelmét (az eljárás elhúzódsát) illetően és ez a határozatának indokolásából egyértelműen ki is derül, így a Be. 258. § (3) bekezdés e) pontját a bíróság a támadott határozatában éppen az Alaptörvénnyel összhangban alkalmazta. Ezt a többségi határozat sem vitatta, hiszen rögzíti, hogy „a bíróságok a büntetőeljárás során a bekövetkezett alapjogi sérelmet orvosolták. A megismételt eljárás során hozott elsőfokú ítélet [...] indokolása ugyanis tartalmában megfelel a rögzített alkotmányos követelménynek” (lásd: Indokolás [104]). Mindezekre figyelemmel – a többségi határozat erre irányuló indokolásának hiányában – nem látom igazoltnak az alkotmányos követelmény megállapításának szükségességét sem.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

- [146] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

- [147] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

- [148] A különvélemény 1.1. pontjához csatlakozom.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

- [149] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1087/2015.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2017. évi 20. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3019/2017. (II. 17.) AB HATÁROZATA

alkotmányos követelmény megállapításáról és bírói kezdeményezés elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezések tárgyában – *dr. Pokol Béla* és *dr. Stumpf István* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseinek érvénytelen szerződéses kikötéseire tekintettel szükséges elszámolás módszertanának különös szabályairól szóló 54/2014. (XII. 10.) MNB rendelet 6. § (2) bekezdésének alkalmazásával összefüggésben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből, T) cikk (3) bekezdéséből és 41. cikk (5) bekezdéséből származó alkotmányos követelményként állapítja meg, hogy e rendelkezés kizárólag a fogyasztói követelés összegének a pénzügyi elszámolási folyamat során történő meghatározására vonatkozik. A rendelkezés nem érinti azonban a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződések felmondása jogszerűségének a megítélését.

2. Az Alkotmánybíróság a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseinek érvénytelen szerződéses kikötéseire tekintettel szükséges elszámolás módszertanának különös szabályairól szóló 54/2014. (XII. 10.) MNB rendelet 6. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Szegedi Járásbíróság két bírója az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján – a 7.P.22.404/2015. és az 5.P.22.269/2015. számú perek felfüggesztése mellett – egyedi normakontroll eljárást kezdeményeztek a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseinek érvénytelen szerződéses kikötéseire tekintettel szükséges elszámolás módszertanának különös szabályairól szóló 54/2014. (XII. 10.) MNB rendelet (a továbbiakban: MNB rendelet) 6. § (2) bekezdésével összefüggésben.
- [2] Az indítványozók mindenekelőtt kifejtették, hogy a jogalkotó első lépcsőben a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényt (a továbbiakban: DH1-törvény) fogadta el, amely az ún. árfolyamrés, illetve az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötések semmisségével összefüggő szabályokat tartalmazott. Ezt követően került sor második lépcsőben a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2-törvény) elfogadására, amelynek fő célja a DH1-törvény alapján érvénytelen szerződéses kikötések miatt a fogyasztók javára mutatkozó túlfizetések [DH2-törvény 3. § (1) bekezdés és 4. § (1) bekezdés] elszámolása volt. Ennek során a fogyasztó követelését úgy kell kiszámítani, mintha

a túlfizetéseket a túlfizetés időpontjában előtörlesztésként teljesítették volna. Az MNB-rendelet támadott 6. § (2) bekezdése értelmében azon elszámolási időszakban, amelyben az eredeti fogyasztói kölcsönszerződés alapján a fogyasztó késedelembe esett, az átszámított fogyasztói kölcsönt is késedelmesnek kell tekinteni, függetlenül az esetleges túlfizetéstől.

- [3] A bírói kezdeményezésekre okot adó mindkét ügyben az a helyzet állt elő, hogy az elszámolás során kiszámított – tehát tisztességtelenül (semmis szerződési feltétel alapján) felszámított – összeg magasabbnak bizonyult, mint az érintett szerződések felmondása időpontjában hátralékként (a felmondásra okot adó késedelmes tartozásként) megjelölt összeg. Mindkét ügyben azonnali hatályú felmondásra került sor a hátralék miatt, és a hitelező a teljes tartozást követeli késedelmi kamatokkal és perköltséggel együtt. Az adósok szerint viszont az elszámolás eredményeképpen a felmondási ok megdőlt, hiszen kiderült, hogy a felmondás időpontjában nem is voltak késedelemben.
- [4] Ebből kiindulva az indítványozó bírók a támadott rendelkezéssel összefüggésben – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, a T) cikk (3) bekezdésének és a 41. cikk (5) bekezdésének a sérelmét állítva – az alábbi három kifogást fogalmazták meg.
- [5] a) Az indítványozók egyrészt arra hivatkoznak, hogy az MNB-rendelet 6. § (2) bekezdése magasabb szintű jogszabállyal, a DH2-törvény 4. § (1) bekezdésével ellentétes.
- [6] A DH2-törvény azt a célt szolgálja – érvelnek az indítványozó bírók a törvény indokolását idézve –, hogy a fogyasztó olyan helyzetbe kerüljön, mintha a tisztességtelenül felszámított összegek felszámítása egyáltalán nem történt volna meg. Ez azt jelenti, hogy az elszámolás eredményeképpen – ha az elszámolás során megállapított túlfizetés meghaladja a felmondásra okot adó késedelmes tartozást – akár a felmondási ok is megdőlhét utólag. Az indítványozók rámutatnak azonban, hogy az MNB-rendelet 6. § (2) bekezdése ezt – tehát a „tisztességtelenül felszámított összegeknek a felmondás időpontjára visszavetített figyelembe vételét” – kizárja, hiszen a rendelet az esetleges túlfizetéstől függetlenül az átszámított hiteltörténetben is késedelmesnek rendeli tekinteni az eredeti hiteltörténet szerint késedelmes teljesítést. Mindez az indítványozók szerint a DH2-törvényből nem következik, sőt azzal kifejezetten ellentétes.
- [7] b) Az indítványozók másrészt azzal érvelnek, hogy az MNB-rendelet 6. § (2) bekezdése túlterjeszkedik a DH2-törvény 46. § a) és b) pontjába foglalt rendeletalkotási felhatalmazáson. A Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) elnöke ugyanis kizárólag az elszámolás módszertanának részletes szabályai és annak képletei, valamint a fogyasztói követelésből levonható kedvezmények elszámolásának szabályai, módja és annak képletei meghatározására kapott felhatalmazást, a támadott rendelkezés pedig – a késedelem jogkövetkezményének szabályozásával – nem e körbe tartozó szabályt állapít meg.
- [8] c) Harmadrészt az indítványozók arra hivatkoznak, hogy az MNB-rendelet 6. § (2) bekezdése a kölcsönszerződés felmondására vonatkozó általános polgári jogi szabályokkal is ellentétes. Az egyik bíró e körben a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:387. § (1) bekezdés g) pontjára („A hitelező felmondhatja a kölcsönszerződést, ha [...] az adós a kölcsönszerződés alapján fennálló fizetési kötelezettsége teljesítésével késedelembe esik, és mulasztását felszólításra sem pótolja.”), a másik indítványozó bíró pedig a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 525. § (1) bekezdés e) pontjára („A hitelező azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönt, ha [...] az adós más súlyos szerződésszegést követett el.”) hivatkozik. Rámutatnak, hogy „az elszámolásból adódóan ténylegesen az adósnak a felmondás időpontjában nem állt fenn tartozása, ugyanakkor az MNB-rendelet az elszámolástól függetlenül a késedelem jogkövetkezményét fűzi az adott időszakhoz.” Amennyiben egy szerződéses rendelkezés semmis, az a megkötés időpontjától érvénytelen. Az MNB-rendelet 6. § (2) bekezdése viszont ezzel ellentétes eredményre vezet: ha az átszámított fogyasztói kölcsönt a túlfizetéstől függetlenül mindenképpen késedelmesnek kell tekinteni azon elszámolási időszakban, amelyben az eredeti fogyasztói kölcsönszerződés alapján a fogyasztó késedelembe esett, ez azt jelenti, hogy a jogalkotó továbbra is figyelembe veszi a semmis rendelkezéseket.
- [9] 2. A bírói kezdeményezéseket tárgyuk azonosságára tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.
- [10] 3. Az Alkotmánybíróság eljárása során beszerezte a Magyar Nemzeti Bank és a DH2-törvény javaslatát a kormány nevében benyújtó igazságügyi miniszter véleményét.

II.

[11] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„T) cikk (3) Jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.”

„41. cikk (5) A Magyar Nemzeti Bank elnöke törvényben kapott felhatalmazás alapján, sarkalatos törvényben meghatározott feladatkörében rendeletet ad ki, amely törvénnyel nem lehet ellentétes. A Magyar Nemzeti Bank elnökét rendelet kiadásában az általa rendeletben kijelölt alelnök helyettesítheti.”

[12] 2. A DH2-törvény érintett rendelkezései:

„4. § (1) A 2014. évi XXXVIII. törvény 4. § (2) bekezdése szerinti semmis kikötés alkalmazása esetén a semmis kikötés alapján teljesített és a kamat-, kamatfelár- (a továbbiakban együtt: kamat), költség-, díjmelés figyelmen kívül hagyásával kiszámított törlesztőrészek közötti különbözet összegét az egyoldalú szerződmódosításból származó túlfizetesként kell elszámolni a fogyasztó javára.”

„46. § Felhatalmazást kap a Magyar Nemzeti Bank elnöke – az MNB törvény 4. § (7) bekezdésében rögzített, a Magyar Nemzeti Bank makroprudenciális, így különösen a rendszerszintű kockázatok megelőzésével kapcsolatos és a 4. § (9) bekezdésének a) és d) pontjában meghatározott feladatkörében –, hogy rendeletben határozza meg

a) az elszámolás módszertanának részletes szabályait és annak képleteit,

b) a fogyasztói követelésből levonható kedvezmények elszámolásának szabályait, módját és annak képleteit,”

[13] 3. A Ptk. érintett rendelkezése:

„6:387. § [A kölcsönszerződés felmondása]

(1) A hitelező felmondhatja a kölcsönszerződést, ha
[...]

g) az adós a kölcsönszerződés alapján fennálló fizetési kötelezettsége teljesítésével késedelembe esik, és mulasztását felszólításra sem pótolja.”

[14] 4. A régi Ptk. érintett rendelkezése:

„525. § (1) A hitelező azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönt, ha
[...]

e) az adós más súlyos szerződésszegést követett el.”

[15] 5. Az MNB-rendelet támadott rendelkezése:

„6. § (2) Azon elszámolási időszakban, amelyben az eredeti fogyasztói kölcsönszerződés alapján a fogyasztó késedelembe esett, az átszámított fogyasztói kölcsönt is késedelmesnek kell tekinteni, függetlenül az esetleges túlfizetéstől.”

III.

[16] A bírói kezdeményezések nem megalapozottak.

[17] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az indítványok megfelelnek-e az Abtv.-ben írt formai és tartalmi feltételeknek.

- [18] 1.1. Megállapítható volt, hogy az indítványok a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében alább felsorolt követelményeinek eleget tesznek: *a)* tartalmazzák azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozók indítványozói jogosultságát megalapozza [Abtv. 25. § (1) bekezdés]; *b)* az eljárás megindításának indokait (alaptörvény-ellenesnek tartott jogszabályi rendelkezés folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során történő alkalmazása); *c)* az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezést [MNB-rendelet 6. § (2) bekezdés]; *d)* az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit; *e)* indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, valamint *f)* kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a megjelölt jogszabályi előírás alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt, valamint mondjon ki alkalmazási tilalmat. {vö. 3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [8]–[24]; 2/2016. (II. 8.) AB határozat, Indokolás [26]–[28]; 3046/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [8]–[13]}.
- [19] 1.2. A bírók minden esetben a saját eljárásuk felfüggesztése mellett fordultak az Alkotmánybírósághoz, tehát az indítványok az Abtv. 25. §-ában írt – a felfüggesztés követelményére vonatkozó – feltételnek eleget tesznek.
- [20] Az Abtv. 25. §-a értelmében a bíró az előtte fekvő egyedi ügyben alkalmazandó jogszabályt (jogszabályi rendelkezést) támadhatja meg az Alkotmánybíróság előtt. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is emlékeztet arra, hogy az „alkalmazandó jog megállapítása a rendes bíróság – a konkrét perben eljáró bíró – hatásköre, az Alkotmánybíróság általában tartózkodik attól, hogy e mérlegelésbe beavatkozzon. A bíró feladata és hatásköre ugyanis eldönteni, hogy mely jogszabályok és konkrét jogszabályi rendelkezések alapján, illetve alkalmazásával dönt a benyújtott kereset (előterjesztett vád) tárgyában. Ugyanakkor az Alkotmánybíróságnak alkotmányos funkciójával összefüggésben az Alaptörvényből és az Abtv.-ből fakadó kötelessége, hogy a bírói kezdeményezés törvényi feltételeinek a fennállását megvizsgálja, s azok nyilvánvaló hiánya esetében a kezdeményezést visszautasítsa [...] {3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, Indokolás [6]}. Ugyanígy foglalt állást 6/2014. (II. 26.) AB határozat is, amely szerint „[b]írói kezdeményezésnél az Alkotmánybíróság nem foglal állást arról, hogy az indítványra okot adó ügyben az addig feltárt történeti tényállás megvalósíthatja-e azt a törvényi tényállást, amelynek alkalmazását a bíró lehetségesnek, és alaptörvény-ellenesnek vagy nemzetközi szerződésbe ütközőnek lát. Az alkalmazandó jogot a bíróságnak kell megjelölnie, ezt az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja felül, kivéve, ha nyilvánvaló, hogy a megjelölt jogszabályt az indítványra okot adó esetben biztosan nem kell alkalmazni.” (Indokolás [14])
- [21] Az Alkotmánybíróság tehát csak kivételes esetben mérlegeli felül a kezdeményező bíró álláspontját az alkalmazandóság tekintetében [lásd 3240/2015. (XII. 8.) AB végzés, 3117/2015. (VII. 2.) AB végzés, 3242/2014. (IX. 22.) AB végzés, 3169/2014. (VI. 3.) AB végzés, 3112/2014. (IV. 17.) AB végzés, 3111/2014. (IV. 17.) AB végzés, 33/2013. (XI. 22.) AB határozat].
- [22] A kérdés jelen ügyben sajátos módon vetődött fel a következők miatt.
- [23] A bírói kezdeményezések szerint az MNB-rendelet támadott előírása azért alaptörvény-ellenes, mert túllépve az elszámolás részletszabályainak meghatározására vonatkozó felhatalmazáson [DH2-törvény 46. § a) és b) pont], tulajdonképpen az érintett fogyasztói kölcsönszerződések felmondása jogszerűségének megítélésére vonatkozó szempontot szabályoz. Tehát az MNB-rendelet 6. § (2) bekezdése éppen a törvényi felhatalmazáson való túlterjeszkedés miatt válik alkalmazandó normává a folyamatban lévő eljárásokban. A szabályozásra továbbá az indítványozók szerint tartalmilag is a DH2-törvény 4. § (1) bekezdésével és a Ptk. 6:387. § (1) bekezdés g) pont] ellentétes módon került sor.
- [24] A kezdeményező bírók tehát kifejezetten állították, hogy a támadott normát alkalmazniuk kellene, indítványukban kitértek a megsemmisíteni kért norma és a folyamatban lévő bírósági eljárások konkrét kapcsolatára is, arra, hogy a norma alkalmazása milyen következménnyel járna a perekben.
- [25] Az alkalmazandó jogot a kezdeményező bíró jelöli ki, ennek a mérlegelésnek a felülbírálatára az Alkotmánybíróságnak – a fentebb kifejtettek értelmében – csak akkor van mód, ha megállapítható, hogy a támadott jogszabályi rendelkezést a bírónak nyilvánvalóan nem kellene alkalmaznia. Jelen ügy erre nem ad lehetőséget, az a kérdés, hogy az MNB elnöke túlterjeszkedett-e a kapott felhatalmazáson, érdemi vizsgálatot kívánó kérdés. Tekintettel arra, hogy a bírói kezdeményezés feltételének (a támadott norma alkalmazandóságának a követelménye) nyilvánvaló hiánya vizsgálat nélkül egyértelműen és minden kétséget kizáróan nem állapítható meg, az Alkotmánybíróság az indítványok érdemi vizsgálata mellett döntött.

- [26] 2. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint a jogállamiság [B] cikk (1) bekezdés] alkotmányos alapját jelentő jogbiztonság elvének egyik garanciája a jogforrási hierarchia érvényesülése. A jogforrási hierarchia azt jelenti, hogy az alacsonyabb szintű jogszabály tartalma nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabály rendelkezéseivel {3132/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [42]; 3152/2016. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [14]}. A jogszabályoknak a jogforrási hierarchiában elfoglalt helyét az Alaptörvény rögzíti [15. cikk (4) bekezdés, 18. cikk (3) bekezdés, 32. cikk (3) bekezdés, 41. cikk (5) bekezdés], a magasabb szintű jogszabállyal ellentétes szabályozás ezért egyúttal az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdésének a sérelmét is jelenti, amely szerint jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.
- [27] Az Országgyűlés és az MNB normaalkotási viszonyában a rendező elvet az Alaptörvény 41. cikk (5) bekezdésében írt rendelkezés jelenti, amely szerint az MNB elnöke törvényben kapott felhatalmazás alapján, sarkalatos törvényben meghatározott feladatkörében rendeletet ad ki, amely törvénnyel nem lehet ellentétes. A Magyar Nemzeti Bank elnökét rendelet kiadásában az általa rendeletben kijelölt alelnök helyettesítheti. Hangsúlyozandó: a törvénnyel való ütközést jelenti az is, ha a törvényi felhatalmazás alapján alkotott rendelet túlterjeszkedik a felhatalmazáson.
- [28] 3. A vonatkozó jogszabályi környezetet áttekintve a következők állapíthatók meg.
- [29] 3.1. Amint arra az indítványozók is utaltak, a DH2-törvény megalkotásának közvetlen előzménye a DH1-törvény volt, amely a hatálya alá tartozó szerződések esetében kimondta az árfolyamrés semmisségét, illetve felállította az egyoldalú szerződésmódosítási jog mint szerződési kikötés tisztességtelenségének a vélelmét. A DH1-törvény azonban az elszámolási kötelezettség rögzítésén túlmenően a semmisség jogkövetkezményeiről kifejezetten nem szólt, azt mondta ki, hogy a pénzügyi intézménynek a fogyasztóval külön törvény szerint meghatározott módon kell elszámolnia [DH1-törvény 3. § (5) bekezdés, 4. § (3) bekezdés]. Amint arra a DH1-törvény indokolása is utalt: „[a] szabályozási kérdések bonyolultsága, valamint a várható gazdasági következmények pontos felmérése miatt az Országgyűlés őszi ülészakán újabb jogalkotási lépések szükségesek. Ekkor kerülhet sor az elszámolási szabályok végleges rögzítése mellett az egyéb anyagi jogi kérdések és jogkövetkezmények meghatározására is.”
- [30] Ennek megfelelően az érvénytelen szerződési rendelkezések alapján szükségessé váló elszámolás kérdéseit a jogalkotó a később megalkotott DH2-törvényben rendezte. „Ez az elszámolás az árfolyamrésnek a 2014. évi XXXVIII. törvény 3. §-ában kimondott semmissége, valamint az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötéseknek a bíróság által megállapított érvénytelensége miatt válik szükségessé. Az érvénytelen szerződéses kikötések alkalmazása következtében ugyanis a fogyasztók javára túlfizetés keletkezett. A törvény alapján ezeket a múltbeli túlfizetéseket kell a pénzügyi intézményeknek a fogyasztókkal a jelenben elszámolni.” – fogalmaz a DH2-törvény indokolása. A DH2-törvény 1–21. §-ai az elszámolásra vonatkozó részletes rendelkezéseket tartalmazzák (elvek, általános és speciális szabályok, határidő, kézbesítés stb.). E körben a 3. § az árfolyamrés semmissége, míg az indítványozók által hivatkozott 4. § az egyoldalú szerződésmódosítási jogra (kamat-, költség-, díjmelés) vonatkozó kikötések érvénytelensége miatt szükségessé váló elszámolás elveit rögzíti. Ezt követően azonban a törvény lényegében egységesen kezeli a két semmisségi ok miatt szükségessé váló elszámolást (5–9/A. §). A törvény ezután speciális rendelkezéseket állapít meg pl. a végtörlesztett vagy az árfolyamgáttal érintett fogyasztói kölcsönszerződések vonatkozásában (10–12/A. §). Az általános szabályokhoz a 32–45. §-okban számos kiegészítő előírás kapcsolódik (pl. ellenőrzés, a szerződés érvénytelenségének vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránti perekre vonatkozó szabályok, a felfüggesztett perekre és a végrehajtási eljárásokra vonatkozó szabályok, számviteli szabályok stb.).
- [31] A DH2-törvény indokolása értelmében az „elszámolás a törvény alapján a jelenben történő korrekció”, a szabályozás célja az, hogy „a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni, mintha a szerződéskötés időpontja óta a 2014. évi XXXVIII. törvény [DH1-törvény] 3. §-ában meghatározott árfolyamon, valamint a szerződéskötéskori, eredeti kamatszinten történt volna az elszámolás.” A DH2-törvény 4. § (1) bekezdése ezzel összhangban a semmis kikötés alapján teljesített és a semmis kikötés figyelmen kívül hagyásával kiszámított törlesztőrészek közötti különbözetnek a fogyasztó javára túlfizetesként történő elszámolását írja elő. Az 5. § (2) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a fogyasztó követelését úgy kell kiszámítani, mintha a túlfizetéseket a túlfizetés időpontjában előtörlesztésként teljesítették volna.
- [32] Az MNB több, az elszámolás gyakorlati megvalósítását lehetővé tevő rendeletet alkotott [1. 42/2014. (XI. 7.) MNB rendelet a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseinek érvénytelen szerződéses kikötéseire

tekintettel szükséges elszámolás módszertanának általános szabályairól, 2. 54/2014. (XII. 10.) MNB rendelet a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseinek érvénytelen szerződéses kikötéseire tekintettel szükséges elszámolás módszertanának különös szabályairól (jelen határozatban „MNB-rendelet”-ként hivatkozva), 3. 55/2014. (XII. 10.) MNB rendelet a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseinek érvénytelen szerződéses kikötéseire tekintettel szükséges elszámolás során alkalmazott becslési eljárásról és az elszámolás pénzügyi teljesítésének időpontjáról, 4. 58/2014. (XII. 17.) MNB rendelet a fogyasztói kölcsönszerződések érvénytelen szerződéses kikötéseire tekintettel szükséges elszámoláshoz, valamint a fogyasztói kölcsönszerződések módosulásához kapcsolódó fogyasztóvédelmi rendelkezésekről].

- [33] Az indítványozó bírók által támadott MNB-rendelet szabályozási konstrukciója szerint – amint azt az MNB is megfogalmazta az Alkotmánybíróságnak megküldött válaszában – az MNB-rendelet hatálya alá tartozó szerződések esetében az 1. mellékletben szereplő képlet alapján a pénzügyi intézmény a hiteltörténetet átszámítja: a tisztességtelen értékeket tisztességesre cserélve sor kerül az „átszámított fogyasztói kölcsön hipotetikus lefuttatására”, tehát az eredeti hiteltörténet helyett az ún. átszámított hiteltörténet meghatározására (törlesztési periódusonként, lásd MNB-rendelet 5. §). A szimuláció vége a teljes futamidőre vonatkozó túlfizetés összegének a megállapítása. Ennek során pedig figyelembe veszi a jogalkotó azt is, ha a múltban volt olyan törlesztési periódus, amikor a fogyasztónak nemcsak az eredeti, ténylegesen megvalósult, hanem az átszámított hiteltörténet alapján is hátraléka volt. A teljes futamidőre vonatkozóan megállapított túlfizetés az ilyen késedelem megállapítását – és ennek esetleges pénzügyi következményeit – nem zárja ki.
- [34] 3.2. Az Alkotmánybíróságnak megküldött véleményében az MNB úgy érvelt, hogy a DH1-törvény célja a semmis szerződési kikötések alkalmazása miatt a múltban keletkezett fogyasztói túlfizetésekkel való elszámolás, a többletbefizetésnek minősülő tételek jelenben való rendezése. Nem célja ugyanakkor a törvénynek a szerződések „alján bekövetkezett jogi tények valamennyi jogkövetkezményének a rendezése”, illetve az sem, hogy az esetleges fogyasztói késedelmet meg nem történtté tegye. Erre utal az MNB válasza szerint a DH2-törvény 5. § (3) bekezdése is, amely egységesen úgy rendelkezik, hogy a fogyasztói követelést – a (4) bekezdés kivételével (ha a szerződés megszűnése a szerződésből eredő követelés teljesítésére irányuló kötelezettség fennmaradása nélkül következett be) – a polgári jog általános szabályainak megfelelően elsősorban a költségre, azután a kamatra és végül a tőketartozásra kell elszámolni. Ezzel összhangban, a felhatalmazásnak megfelelően, az MNB-rendelet is kizárólag az elszámolás módszertanát – vagyis a fogyasztói túlfizetés mértékének meghatározására szolgáló módszertant – határozza meg, és nem állapít meg a semmis szerződéses kikötésekkel érintett fogyasztói kölcsönszerződések megszegésével kapcsolatos bármilyen egyéb polgári jogi jogkövetkezményt – hangzik az MNB érvelése.
- [35] Amennyiben a fogyasztó az eredeti szerződést figyelembe véve késedelembe esett, azonban az adott időszakra számított fogyasztói túlfizetése miatt a ténylegesen teljesített befizetései elegendők lettek volna az esedékes törlesztőrészek teljesítésére, akkor az adós „fogyasztói követelése gyorsuló ütemben bővül” [a „fogyasztói követelés” a DH2-törvény 5. § (2) bekezdésének fogalomhasználata, lényegében a fogyasztói túlfizetést jelenti az elszámolást követően]. Ennek oka – érvel az MNB –, hogy „míg az eredeti hiteltörténetben a fogyasztó tartozása halmozódott volna a nem elégséges befizetések és a késedelmi kamatok miatt, az átszámított hiteltörténetben ezzel szemben mérséklődik a tartozása. A módszertan így teljes mértékben ellentételezi az adóst azon pénzügyi hátrányok miatt, amelyek a késedelembe esés miatt érték.”
- [36] Az MNB álláspontja tehát az, hogy az MNB-rendelet 6. § (2) bekezdésének csak az a jelentése és következménye, hogy „a fogyasztói követelés meghatározása során az egyes elszámolási időszakokban a késedelem ténye is figyelembe vételre kerül”. E rendelkezés ugyanakkor nem értelmezhető akként, hogy az az elszámolás megelőzően bekövetkezett jogi tények következtében alkalmazandó egyéb jogkövetkezményeket szabályozna.
- [37] 3.3. Az Alkotmánybíróságnak megküldött véleményében az igazságügyi miniszter is – megerősítve az MNB-veleményben írtakat – leszögezi, hogy a DH2-törvény nem tartalmaz a hitelezőt megillető felmondási jogra vonatkozó rendelkezéseket, és a felmondás érvényességét vagy érvénytelenségét nem lehet a törvény alapján megítélni. A DH2-törvény kizárólag a fogyasztót megillető követelés kiszámításának szabályait, az elszámolási mechanizmust tartalmazza, nem érintve az elszámolás előtt bekövetkezett jogi tényeket, és nem véve át a felek között jogviszony létrejöttével vagy megszűnésével kapcsolatos anyagi jogi normák szerepét. A törvény a más jogszabály alapján „gyakorolt felmondási jog következtében megszűnt szerződések létállapotára nem hat ki”.

- [38] Mindezek miatt az igazságügyi miniszter jogi álláspontja az, hogy az MNB-rendelet támadott 6. § (2) bekezdésében szereplő késedelmes szerződés-fogalomnak is csupán a számítási metódus szempontjából lehet és van jelentősége. A kölcsön késedelme nem e módszertani szabályok, hanem az anyagi magánjogi rendelkezések alapján ítéltető meg.
- [39] Az igazságügyi miniszter hangsúlyozta, hogy a DH2-törvénynek nem célja, hogy a felmondott szerződéseket a felmondás érvénytelensége okán fennálló szerződéseknek minősítse, ugyanakkor ezt – a válaszból következően – nem is kívánta kizárni a jogalkotó: a felmondás érvényességének vagy érvénytelenségének az elbírálása a bíróságok feladata. Álláspontja szerint továbbá ennek az MNB-rendelet sem mond ellent, ahogyan a törvényből, úgy az elszámolás konkrét módszertanát meghatározó rendeletből sem következik a szerződés nemfizetés miatti felmondásának jogszerűsége vagy jogszerűtlensége.
- [40] 4. Az Alkotmánybíróság a jogszabályi környezet áttekintése, valamint az MNB és az igazságügyi miniszter által megküldött véleményben foglaltak alapján a következőket állapította meg.
- [41] A DH2-törvény a semmis szerződési kikötések miatt szükségessé vált pénzügyi elszámolás szabályait tartalmazza. Ugyanakkor – amint arra a bírói indítványok is hivatkoznak – az egyoldalú szerződésmódosítás vagy az árfolyamrész alkalmazása, pontosabban e szerződési kikötések semmissége nemcsak a követelés összegére, hanem – a semmisség általános polgári jogi szabályok szerinti jogkövetkezményeiből adódóan – akár a kölcsön-szerződés felmondásának megítélésére is kihatással lehet.
- [42] A DH1-törvény és a DH2-törvény [sem ez utóbbinak az indítványozók által megjelölt 4. § (1) bekezdése, sem pedig más rendelkezése] erre vonatkozó kifejezett rendelkezést nem tartalmaz – nem zárja ki a késedelemre alapított felmondás jogszerűtlenségének az elszámolás eredménye alapján történő utólagos megállapítását, de kifejezetten nem is teszi kötelezővé azt. A DH2-törvény az elszámolási elvek és az elszámolási szabályok között (3–5. §§) csak annyit ír elő, hogy a semmis kikötés alapján teljesített és az átszámított törlesztőrészek közötti különbséget túlfizetesként kell elszámolni a fogyasztó javára. A fogyasztó követelését pedig úgy kell kiszámítani, mintha a túlfizetéseket azok időpontjában – az esedékességnél későbbi időpontban történt túlfizetés esetén a következő esedékesség időpontjában – előtörlesztésként teljesítették volna. A fogyasztói követelést főszabály szerint a polgári jog általános szabályainak megfelelően elsősorban a költségre, azután a kamatra és végül a tőketartozásra kell elszámolni.
- [43] Az elszámolási törvények nem rendelkeznek arról, hogy a túlfizetés utólagos megállapítása befolyásolja-e, s ha igen, milyen módon a szerződés pénzügyi intézmény által történt felmondásának a jogszerűségét. Ebből az következik, hogy a szerződés felmondásának a jogszerűségét a polgári jog egyéb, általános szabályai alapján kell megítélni.
- [44] Megalapozott ugyanakkor az indítványozók felvetése abban a tekintetben, hogy ebben az értelmezési keretben bizonytalanságot okozhat az MNB-rendelet 6. § (2) bekezdése, amely általános jelleggel szögezi le, hogy „azon elszámolási időszakban, amelyben az eredeti fogyasztói kölcsönszerződés alapján a fogyasztó késedelembe esett, az átszámított fogyasztói kölcsönt is késedelmesnek kell tekinteni, függetlenül az esetleges túlfizetéstől”. Az elszámolás pénzügyi mechanizmusának szabályozására adott felhatalmazás [ez az MNB-rendelet 46. § a) és b) pontjai szerint az elszámolás módszertanának részletes szabályai és annak képletei, valamint a fogyasztói követelésből levonható kedvezmények elszámolásának szabályai, módja és annak képletei meghatározását jelenti] nem foglalja magában a kölcsönszerződés felmondása jogszerűségének megítélését befolyásoló szempontok meghatározását. Valóban túlterjeszkedne tehát a DH2-törvény felhatalmazó rendelkezésén az MNB-rendelet, ha az elszámolási módszertan meghatározása körében a szerződés felmondhatóságának a kérdését is eldöntené.
- [45] Az MNB-rendelet és a DH1-törvény, valamint a DH2-törvény együttes, egymásra tekintettel történő értelmezése azonban alátámaszthatja azt a jogi álláspontot, hogy a támadott előírásnak kizárólag az elszámolás mint pénzügyi mechanizmus szempontjából lehet és van jelentősége.
- [46] Az MNB-rendelet – címe szerint – az MNB-nek az elszámolási mechanizmust érintően alkotott rendeletei sorában az elszámolás módszertanának különös rendelkezéseit – és e körben annak az elszámolási képletét – tartalmazza az 1. §-ában meghatározott két esetre vonatkozóan (ezekből az egyik az, ha a fogyasztónak a fogyasztói kölcsönszerződésből származó fizetési késedelme áll vagy állt fenn az elszámolási fordulónapon). A rendelet kifejezetten a DH1-törvény és a DH2-törvény által elszámolásra kötelezett pénzügyi intézményeket kötelezi tevőlegesen magatartásra: a 4. § (1) bekezdés számukra írja elő a fogyasztói túlfizetés kiszámítását a jogszabály hatálya alá eső fogyasztói kölcsönszerződések esetében. A rendelet előírásai több ízben is rögzítik,

hogy azokat az „elszámolás során” kell alkalmazni [lásd pl. 5. § (1) bekezdés, 6. § (1) bekezdés, 7. §]. Mindez arra enged következtetni, hogy a rendelet kizárólag az elszámolás pénzügyi mechanizmusának részletszabályait határozza meg az azt végrehajtó pénzügyi intézmények számára, tehát az előírások célja kizárólag a fogyasztói túlfizetés összegének a meghatározása, nem pedig az elszámolást megelőzően bekövetkezett jogi tények (pl. a szerződés felmondása) jogszerűségének a minősítése. A rendelet 6. § (2) bekezdésének is van olyan értelmezése, amely kifejezetten az elszámolási folyamatra vonatkozatható: az adós késedelme egyes törlesztési periódusok vonatkozásában akkor is fennállhat, ha végső soron, a teljes futamidőre nézve, túlfizetésben van. A rendelet célja tehát az elszámolási folyamat pénzügyi lebonyolítása.

- [47] Ezt támasztja alá a DH1-törvény és DH2-törvény szabályozási megoldása is, amely az elszámolásra mint egy speciális, minden más, folyamatban lévő eljárásba „beékelődő”, önálló eljárásra tekint (lásd DH1-törvény 16. §-a a folyamatban lévő perek felfüggesztéséről, valamint 17. §-a a folyamatban lévő végrehajtási eljárásokra vonatkozó szabályokról, illetve 19. §-a a zálogtárgyak értékesítésének kizártságáról, és ehhez kapcsolódóan a DH2-törvény 38–43/A. §). A DH2-törvény továbbá kifejezetten úgy rendelkezik, hogy az elszámolás a DH2-törvénnyel bevezetett különleges eljáráson (panasz eljárás és bírósági felülvizsgálat) kívül más eljárásban nem vitatható [még az elszámolást megelőzően indított, és az elszámolást követően tovább folytatott bírósági eljárásban sem, lásd 18. § (5) bekezdés és 29. §]. Ebből az is következik, hogy a pénzügyi elszámolási folyamat tekintetében alkotott és annak részletszabályait tartalmazó jogszabályi rendelkezések alkalmazására az elszámolás befejezését követően nincs lehetőség.
- [48] E szélesebb kontextusba helyezve a támadott rendelkezést – támaszkodva az MNB és az igazságügy miniszter véleményében foglaltakra – megállapítható, hogy az nem terjeszkedik túl a DH2-törvénybe foglalt felhatalmazáson és nem sérti annak 4. § (1) bekezdését sem, nem befolyásol(hat)ja a pénzügyi elszámolási folyamatot követően (le)folytatott bírósági eljárások kimenetelét. A kölcsönszerződés felmondása jogszerűségének az elszámolást követő megítélését e rendelkezés nem változtatja meg.
- [49] E szabályozási tartalom alapján az is megállapítható, hogy mivel a támadott rendelkezés nem dönti el a szerződés felmondásának érvényességét, ezért a kölcsönszerződés felmondására vonatkozó, a Ptk. 6:387. § (1) bekezdés g) pontjában, illetve a régi Ptk. 525. § (1) bekezdés e) pontjában írt előírásokkal sem ellentétes.
- [50] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján a törvényi felhatalmazás alapján alkotott MNB-rendelet 6. § (2) bekezdésével összefüggésben benyújtott, magasabb szintű jogszabályba ütközés megállapítására és megsemmisítésre irányuló bírói kezdeményezéseket elutasította.
- [51] 5. A fent kifejtettek alapján a támadott norma értelmezésével összefüggésben fennálló bizonytalanságokkal kapcsolatos bírói felvetéseket az Alkotmánybíróság alapvetően megalapozottnak tartotta, az indítványok elutasítására azért került sor, mert az Alkotmánybíróság megítélése szerint van a normának az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezése. Tekintettel azonban arra, hogy ez az értelmezés csak a jogalkotói álláspont megismerése után vált megállapíthatóvá, az Alkotmánybíróság a jogbiztonság érdekében az Abtv. 46. § (3) bekezdésének alkalmazása mellett döntött. E rendelkezés szerint az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában határozattal megállapíthatja azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő, és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeknek a vizsgált, illetve a bírósági eljárásban alkalmazandó jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie.
- [52] Az alkotmányos követelmény megállapításának szükségességét támasztja alá az Alkotmánybíróság megítélése szerint az a körülmény, hogy jelenleg is nagy számban vannak folyamatban a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésekkel kapcsolatos bírósági eljárások. Továbbá, hogy ha ezen eljárások során a norma magasabb szintű jogszabályba ütköző értelmezésére és alkalmazására kerülne sor, alkotmányjogi panasz alapján – mivel panasz csak Alaptörvényben biztosított jog sérelmére alapítható – az egyébként alaptörvény-ellenes helyzet orvoslására az Alkotmánybíróságnak utóbb már nem lenne lehetősége.
- [53] Az Alkotmánybíróság mindezek miatt az Abtv. 46. § (3) bekezdése alapján eljárva megállapítja, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből, T) cikk (3) bekezdéséből és 41. cikk (5) bekezdéséből származó alkotmányos követelmény, hogy az MNB-rendelet 6. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés alkalmazása kizárólag a fogyasztói követelés összegének a pénzügyi elszámolási folyamat során történő meghatározására vonatkozik.

A DH2-törvény hatálya alá eső fogyasztói kölcsönszerződések pénzügyi intézmény általi felmondásának a jogszerűségét azonban nem lehet e rendelkezés alkalmazásával megítélni.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró különvéleménye

- [54] A határozat rendelkező részének 1. pontjában megfogalmazott alkotmányos követelménnyel ebben a formában nem értek egyet, mert azt nem tartom egyértelműnek, s így – álláspontom szerint – kiszámíthatatlanná teheti a jogalkalmazást.
- [55] Az Alkotmánybírósághoz előterjesztett két bírói kezdeményezésben az indítványozó bírák az MNB rendelet 6. § (2) bekezdése („[a]zon elszámolási időszakban, amelyben az eredeti fogyasztói kölcsönszerződés alapján a fogyasztó késedelembe esett, az átszámított fogyasztói kölcsönt is késedelmesnek kell tekinteni, függetlenül az esetleges túlfizetéstől.”) megsemmisítését kérték. Azért indítványozták a támadott rendelkezés megsemmisítését, mert ha e rendelkezést az előttük folyamatban lévő konkrét ügyben alkalmazzák, akkor – álláspontjuk szerint – az adós túlfizetésétől (fogyasztói követelésétől) függetlenül kellene megítélniük azt, hogy jogszerűen mondta-e fel a pénzügyi intézmény (az adós késedelmes teljesítése miatt) a kölcsönszerződést.
- [56] Határozatában az Alkotmánybíróság nem semmisíti meg a bírák indítványára az MNB rendelet 6. § (2) bekezdését, hanem az indítványokat elutasítja. Az MNB rendelet 6. § (2) bekezdésének „alkalmazásával összefüggésben” ugyanakkor egy alkotmányos követelményt állapít meg. Az MNB rendelet 6. § (2) bekezdése alkalmazását tehát az Alkotmánybíróság – az indítványozók kifejezett kérelme ellenére – nem tiltotta meg.
- [57] Az Alkotmánybíróság – támaszkodva az MNB elnök, illetve az igazságügy-miniszter állásfoglalására, valamint a vonatkozó törvények indokolására – mindazonáltal úgy értelmezi az MNB rendelet 6. § (2) bekezdését, hogy az kizárólag a pénzügyi intézmény és az adós közti elszámolás során a fogyasztói követelés meghatározására vonatkozik. A megállapított alkotmányos követelmény alapján arra a következtetésre juthatnak az indítványozó bírák, hogy a DH2-törvény hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződések felmondásának jogszerűségét nem az MNB rendelet 6. § (2) bekezdésében foglalt szabály alkalmazásával kell megítélniük.
- [58] A megállapított alkotmányos követelmény ellenére homályban marad, hogy a szerződés felmondásának jogszerűségéről ítélező bírónak döntésük során figyelembe kell-e venniük a fogyasztói késedelmet [amire az MNB rendelet 6. § (2) bekezdésének rendelkezése irányult], s ha igen, akkor miként kell ezt a fogyasztói késedelmet figyelembe venniük [miután az MNB rendelet 6. § (2) bekezdésének szabályára az alkotmányos követelményből következően nem támaszkodhatnak].

- [59] A DH2-törvény 5. § (2) bekezdése, illetve az MNB rendelet 5. §-a alapján a fogyasztói túlfizetés mértékét (és ennél fogva a fogyasztói követelést), valamint a fennálló tartozás nagyságát először az első törlesztési periódusra vonatkozóan, majd az ezt követő törlesztési periódusokra sorrendben egymás után, egyenként kell megállapítani. Az egyes törlesztési periódusokhoz igazodóan kiszámolt (és ténylegesen megvalósult) túlfizetés törlesztési periódusonként csökkenti a tartozást. Amennyiben (késedelem nyomán) az esedékességnél későbbi időpontban valósult meg a törlesztés, s ezáltal a túlfizetés, akkor az elszámolást a DH2-törvény 4. § (3) bekezdése értelmében a szerződésben meghatározott kamat (késedelmi kamat) alapulvételével kell elvégezni. Vagyis voltaképpen a fogyasztói késedelmet a DH2-törvény 4. § (3) bekezdése, illetve az MNB rendelet 5. §-a alapján nem lehet egyáltalán nem figyelembe venni (a szerződés felmondásának jogszerűségéről szóló döntés meghozatalánál sem). Nem tudtam éppen ezért támogatni azt a határozatba foglalt alkotmányos követelményt, hogy a fogyasztói késedelem figyelembe vételére vonatkozó kötelezettség [MNB rendelet 6. § (2) bekezdése] egyáltalán nem érinti a fogyasztói kölcsönszerződések felmondása jogszerűségének megítélését.
- [60] A pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseinek érvénytelen szerződéses kikötéseire tekintettel szükséges elszámolást követően viszont a kérdést (elsősorban a jogbiztonsággal összefüggésben) a következő módon kellene inkább feltenni, illetve megközelíteni. Amennyiben az elszámolás eredményeképpen fogyasztói követelés jön létre (még a fogyasztói késedelemmel együttvéve is), akkor a kölcsönszerződés felmondását (amivel a pénzügyi intézmény a kölcsönszerződést megszüntette) vajon nem éppen arra figyelemmel kellene-e megítélni, hogy (a felmondás napjára visszavetítetten) létezett-e még egyáltalán – az MNB rendelet 6. § (2) bekezdésének megfogalmazása szerint – „átszámított fogyasztói kölcsön” (valamint ezzel összefüggésben fogyasztói késedelem). Helyesebb lett volna ezért az Alkotmánybíróságnak olyan jogértelmezést követendővé tennie, hogy az MNB rendelet 6. § (2) bekezdésének második fordulata („az átszámított fogyasztói kölcsönt is késedelmesnek kell tekinteni”) miatt az eredeti fogyasztói kölcsönszerződés alapján keletkezett fogyasztói késedelmet – e kölcsönszerződés felmondása jogszerűségének megítélésére kihatóan – csak akkor kell tekintetbe venni, ha az elszámolás után még továbbra is fennmarad „átszámított fogyasztói kölcsön” (vagyis a fogyasztói késedelem az elszámolás után még értelmezhető).

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

- [61] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1339/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3020/2017. (II. 17.) AB HATÁROZATA

jogszabály alaptörvény-ellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény 156. § (3) bekezdésének „– ismételt jogsértés esetén sújtani köteles –” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az alapvető jogok biztosa – miután egy újságírókat tömörítő szakmai szervezet hozzá fordult – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 24. § (2) bekezdése alapján indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja meg és semmisítse meg a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2011. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Mttv.) 156. § (3) bekezdésének „– ismételt jogsértés esetén sújtani köteles –” szövegrészét. Álláspontja szerint az Mttv. hivatkozott szövegrésze ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben foglalt jogállamiság követelményével.
- [2] 2. Az alapvető jogok biztosa arra is kitért indítványában, hogy az Abtv.-ben biztosított jogkör hiányában ugyan nem indítványozhatja, azonban az Alkotmánybíróság figyelmébe ajánlja annak vizsgálatát, hogy az Mttv. 156. §-ban kialakított szabályozás tartalmazza-e mindazon garanciákat, amelyek alapján a szabályozás összhangban áll az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiság, és azzal összefüggésben a XXIV. cikkben deklarált tisztességes hatósági eljárás követelményével, vagy mulasztás áll-e fenn e tekintetben.
- [3] 3. Azt is előadta az alapvető jogok biztosa, hogy az Abtv.-ben biztosított jogkör hiányában szintén nem indítványozhatja, azonban az Alkotmánybíróság figyelmébe ajánlja annak vizsgálatát is, hogy az Mttv. 44. §-ban foglalt, a médiaszolgáltatási díjra vonatkozó szabályozás megfelel-e a 37/2008. (IV. 8.) AB határozatban a tisztességes eljárás követelménye kapcsán megfogalmazott garanciális követelményrendszernek az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése tekintetében, vagy e tekintetben is mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség esete áll fenn.

II.

- [4] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

[5] 2. Az Mttv. indítvánnyal érintett rendelkezése:

„156. § (1) Az eljárás akadályozásának esetén a Hatóság eljárási bírságot szabhat ki az ügyféllel, az eljárás egyéb résztvevőjével, illetve a tényállás tisztázása során közreműködésre kötelezett személlyel szemben, ha az eljárás során olyan magatartást tanúsít, amely az eljárás elhúzására, a valós tényállás feltárásának megghiúsítására irányul, vagy azt eredményezheti.

(2) Az eljárási bírság legmagasabb összege huszonötmillió forint, természetes személy ügyfél esetében legfeljebb egymillió forint.

(3) Az (1)–(2) bekezdésben foglaltakon túlmenően az eljárás akadályozása, illetve az adatszolgáltatás nem vagy nem megfelelő teljesítése esetén a Hatóság hárommillió forintig terjedő bírsággal sújthatja – ismételt jogsértés esetén sújtani köteles – a jogsértő vezető tisztségviselőjét is.

(4) Az eljárási bírság kiszabása során a Hatóság mérlegeli különösen a jogsértő előző évben elért nettó árbevételét és a jogsértés ismételtségét.”

[6] 3. A közigazgatási hatósági eljárásról szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) érintett rendelkezései:

„6. § (1) A közigazgatási hatósági eljárásban az ügyfél köteles jóhiszeműen eljárni.

(2) Az ügyfél magatartása nem irányulhat a hatóság megtévesztésére vagy a döntéshozatal, illetve a végrehajtás indokolatlan késleltetésére. Az ügyfél jóhiszeműségét az eljárásban vélelmezni kell, a rosszhiszeműség bizonyítása a hatóságot terheli.”

„13. § (2) E törvény rendelkezéseit

[...]

f) az audiovizuális médiaszolgáltatás nyújtására és a sajtótermék kiadására irányuló tevékenység felügyeletével, a média- és hírközlési igazgatással, az elektronikus hírközlési szolgáltatások, tevékenységek, az audiovizuális médiaszolgáltatások és a sajtótermékek piaci felügyeletével, piacszabályozásával, ellenőrzésével, valamint a mozgóképszakmai igazgatással kapcsolatos eljárásban, [...]

csak akkor kell alkalmazni, ha az ügyfajtára vonatkozó törvény eltérő szabályokat nem állapít meg.”

„61. § (1) Az e törvényben meghatározott esetekben a kötelezettség felróható módon történő megszegése esetén eljárási bírság kiszabásának van helye. Ha az ügyfél vagy az eljárás egyéb résztvevője egyébként rosszhiszeműen jár el, a hatóság eljárási bírsággal sújthatja.”

III.

[7] Az indítvány nem megalapozott.

[8] 1. Az indítványozó szerint az Mttv. támadott szövegrésze ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben foglalt jogállamiság követelményével és sérti az Alaptörvény XXIV. cikkében foglalt tisztességes hatósági eljárás-hoz fűződő jogot.

[9] A támadott szövegrésszel összefüggésben azonban az indítványozó nem adott elő indokolást arra vonatkozóan, hogy miért tartja azt az Alaptörvény XXIV. cikkével ellentétesnek. A tisztességes hatósági eljárás-hoz való jog sérelmét alátámasztó indokolást az alapvető jogok biztosa kizárólag a jelen határozat I.2. és I.3. pontjaiban (Indokolás [2]–[3]) ismertetett figyelemfelhívásai körében adott elő. Az Alkotmánybíróság ezért az Mttv. támadott szövegrészt az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben vizsgálta.

[10] 2. Az indítványozó előadta, hogy a *ne bis in idem* elve az ugyanazon (jogellenes) cselekmény miatti kétszeri eljárás alkotmányos jelentőségű és abszolút jellegű tilalmát jelenti, amely az alkotmánybírói gyakorlat szerint a jogállamiság elvéből, valamint az alkotmányos büntetőjog követelményéből vezethető le. Jelenti továbbá azt

is, – és az Mttv. 156. § (3) és (4) bekezdéseinek értelmezése során e jelentése a releváns – hogy ugyanazon körülmény (jelesül az ismételtség ténye) nem róható fel egyazon eljárásban kétszeresen.

- [11] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben foglalt jogállamiság követelményének megsértését abban látja az indítványozó, hogy az Mttv. a 156. § (3) és (4) bekezdése a jogsértés ismételt jellegét mind az eljárási bírság kiszabása során mérlegelendő tényezőként rögzíti, mind pedig a vezető tisztségviselővel szemben kötelezően kiszabandó bírság feltételül tűzi, így az ismételtség tényét ugyanazon eljárásán belül kétszeresen szankcionálja.
- [12] 2.1. Az egyes hatósági eljárásokat szabályozó törvények – függetlenül az anyagi jogi bírságokról rendelkező anyagi jogi szabályoktól – általában tartalmaznak valamilyen szankciórendszert az eljárási jogi rendelkezések megsértése esetére.
- [13] Az Mttv. önálló fejezete tartalmazza a Médiatanács és a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (a továbbiakban – és az Mttv.-ben is –: Hatóság) eljárására vonatkozó előírásokat.
- [14] A médiaigazgatási eljárás során a Ket. a hatósági eljárás egészét tekintve szubszidiárius jelleggel érvényesül. Az Mttv. 144. § (1) bekezdése – összhangban a Ket. 13. § g) pontjával – azt rögzíti, hogy az Mttv.-ben foglalt hatósági eljárások során a Ket. szabályait kell alkalmazni a médiaigazgatásra vonatkozó kiegészítő és eltérő szabályokkal.
- [15] Az Mttv. 156. §-a a Ket.-től eltérően rendelkezik az eljárási bírságról. Az (1) bekezdés értelmében az eljárás akadályozásának esetén a Hatóság eljárási bírságot szabhat ki az ügyféllel, az eljárás egyéb résztvevőjével, illetve a tényállás tisztázása során közreműködésre kötelezett személlyel szemben, ha az eljárás során olyan magatartást tanúsít, amely az eljárás elhúzására, a valós tényállás feltárásának megghiúsítására irányul, vagy azt eredményezheti. A (2) bekezdés rendelkezik az eljárási bírság összegéről, amelynek legmagasabb összege huszonötmillió forint, természetes személy ügyfél esetében legfeljebb egymillió forint. A (3) bekezdés kimondja, hogy az (1)–(2) bekezdésben foglaltakon túlmenően az eljárás akadályozása, illetve az adatszolgáltatás nem vagy nem megfelelő teljesítése esetén a Hatóság hárommillió forintig terjedő bírsággal sújthatja – ismételt jogsértés esetén sújtani köteles – a jogsértő vezető tisztségviselőjét is. A (4) bekezdés szerint az eljárási bírság kiszabása során a Hatóság mérlegeli különösen a jogsértő előző évben elért nettó árbevételét és a jogsértés ismételtségét.
- [16] A médiaigazgatási eljárás során tehát a Ket. eljárási bírságra vonatkozó rendelkezése nem érvényesül, azonban a Ket. alapelveit ez esetben is alkalmazni kell. A Ket. alapvető rendelkezései fogalmazzák meg a legalapvetőbb követelményeket a Ket.-et teljes egészében vagy részlegesen alkalmazó hatóságok valamennyi eljárásával kapcsolatban. Az alapvető rendelkezések a részletes eljárási szabályok tartalmi kereteit is kijelölik, és egyben azok alkalmazási korlátait szabják meg. Az alapvető rendelkezések valamennyi közigazgatási hatósági eljárásában kötelező érvényűek, az eljárás minden szakaszában érvényre kell jutniuk, azaz a jogalkalmazás során azokat figyelembe kell venni, azokra hivatkozni lehet, a döntések során azokat alkalmazni kell.
- [17] Ennek megfelelően a médiaigazgatási eljárásban az eljárási bírság kiszabása során a Hatóságnak különösen is érvényre kell juttatnia a Ket. 6. §-át, ami alapján az ügyfél jóhiszeműségét az eljárásban vélelmeznie kell, a rosszhiszeműség bizonyítása pedig magát a Hatóságot terheli.
- [18] 2.2. Az eljárási bírság célja a törvényben meghatározott, az eljárás során elkövetett jogellenes cselekvéssel szembeni joghátrány megállapítása és ezáltal a jogszerű magatartás kikényszerítése, vagyis eljárási bírsággal mindazon személyek sújthatók, akikre vonatkozóan a hatóság eljárásában kötelezettséget állapíthat meg, így az ügyfél, az eljárás egyéb résztvevője, illetve bármely személy, aki a tényállás tisztázása során közreműködésre kötelezett. Az eljárási jogsértések sok esetben az anyagi jogi rendelkezések megsértésénél is nagyobb kárt képesek okozni, a hatóság jogalkalmazását nagymértékben megnehezíthetik. A jogalkotó ezért nagyfokú szabadsággal rendelkezik az egyes hatósági eljárásokhoz kapcsolódó eljárási bírságok meghatározása során.
- [19] 2.3. Az indítványozó szerint az ismételtség tényét az Mttv. kétszeresen rendeli szankcionálni, ami sérti a *ne bis in idem* elvét és ezáltal az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében deklarált jogállamiságot.
- [20] Az Alkotmánybíróság az ismételtség és az újbóli értékelés összefüggésének értékeléséhez most is irányadónak tekinti a 1214/B/1990. AB határozatát, amelyben a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvénynek a különös és többszörös visszaesőkre vonatkozó büntetékiszabási szabályai alkotmányosságának vizsgálata során megállapította, hogy „[a] büntettségét követő bűnismétlés a cselekményhez kapcsolt sajátos elkövetési mód: a büntetőjogi tilalmak tudatos, ismételt megszegése, annak tudatában és annak a kockázatnak vállalásá-

val, hogy a büntettség múltjával terhelten követnek el újabb bűncselekményt, vagy bűncselekményeket. A büntettség figyelembe vétele a büntetőjogi szabályozásban nem jelenti az előző cselekmény újbóli értékelését, hanem csak viszonyítási alapot az ismételtség megállapításához.” (ABH 1995, 571, 576.)

- [21] A médiaigazgatási eljárásban az Mttv. 156. § (3) bekezdése egyfelől megengedően szabályoz, ami alapján a Hatóság dönti el, hogy az eljárás akadályozásáért, illetve az adatszolgáltatás nem vagy nem megfelelő teljesítése esetén kiszab-e eljárási bírságot a jogsértő vezető tisztségviselőjével szemben is. Másfelől a vezető tisztségviselő ismételt jogsértése esetén a Hatóságnak – az Mttv. indítványozó által támadott szövegrésze alapján – már kötelező eljárási bírságot kiszabnia, amelynek során az egyik mérlegelési szempont a korábbi jogsértő magatartás.
- [22] Az ismételtséget az Mttv. tehát egyrészt tényként, viszonyítási alapként kezeli, amely alapján az eljárási bírság kiszabásának kötelező esete áll fenn, másrészt a kötelező bírságolás során a Hatóság részére mérlegelési szempontként írja elő. Ezen szabályozás alapján az ismételt szankcionálás során tehát a Hatóság nem a korábbi jogsértésért sújtja ismételten bírsággal a vezető tisztségviselőt, hanem egy új jogsértés esetén kötelezően eljár, és az elkülönült bírságolás keretében mérlegelési szempontként veszi figyelembe a jogsértő korábbi magatartását.
- [23] Az Mttv. vizsgált szövegrésze az eljárási bírság kötelezően kiszabandó esetkörének szabályozásakor tehát az ismételtséget nem értékelési szempontként, hanem a bírság kiszabásának alapját jelentő körülményként, viszonypontként határozza meg. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ez nem az értékelés fogalmi körébe tartozik, ezért a támadott szabályozás nem ütközik a kétszeres értékelés tilalmába. Az értékelés tárgya ugyanis kizárólag az újonnan elkövetett jogsértő magatartás.
- [24] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján azt állapította meg, hogy az Mttv. 156. § (3) bekezdésének „– ismételt jogsértés esetén sújtani köteles –” szövegrésze nem sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, ezért az indítványt elutasította.
- [25] 3. Az Alkotmánybíróság az Mttv. 44. és 156. §-aival kapcsolatos jogalkotói mulasztásra, és a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességre történt indítványozói „figyelemfelhívásra” vonatkozóan az alábbiakat jegyzi meg. Az indítványozó – amint arra az indítványában is hivatkozott – mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását nem kérheti az Alkotmánybíróságtól. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a hivatkozott indítványi elemek elbírálását mellőzte.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: II/740/2013.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3021/2017. (II. 17.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 13. §-a, valamint 66. § (7)–(8) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt – az Alaptörvény VIII. cikk (2) és (5) bekezdése, valamint XV. cikk (1)–(2) bekezdése tekintetében – elutasítja, egyebekben visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.II.10.460/2015/10. számú ítélete, valamint a Szegedi Törvényszék 2.Mf.20.194/2015/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt – az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében – elutasítja, egyebekben visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, 27. §-a, valamint 28. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Indítványában elsődlegesen a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.II.10.460/2015/10. számú ítéletének, valamint a Szegedi Törvényszék 2.Mf.20.194/2015/6. számú ítéletének az indítványozó kereseti kérelmét elutasító része; míg másodlagosan a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 13. §-a, és 66. § (7)–(8) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [3] Álláspontja szerint a bírósági ítéletek és a támadott rendelkezések – az alább kifejtettek szerint – sértik az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdését, VIII. cikk (2) és (5) bekezdését, XIII. cikk (1) bekezdését, XV. cikk (1)–(2) bekezdését, XVII. cikk (1)–(2) bekezdését, XXVIII. cikk (1) bekezdését, valamint a B) cikk (1) bekezdését, a C) cikk (1) bekezdésére figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkét, továbbá R) cikkét.
- [4] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló tényállás szerint az indítványozó a bírósági eljárás alperesénél közszolgálati jogviszonyban állt. Az indítványozó illetményének megállapítására oly módon került sor, hogy annak részét képezte a besorolása szerinti garantált illetmény, a munkáltatói döntésen alapuló illetmény, valamint illetménypótlék. Az indítványozót 2014. január elsejével a Kjt. 65. §-a alapján másik fizetési fokozatba sorolták, és illetménye is ennek figyelembe vételével került megállapításra. A munkáltatónál kollektív szerződés volt (és van jelenleg is) hatályban, melynek 15. pontja lehetővé tette, hogy a munkáltató döntése alapján az illetmény – meghatározott feltételek fennállása esetén – kiegészüljön.
- [5] A felek közötti jogvita részben éppen amiatt bontakozott ki, hogy az indítványozó munkáltatója az indítványozó illetményének részét képező garantált illetményét a garantált bérminimumra oly módon egészítette ki, hogy egyúttal a munkáltatói döntésen alapuló illetményrész csökkentette, annak – a kollektív szerződésnek megfelelő – emelése helyett. Az indítványozó kereseti kérelmében azt is kifogásolta, hogy 2013. január 1. és 2013. december 31. között a garantált illetménye nem érte el a garantált bérminimumnak megfelelő összeget. Ennek megfelelően az alperest a garantált bérminimum és a garantált illetmény különbözetének meghatározott hónapra számított szorzata szerinti összeg, valamint az elmaradt munkáltatói döntésen alapuló illetményrész meghatározott időszakra számított összege, továbbá késedelmi kamat megfizetésére kérte kötelezni.
- [6] A Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.M.442/2014/6. számú ítéletével az indítványozó kereseti kérelmének helyt adott, és az alperest meghatározott összegű illetménykülönbözet, valamint késedelmi kamat megfizetésére kötelezte.

- [7] Az alperes fellebbezése folytán eljáró Szegedi Törvényszék 2.11f.20.194/2015/6. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben és akként változtatta meg, hogy az alperes marasztalásának összegét leszállította, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [8] A jogerős ítélet ellen az alperes felülvizsgálati kérelmet, míg az indítványozó csatlakozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő.
- [9] A Kúria hatályában fenntartotta a Szegedi Törvényszék 2.Mf.20.194/2015/6. számú ítéletének azon rendelkezését, mellyel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatva az alperes marasztalásának összegét a 2013. év tekintetében leszállította. Ezt meghaladóan a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.M.442/2014/6. számú ítéletét pedig megváltoztatta és az indítványozó 2014. évre vonatkozóan előterjesztett keresetét elutasította. A fentiekben túl semmissé nyilvánította az alperesnél hatályban levő kollektív szerződés egy rendelkezését is, mert ellentétesnek tartotta a Kjt. 2. § (2) bekezdésével, 13. §-ával, illetőleg a 66. § (7)–(8) bekezdésével.
- [10] 3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz a másodfokú bíróság, és a Kúria határozata, valamint a Kjt. 13. §-a, 66. § (7)–(8) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt, mert szerinte sértik az Alaptörvény több rendelkezését, az alábbiak szerint.
- [11] 3.1. A támadott bírói döntés állított alaptörvény-ellenessége körében az indítványozó előadta, hogy a Kúria már azáltal megsértette az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdését, illetve ezen keresztül az Alaptörvény 28. cikkét, hogy a felülvizsgálati kérelmet befogadta.
- [12] Álláspontja szerint ugyanis a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 358. § (2) bekezdésére tekintettel az adott ügyben a felülvizsgálat kizárt; e tekintetben a Pp. kógens rendelkezéseket tartalmaz. A Pp. 358. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálatnak nincs helye, ha a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték a teljes munkaidőre megállapított kötelező legkisebb havi munkabér (minimálbér) ötszörösét nem haladja meg. Az indítványozó szerint a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték az adott esetben 135 200 Ft volt, így – mivel ez az összeg kevesebb, mint a minimálbér ötszöröse – a felülvizsgálatnak nem lett volna helye. Szerinte – a Pp. 358. § (3) bekezdésében meghatározott kivételekre tekintettel – a felülvizsgálati kérelem érdemi vizsgálatára akkor lett volna mód, ha a Kúria a felek közötti jogvitát a jogviszony módosulásának tekinti. Szerinte azonban a Pp. 358. § (3) bekezdésben felsorolt kivételek alkalmazására nem volt mód. A jogviszony módosulását mind a Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 58. §-a, mind a Kjt. 21. § (1) bekezdése alapján írásba kell foglalni, és szükség van a felek általi elfogadására. Az adott esetben azonban az indítványozó kinevezésének módosítása nem történt meg, a Kúria mégis a jogviszony módosulásának tekintette a kereset jogalapját, majd mégis arra hivatkozott döntésében, hogy a munkáltatói döntésen alapuló illetményrész elvonása nem tekinthető a kinevezés módosításának.
- [13] Ehhez képest a Kúria a felülvizsgálati kérelem előterjesztésének a munkaügyi perekben irányadó egyes módosított szabályairól szóló 1/2014. (II. 10.) KMK véleményre (a továbbiakban: KMK vélemény) tekintettel a felülvizsgálati kérelmet és a csatlakozó felülvizsgálati kérelmet befogadta. Az indítványozó szerint a KMK vélemény, valamint a Kúriának ez alapján meghozott döntése már jogalkotás, ami a hatalommegosztás elvével és ennek megfelelően az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseivel ellentétes.
- [14] 3.2. Az indítványozó szerint a Kúria ítélete sérti és korlátozza a szakszervezetek szabad alakíthatóságára és tevékenységére vonatkozó jogát, azaz az Alaptörvény VIII. cikk (5) bekezdését is azáltal, hogy az alperes munkáltatónál hatályos kollektív szerződés 15.1. pontja semmisségét mondta ki. Szerinte ez őt mint szakszervezeti tagot közvetlenül is érinti.
- [15] Mind a Kúria döntésén, mind a támadott jogszabályi rendelkezéseken keresztül sérül az indítványozó szerint az Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdése is, mert a Kúria által alkalmazott jogszabályi rendelkezések a kollektív szerződés tartalmára vonatkozóan indokolatlan korlátozásokat jelentenek, amikor csak a teljesítményértékelés eredményeként a „kiválóan alkalmas” vagy „alkalmas” minősítéshez kapcsolódóan, vagy a jogviszony létesítésekor tesz lehetővé a magasabb illetmény meghatározását, így pedig a munkáltató és a – munkavállalók érdekeit képviselő – szakszervezet megállapodása a magasabb illetmény lehetőségében figyelmen kívül marad.

- [16] 3.3. Az Alaptörvény XIII. cikkét is sérülni véli az indítványozó a Kúria és a másodfokú bíróság döntésének elutasítást tartalmazó része által. Előadása szerint ugyanis a munkáltató rögzítette az indítványozó számára járó illetményt, illetve ennek részeként a munkáltatói döntésen alapuló illetményrészre való jogosultságot is, azonban utóbbit később a munkáltató az illetménybe egyoldalúan beleszámította, majd elvonta, így sértve a tulajdonhoz való jogát. Az indítványozó végül kifejtette, hogy szerinte az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg azt, hogy a garantált bérminimum fogalmába a munkáltatói döntésen alapuló illetményrész nem számítható be. Előadása szerint a munkáltató – jogszabályból folyó kötelezettsége ellenére – az indítványozó garantált illetményét a garantált bérminimumra nem egészítette ki, illetőleg amikor a kiegészítés megtörtént, a kollektív szerződés alapján biztosított illetményrész terhére, annak csökkentésével hajtotta azt végre.
- [17] 3.4. Az indítványozó szerint a Kjt. – bíróság által alkalmazott – 13. §-a, valamint 66. § (7) bekezdése esetében a jogrendszer egysége, koherenciája sérül: a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 2. § (4) bekezdés *b*) pontja értelmében ugyanis a jogszabályok megalkotása során biztosítani kell, hogy a jogszabály illeszkedjen a jogrendszer egységébe. Álláspontja szerint a támadott rendelkezések ennek a követelménynek nem tesznek eleget, így sértik az Alaptörvény R) cikkét.
- [18] 3.5. Végül az indítványozó az Alaptörvény XV. cikkében rögzített hátrányos megkülönböztetés tilalmával is ellentétesnek tartja a Kjt. 13. §-át, mert a kollektív szerződés tartalma tekintetében szigorúbb szabályokat fogalmaz meg a közalkalmazottakra, mint a munkavállalókra vonatkozó szabályozás. Ennek alátámasztásául hivatkozik a 20/2014. (VII. 3.) AB határozatra, a 8/2015. (IV. 17.) AB határozatra, valamint a 10/2015. (V. 4.) AB határozatra. A diszkrimináció tilalmának sérelmén keresztül – álláspontja szerint – az Alaptörvény I. cikke is sérül.
- [19] 4. Az indítványozót az Alkotmánybíróság főtárgya hiánypótlásra hívta fel, melyben tájékoztatta arról, hogy a beadvány nem tartalmaz kellő alkotmányossági szempontú indokolást arra nézve, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések, illetve bírói döntések az Alaptörvény megjelölt cikkeit miért és mennyiben sértik. Felhívta az indítványozó figyelmét arra is, hogy az Alaptörvény általa megjelölt egyes rendelkezései – így többek között a 28. cikk, a C) cikk és az R) cikk – nem tekinthetők olyan Alaptörvényben biztosított jogoknak, melyre alkotmányjogi panaszt lehetne alapítani.
- [20] 5. Hiánypótlásra történt felhívását követően az indítványozó kérelmét kiegészítette: előadta egyrészt, hogy a támadott döntéseket ellentétesnek tartja az Alaptörvény VIII. cikk (5) bekezdésével, XIII. cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (1)–(2) bekezdésével, XVII. cikk (2) bekezdésével, II. cikkével, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésével, míg – álláspontja szerint – a Kjt. kifogásolt rendelkezései az Alaptörvény VIII. cikk (5) bekezdését, XV. cikk (1)–(2) bekezdését, XVII. cikk (2) bekezdését sértik.
- [21] 5.1. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmét a következőkkel indokolta. Szerinte a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem követelményét is, ez pedig annak függvénye, hogy a bíróság az eljárási szabályoknak megfelelően mit vizsgálhat felül. Álláspontja szerint a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérült azáltal, hogy a Kúria a Pp. rendelkezéseit figyelmen kívül hagyva, mintegy jogot alkotva a KMK véleményre hivatkozva az alperes felülvizsgálati kérelmét befogadta. Erre vonatkozóan megismételte az eredeti kérelmében az Alaptörvény C) cikke és 28. cikke sérelme körében előadottakat.
- [22] A tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelme körében előadta továbbá, hogy szerinte a támadott jogszabályokból és bírósági határozatok indokolásából nem következne az elutasító döntés, és sem a Kúria, sem a jogerős döntést hozó bíróság nem tett eleget indokolási kötelezettségének, és az indítványozó érveit kellő alapossággal nem vizsgálta.
- [23] 5.2. Az indítványozó az Alaptörvény VIII. cikk (2) és (5) bekezdésének állított sérelme körében – hasonlóan a XXVIII. cikk (1) bekezdéssel összefüggésben kifejtettekhez – részben megismételte, részben kiegészítette a korábbi kérelmében foglaltakat. Az eredeti kérelmében előadottakon túl kifejtette, hogy szerinte az egyesülési jog magában foglalja a szakszervezethez való csatlakozás jogát is; az indítványozónak joga van a szakszervezet

tevékenységében tagként részt venni, a szakszervezet pedig jogosult kollektív szerződés megkötésére. A Kúria a kollektív szerződési pont semmisségének megállapításával tehát az egyesülési jog sérelmét valósította meg.

- [24] 5.3. Az indítványozó szerint az Alaptörvény XVII. cikk (1)–(2) bekezdését sérti mind a Kúria döntése, mind a Kjt. támadott rendelkezései. A Kjt. 13. §-a, valamint 66. § (7)–(8) bekezdése a szakszervezetek kollektív szerződés kötésére vonatkozó jogát, illetőleg a szerződés tartalmának meghatározására vonatkozó jogát korlátozza, és figyelmen kívül hagyja a munkáltató és a szakszervezet megállapodását a magasabb illetmény lehetősége, vagyis a konkrét esetben a munkáltatói döntésen alapuló illetményrész emelése tekintetében.
- [25] 5.4. Az indítványozó az Alaptörvény XV. cikkével összefüggésben korábban előadottakat fenntartotta, kérelmét azzal egészítette ki, hogy a Kjt. diszkriminatív rendelkezése folytán sérül az Alaptörvény II. cikke is. Kérelme alátámasztása érdekében az Alkotmánybíróság több határozatát is megjelölte.
- [26] 5.5. Végezetül az indítványozó fenntartotta az eredeti beadványában az Alaptörvény XIII. cikkével összefüggésben írtakat, valamint a Kjt. 13. §-ának és 66. § (7) bekezdésének az Alaptörvény R) cikkével összefüggésben előadott indokolását.

II.

[27] Az alkotmányjogi panasszal érintett jogszabályi rendelkezések:

[28] 1. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„C) cikk (1) A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik.”

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.

(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

(4) A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„VIII. cikk (2) Mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni, és joga van szervezetekhez csatlakozni.

(5) Szakszervezetek és más érdek-képviseleti szervezetek az egyesülési jog alapján szabadon alakulhatnak és tevékenykedhetnek.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XVII. cikk (1) A munkavállalók és a munkaadók – a munkahelyek biztosítására, a nemzetgazdaság fenntarthatóságára és más közösségi célokra is figyelemmel – együttműködnek egymással.

(2) Törvényben meghatározottak szerint a munkavállalóknak, a munkaadóknak, valamint szervezeteiknek joguk van ahhoz, hogy egymással tárgyalást folytassanak, annak alapján kollektív szerződést kössenek, érdekeik védelmében együttesen fellépjenek, amely magában foglalja a munkavállalók munkabeszüntetéshez való jogát.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

[29] 2. A Kjt. támadott rendelkezései:

„13. § A közalkalmazotti jogviszony tekintetében az Mt. 277. § (1) és (2) bekezdését azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy kollektív szerződés az e törvény, illetve az e törvény felhatalmazása alapján kiadott rendeletek előírásaitól akkor térhet el, ha az eltérésre ezek a jogszabályok felhatalmazást adnak.”

„66. § (7) Az (1)–(5) bekezdésben, illetve a 79/E. §-ban foglaltak alkalmazásával meghatározott illetménynél (garantált illetmény) magasabb összegű illetmény akkor állapítható meg, ha a közalkalmazott kiválóan alkalmas vagy alkalmas minősítést kapott.

(8) A (7) bekezdéstől eltérően, a közalkalmazotti jogviszony létesítésekor a garantált illetménynél magasabb összegű illetmény megállapítható, azzal, hogy – az egy évet meg nem haladó időtartamú határozott idejű közalkalmazotti jogviszony kivételével – egy év elteltével a közalkalmazottat minősíteni kell. Ha ekkor a közalkalmazott alkalmatlan vagy kevéssé alkalmas minősítést kapott, illetményét – e törvény erejénél fogva a besorolása szerinti – garantált mértékre kell csökkenteni.”

III.

[30] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.

[31] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.

[32] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése lehetővé teszi, hogy az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjesszen a testület elé.

[33] 1.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a határidőben érkezett alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai követelményeinek az alábbiak szerint részben eleget tesz.

[34] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdése pedig meghatározza, mikor tekinthető a kérelem határozottnak. Ennek megfelelően az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó hivatkozást [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]; előadta az Alaptörvényben biztosított joga sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]; megjelölte az alaptörvény-ellenesnek vélt bírói döntéseket, illetve jogszabályi rendelkezéseket [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]; megindokolta, hogy a kifogásolt bírói döntések és támadott jogszabályok az Alaptörvény rendelkezéseit miért és mennyiben sértik [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]; továbbá kifejezett kérelmet terjeszt elő a bírósági ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].

- [35] 1.2. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy az indítványban szereplő, megsértettnek állított jogok egy része nem minősül az Alaptörvényben biztosított és védett alapjognak. Ebbe a körbe tartozik az indítványozó által megjelölt alaptörvényi rendelkezések közül a C) cikk (1) bekezdése, az R) cikk, valamint az Alaptörvény 28. cikke. E rendelkezések tekintetében az alkotmányjogi panasz a törvényi követelményeknek nem felel meg {lásd: 3237/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [19]; 3059/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11] stb.}.
- [36] Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy az Alaptörvény II. cikkére vonatkozóan az indítvány nem teljesíti a határozott kérelem feltételeit, ugyanis nem tartalmaz értékelhető indokolást arra nézve, hogy a Kúria döntése az indítványozó emberi méltóságát miért és mennyiben sérti. Erre tekintettel az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény fenti rendelkezéseire alapított részében az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglaltaknak nem felel meg, így az Alkotmánybíróság az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.
- [37] 2. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság formai feltételeinek vizsgálatát követően az Abtv. 26. § (1) bekezdése, 27. §-a és 29. §-a szerinti tartalmi követelményeket vizsgálta.
- [38] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette, további jogorvoslat pedig nincsen számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az indítványozó az alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgáló ügyben félként – felperesként – szerepelt, ezért – mind az Abtv. 26. § (1) bekezdés, mind a 27. § szerinti kérelem tekintetében, a lejjebb kifejtett kivétellel – érintettnek tekinthető.
- [39] 3. Az Abtv. 29. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírői döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [40] Az Alkotmánybíróság szerint az indítványozó által felvetett aggályok az Abtv. 29. § szerinti feltétel fennálltát megalapozzák, ezért az Alkotmánybíróság az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján a panasz befogadásáról szóló döntés helyett az indítványt érdemben vizsgálta.

IV.

- [41] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [42] 1. Az Alkotmánybíróság az indítvány alapján elsőként azt vizsgálta, hogy a Kúria eleget tett-e a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező indokolási kötelezettségének.
- [43] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben előadott kérelmében azt kifogásolja, hogy a Kúria az ellenérdekű fél felülvizsgálati kérelmét a Pp. kógens – felülvizsgálatot kizáró – szabálya ellenére befogadta, azt a KMK vélemény III. pontjára hivatkozva érdemben vizsgálta, és ennek alapos indokát az indítványozó szerint nem adta.
- [44] Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint valamely ügyben alkalmazandó jogszabály megállapítása a rendes bíróság hatásköre. „A bíró feladata és hatásköre ugyanis eldönteni, hogy mely jogszabályok és konkrét jogszabályi rendelkezések alapján, illetve alkalmazásával dönt a benyújtott kereset (előterjesztett vád) tárgyában” {3192/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [15]} A *iura novit curia*-elvnek megfelelően a jogszabályok konkrét tényállásra vonatkoztatása, azok értelmezése a rendes bíróság hatáskörébe tartozik {például: 3120/2012. (VII. 20.) AB határozat, Indokolás [21]}.
- [45] Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában – összefoglalva korábbi gyakorlatát – részletesen foglalkozott a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog tartalmával (Indokolás [24]–[34]). E határozatában a bíróságok indokolási kötelezettsége kapcsán kifejtette: „[a]z eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposítással megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon.” (Indokolás [34]).
- [46] A 30/2014. (IX. 30.) AB határozat kimondta, hogy „[a] bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítvá-

nyozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása. A jogszabályok végső soron és kötelező erővel történő értelmezése egyébiránt a bíróságok feladata” (Indokolás [89]).

- [47] A Kúria a kifogásolt határozatában a KMK vélemény III. pontjára hivatkozva befogadta a felülvizsgálati kérelmet és érdemben vizsgálta.
- [48] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben úgy ítélte meg, hogy a Kúria a határozatában számot adott a döntését alátámasztó érvekről, a KMK vélemény III. pontjára való hivatkozás – annak konkrét ismertetése nélkül is – kellő indokolása a felülvizsgálati kérelem befogadásának.
- [49] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező indokolt bírói döntéshez való jog sérelmét állító részében elutasította.
- [50] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény VIII. cikk (2) és (5) bekezdése, valamint ezzel összefüggésben a XVII. cikk (2) bekezdése sérelmét is állította: szerinte a kollektív szerződési rendelkezés semmisségének megállapítása korlátozza a szakszervezetek szabad alakíthatóságára és tevékenykedésére vonatkozó jogát; továbbá mivel neki szakszervezeti tagként joga van a szakszervezet tevékenységében – így a kollektív szerződés megkötésében – részt venni; ezáltal a Kúria támadott határozata az egyesülési jogát érinti, így az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseit sérti. Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy a Kjt. 66. § (7)–(8) bekezdése indokolatlanul korlátozza – a szerződés tartalmának szabad meghatározása tekintetében – a kollektív szerződéskötés jogát, „amikor csak a teljesítményértékeléshez kapcsolódóan ad lehetőséget a magasabb illetmény meghatározására, s tulajdonképpen semmibe veszi a munkáltató és a munkavállalók érdekeit képviselő szakszervezet megállapodását a magasabb illetmény lehetősége tekintetében”.
- [51] 2.1. Az Alkotmánybíróság a következőre mutat rá. Az Alaptörvény VIII. cikk (2) bekezdése értelmében mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni, és joga van szervezetekhez csatlakozni; míg az (5) bekezdés rögzíti, hogy az egyesülési jog alapján a szakszervezetek és más érdek-képviselői szervezetek szabadon alakulhatnak és tevékenykedhetnek.
- [52] A jelen ügyben a Kúria a kollektív szerződési rendelkezést arra tekintettel nyilvánította semmisnek, hogy az a Kjt. 2. § (2) bekezdésében megfogalmazott tilalomba ütközik. Ítélete indokolásában megállapította, hogy a Kjt. 13. §-a szerint a közalkalmazotti jogviszony tekintetében az Mt. 277. § (1)–(2) bekezdését azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy kollektív szerződés a Kjt., illetve a Kjt. felhatalmazása alapján kiadott rendeletek előírásaitól akkor térhet el, ha az eltérésre ezek a jogszabályok felhatalmazást adnak. Az adott esetben a kollektív szerződés tartalmára vonatkozó, ilyen eltérést [vagyis a Kjt. 66. § (7)–(8) bekezdésben megfogalmazott feltételek figyelmen kívül hagyásával történő illetményemelés] engedő rendelkezés nem volt.
- [53] Az Alkotmánybíróság szerint a Kúria ítélete nem hozható összefüggésbe az egyesülési joggal: szakszervezet létrehozását, az ahhoz való csatlakozást, a szakszervezet szabad tevékenykedését, ennek részeként a kollektív szerződéskötést az ítélet nem érinti, ekként nem is korlátozza. Az egyesülés, illetőleg szakszervezet alapítás szabadsága nem jelenti azt, hogy a szakszervezet tevékenysége – ennek körében a kollektív szerződés megkötése, illetőleg tartalmának meghatározása – ne lenne a jogszabályoknak, végső soron az Alaptörvénynek alárendelve.
- [54] Az Alaptörvény – indítványozó által is hivatkozott – XVII. cikk (2) bekezdése maga is úgy rendelkezik, hogy törvényben meghatározottak szerint a munkavállalóknak, a munkaadóknak, valamint szervezeteiknek joguk van ahhoz, hogy egymással tárgyalást folytassanak, annak alapján kollektív szerződést kössenek, érdekeik védelmében együttesen fellépjenek, amely magában foglalja a munkavállalók munkabeszüntetéshez való jogát.
- [55] Az Alkotmánybíróság szerint tehát az indítványozó a szakszervezethez való csatlakozástól (a szakszervezetbe belépéstől), annak tevékenységében való részvételtől nincsen elzárva; a Kúria ítélete és az egyesülési jog az indítványozó indokolása alapján nem hozható egymással alkotmányjogilag értékelhető összefüggésbe. Az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatának megfelelően az indítvány elutasítását eredményezi {lásd például: 3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [24]}, ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ebben a részében elutasította.
- [56] 2.2. Az indítványozó a Kjt. rendelkezéseit is ellentétesnek tartja az egyesülési joggal, valamint az Alaptörvény XVII. cikkével. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság szükségesnek tartja annak hangsúlyozását, hogy az indítványokat tartalmuk szerint bírálja el. Az indítványozó a Kjt. rendelkezéseit azon az alapon tartotta alaptör-

vény-ellenesnek, hogy azok indokolatlan korlátozásokat fogalmaznak meg a kollektív szerződés tartalmára vonatkozóan.

- [57] A Kjt. 66. § (7)–(8) bekezdésének megfelelően a garantált illetménynél magasabb összegű illetmény megállapítására csak a törvény szerinti minősítést követően, alkalmas, vagy kiválóan alkalmas minősítés esetén, illetve kivételesen minősítés nélkül, a jogviszony létesítésekor kerülhet sor, utóbbi esetben azonban csak egy év időtartamra.
- [58] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben a következőkre mutat rá: az Alaptörvény VIII. cikk (2) és (5) bekezdésével, valamint a XVII. cikk (2) bekezdésével összefüggésben előadott indokolás tartalma szerint az indítványozó lényegében azt kifogásolja, hogy a Kúria ítélete által szakszervezeti tagként a kollektív szerződés megkötésében való részvétel joga, illetve a szakszervezet szerződéskötési szabadsága korlátozva van. A szakszervezet szabad tevékenykedéséhez való joga egyik elemének tekinthető kollektív szerződés megkötéséhez való jog azonban nem tekinthető egyéni alapjognak, hanem természetét tekintve kollektív jog: kizárólag valamely (egy vagy több) munkavállalói szervezet által gyakorolható mivoltának megfelelően az indítványozót (mint közalkalmazottat) önállóan nem illeti meg. Az indítványozó által állított alaptörvény-ellenesség tehát a szakszervezet érdekképviselői tevékenységével kapcsolatos jogokra vonatkozik, így ezek sérelmére az indítványozó alappal nem hivatkozhat, ennek elfogadása esetén ugyanis az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapján indult eljárás – és a konkrét normakontroll – kereteit túllépné.
- [59] A támadott rendelkezések kifejezetten azt a célt szolgálják, hogy a közalkalmazottak megfelelő minősítését követően kerülhessen csak sor a magasabb illetmény megállapítására. A minősítés a közalkalmazotti jogviszony alanyai számára korlátot, de egyúttal garanciát is jelent egyben. Ennek megfelelően az ezt szabályozó rendelkezések biztosítják az előmeneteli rendszer kiszámíthatóságát. Az e rendelkezések megkerülésével kötött, ezekkel ellentétes tartalmú kollektív szerződési rendelkezés semmissé nyilvánítása így nem ütközik az Alaptörvénybe.
- [60] Egyebekben utal az Alkotmánybíróság a fentebb kifejtettekre: az indítványozó által előadott indokolás és az Alaptörvény megjelölt rendelkezései nem hozhatók egymással alkotmányjogilag értékelhető összefüggésbe, így az Alkotmánybíróság az indítványt e tekintetben is elutasította.
- [61] 3. Az indítványozó szerint a Kúria ítélete, valamint a másodfokú bíróság ítéletének az indítványozó kereseti kérelmét elutasító része – a munkáltatói döntésen alapuló illetményrész illetménybe való beszámításával, így csökkentésével, majd elvonásával – az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését is sérti.
- [62] Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes a tekintetben, hogy az Alaptörvény XIII. cikkében rögzített tulajdonhoz való jog a már megszerzett tulajdont, illetve kivételes esetben a tulajdoni várományokat védi [3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [34]]. A várományok esetében a tulajdon alapjogi sérelmének megállapítására a jogszabályon alapuló várományok (közjogi várományok) esetében kerülhet sor [lásd: 23/2013. (IX. 25.) AB határozat, Indokolás [74]].
- [63] Az adott esetben a tulajdonhoz való jog sérelme nem merül fel: a kollektív szerződési rendelkezés ugyanis, mely a munkáltatói döntésen alapuló illetményrész emeléséről szól, a Kjt. kógens szabályával volt ellentétes. Tény, hogy a kollektív szerződés azon túl, hogy jogszabály jellegű (így például adott munkáltatónál hatályos kollektív szerződés kihat arra is, aki a megkötésében nem vett részt), magánjogi természettel is bír, így a szerződési szabadság is vonatkozik rá, vagyis a szerződő felek döntenek arról, hogy kötnek-e, és ha igen, milyen tartalommal. A szerződési szabadság értelemszerűen a kollektív szerződés esetében sem korlátlan, a konkrét esetben maga a Kjt. 2. § (2) bekezdése mondja ki, hogy kollektív szerződés nem lehet jogszabállyal ellentétes; az a rendelkezés, amely e tilalomba ütközik, semmis. Ezt egészíti ki a Kjt. 13. §-a, mely szerint a közalkalmazotti jogviszony tekintetében az Mt. – kollektív szerződés tartalmára vonatkozó – 277. § (1) és (2) bekezdését azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy kollektív szerződés a Kjt., illetve a Kjt. felhatalmazása alapján kiadott rendeletek előírásaitól akkor térhet el, ha az eltérésre ezek a jogszabályok felhatalmazást adnak. Az adott esetben ilyen eltérést engedő rendelkezés nem volt, sőt, a Kjt. 66. §-a a magasabb összegű illetmény megállapítását csak szűk körben – két esetben – teszi lehetővé. Ennek megfelelően a Kúria nem állapíthatott meg mást, mint az adott rendelkezés semmisségét.
- [64] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a törvénnyel ellentétes kollektív szerződési rendelkezésen alapuló illetményrészre az alkotmányos tulajdonvédelem nem terjed ki, így az alkotmányjogi panaszt e tekintetben is elutasította.

- [65] 4. Végül az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdésével is ellentétesnek tartja a Kjt. 13. §-át, mert a kollektív szerződés tartalma tekintetében szigorúbb szabályokat fogalmaz meg a közalkalmazottakra nézve, mint a munkavállalókra vonatkozó szabályozás.
- [66] 4.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt áttekintette a törvény előtti egyenlőséggel, valamint a hátrányos megkülönböztetés tilalmával kapcsolatos gyakorlatát. Az Alkotmánybíróság a 20/2014. (VII. 3.) AB határozatában kimondta, hogy „[a] 42/2012. (XII. 20.) AB határozatában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az »alaptörvényi rendelkezések és a 2012. január 1-je előtt hatályban volt Alkotmány rendelkezései változatlan tartalommal fenntartják az egyenlőség [...] – vagy ahogy az Alkotmánybíróság gyakran nevezte: a jogegyenlőség – követelményét és a hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Ezért az Alkotmánybíróság az általános egyenlőségi szabállyal kapcsolatos eddigi gyakorlatát – a [...] 22/2012. (V. 11.) AB határozat szerint – [...] irányadónak tekintette« (Indokolás [27]).” [20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [245]].
- [67] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában valamely megkülönböztetés alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából egymással összehasonlítható jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne {például: 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [244]; 9/2016. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [22]}.
- [68] 4.2. Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel azt vizsgálta, hogy a Kjt. 13. §-ában megjelenő szabályozás azáltal, hogy az Mt. kollektív szerződésre vonatkozó szabályaitól a Kjt., valamint a felhatalmazása alapján kiadott jogszabályok rendelkezései kifejezett felhatalmazása alapján enged eltérést, hátrányos megkülönböztetést jelent-e a közalkalmazottaknak, így az indítványozónak. A hátrányos megkülönböztetés fennállta vagy fenn nem állta megítélésének előkérdése, hogy az állított különbségtétel azonos csoportot érint-e.
- [69] A közalkalmazotti jogviszonyra vonatkozó szabályokat a Kjt. tartalmazza, melynek az Mt. szubszidiárius jogszabálya. A Kjt. 2. § (3) bekezdése kimondja, hogy a közalkalmazotti jogviszonyra az Mt. szabályait a Kjt.-ben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. Ennek megfelelően a munkajogi szabályok irányadók azokban az esetekben, amikor a munkaviszony és a közalkalmazotti jogviszony között nem indokolt a különbségtétel; ehhez képest a közalkalmazotti jogviszony különös kérdéseit a Kjt. rendezi. A közalkalmazotti törvény hatálya az állami és a helyi önkormányzati költségvetési szerveknél, valamint a helyi önkormányzat által a feladatkörébe tartozó közszolgáltatások ellátására (jellemzően az oktatási, egészségügyi, szociális ágazatban stb.) foglalkoztatottak közalkalmazotti jogviszonyára terjed ki. Az állami, illetőleg önkormányzati foglalkoztatás sajátosságai pedig szükségessé teszik az eltérő szabályozást.
- [70] Az Alkotmánybíróság több határozatában vizsgálta a munkával kapcsolatos jogviszonyok egymáshoz való viszonyát. A 44/B/1993. AB határozatában kifejtette: „[a]z Országgyűlés 1992-ben – szinte egy időben – a munkával kapcsolatos viszonyok jogi rendezésére három törvényt alkotott. Az így megszülető törvények a munkaviszonyok jogi rendezése tekintetében a régi, egységes Munka Törvénykönyvéhez képest – figyelemmel a társadalomban zajló változásokra – jelentős differenciálódást eredményeztek. A differenciálódás lényege, hogy a magánszférában a munka világában növekedett a szerződéses szabadság mértéke. Elkülönült egyrészt a gazdaságban és az állami, önkormányzati szférában történő alkalmazás jogi rendezése. Másrészt további eltérés jött létre a jogi szabályozásban aszerint, hogy a munkatevékenység végzése során az alkalmazott közhatalmat gyakorló szervezet tagja vagy sem. A jogi rendezés különbözőségének egyik oka, hogy egészen más a munkáltató pozicionális helyzete a gazdasági versenyszférában és a költségvetési szférában, ahol mind a munkáltató, mind a köztisztviselő, mind a közalkalmazott (tehát munkáltató és munkavállaló) jogállását elsősorban a költségvetéstől való függés határozza meg. Ugyancsak a jogi szabályozás eltéréseiben mutatkoznak meg azok a különbségek is, amik az egyes jogviszonyokban végzett munkatevékenységek eltérő jellegéből és közegeből fakadnak.” (ABH 1994, 574, 574–575.)
- [71] Az Alkotmánybíróság a 198/B/1998. AB határozatában rámutatott, hogy „[a] munkával kapcsolatos viszonyok vázolt különbözősége, továbbá az egyes jogviszonyokban ellátott munkatevékenységek egymástól nyilvánvalóan eltérő jellege is indokolja a jogi szabályozás differenciálását. [...] Alkotmányellenes megkülönböztetés ugyanis az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint [pl. a 4/1993. (II. 12.) AB határozatában] »csak összehasonlítható jogosultak vagy kötelezettek között vethető fel«. (ABH 1993, 65.) A köztisztviselők, a közalkalmazottak, s a Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó munkavállalók pedig olyan egymástól elkülönült csoportokba sorolhatók, amelyekre az eltérő munkajogi szabályozás alkotmányosan indokolt.” (ABH 1999, 668, 669.)

[72] Az Alkotmánybíróság mindezeket figyelembe véve megállapította, hogy a munkavállalók és a közalkalmazottak nem alkotnak homogén csoportot, ezért azok nem összehasonlíthatók. A heterogén csoportok közötti jogalkotói különbségtétel pedig nem veti fel az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdése sérelmét, ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt e vonatkozásában is elutasította.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/617/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3022/2017. (II. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.22.065/2015/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Tettekész Magyar Rendőrség Szakszervezete (7100 Szekszárd, Tanya u 4.; a továbbiakban: indítványozó, szakszervezet) 2016. július 8-án jogi képviselője (Dr. Magyar Anikó; 7100 Szekszárd, Arany János u. 18.) útján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amit az Alkotmánybíróság főttkárának felhívására 2016. szeptember 6-án kiegészített.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett az Alkotmánybíróság elé a Szekszárdi Törvényszék útján, és a Kúria Pfv.IV.22.065/2015/10. számú ítélete és az annak alapjául szolgáló ítéletek – a Szekszárdi Törvényszék 6.P.20.436/2013/41. számú ítélete és a Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.054/2015/5. számú ítélete – alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz előzményeként az alapper felperese (a továbbiakban: volt szakszervezeti tag), aki korábban tagja volt az indítványozó rendőri szakszervezetnek, annak megállapítását kérve indított pert a szakszervezet ellen, hogy az egy, a honlapján megjelentetett írással megsértette személyiségi jogait.
- [4] A Szekszárdi Törvényszék 6.P.20.436/2013/41. számú ítéletével megállapította, hogy az indítványozó honlapján közzétett írás több kijelentésével – így például azon állításával, miszerint a volt szakszervezeti tag sikkasztott – megsértette a volt szakszervezeti tag jó hírnevét.
- [5] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.054/2015/5. számú ítéletével kiegészítette az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a volt szakszervezeti tag ellen folytatott büntetőeljárás adataival, és az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatva, a honlapon közzétett írás több pontja vonatkozásában megállapította a volt szakszervezeti tag jó hírnevének megsértését.
- [6] A Pécsi Ítéltábla a büntetőeljárásra tekintettel megállapította, hogy az indítványozó valótlanul állította, miszerint a volt szakszervezeti tag sikkasztott és e büntett miatt bűnösségét a Békés Megyei Bíróság megállapította, továbbá szintén valótlan tény és nem az indítványozó véleménye a sikkasztás minősítő körülményeinek fennállására való hivatkozás, amelyek tekintetében sem az első-, sem a másodfokú büntető ítélet nem tartalmaz utalást. Azt is kimondta, hogy a valóságnak megfelelően közölte a perbeli írás, hogy a volt szakszervezeti tagot méltatlanság miatt kizárták az indítványozó rendőrségi szakszervezetből, illetve a büntetőeljárást vele szemben megszüntették, ezért jogsértés megállapításának e tekintetben nem volt helye.
- [7] A jogerős ítélet ellen az indítványozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, a felülvizsgálati bíróságként eljáró Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [8] 1.2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában arra hivatkozott, hogy a támadott ítéletek sértik az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében, XV. cikk (2) bekezdésében, XXIV. cikk (2) bekezdésében, és XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésében foglalt alapvető jogait.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [10] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-ára alapozza, amely szerint alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az

indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

- [11] A Kúria ítélete ellen nincs helye fellebbezésnek, az indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [12] Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszát.
- [13] A panaszos az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványt.
- [14] Az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott feltételeknek az alábbiak szerint csak részben felel meg. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét és az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Megjelöli továbbá a sérelmezett bírói döntést és kifejezetten kéri annak megsemmisítését, illetve részben tartalmaz indokolást is arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [15] 3. Az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében, XXIV. cikk (2) bekezdésében, és XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésében foglalt alapvető jogainak sérelmét alkotmányjogilag értékelhető indokolással nem támasztotta alá, ebben a körben kizárólag az első- és másodfokú bíróságok, illetve a Kúria eljárásával összefüggő bírálatát, kritikai észrevételeit adta elő. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz ezen részeiben az Abtv. 27. § a) pontjának, valamint az 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglaltaknak nem felel meg.
- [16] 4. Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további, alternatív jellegű tartalmi feltételeiként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Az Alkotmánybíróság a formai követelményeknek megfelelő – az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének sérelmét állító – indítványrész tekintetében, a befogadhatóság tartalmi követelményeit vizsgálva az alábbi következtetésre jutott.
- [17] Az indítványozó a szabad véleménynyilvánításhoz való jogának sérelmét abban látta megvalósulni, hogy az eljáró bíróságok a honlapján megjelent tájékoztató cikkel kapcsolatban nem voltak figyelemmel arra, hogy ott az indítványozó értékítéletéről és nem tények közléséről van szó, azaz a bíróságok az indítványozó véleménynyilvánításhoz való jogát sértő módon nem választották szét a tényközlést és az abból levont véleményként megjelenő következtetést, értékítéletet. A véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jog megsértésének alapja főként az, hogy az ítéleteket hozó bíróságok tévesen ítélték meg a közzétett cikk tartalmát, nem törődve a szövegösszefüggéssel sem, kiragadott szavakat, szó szerkezeteket értékelték személyiségi jogot sértőként.
- [18] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, amely az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja szerint a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti. Ezzel összhangban az Alkotmánybíróság hatásköre az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszok elbírálása során a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvény-ellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik, és nem terjed ki a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára {lásd pl. 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}. A tényállás megállapítása és az abban foglalt egyes tények jelentőségének megítélése, mérlegelése a rendes bíróságok feladata {lásd pl. 3359/2012. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [8]; 3365/2012. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [8]; 3037/2014. (III. 13.) AB határozat, Indokolás [29]–[30]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszok elbírálásakor töretlen a tekintetben, hogy a bíróságok ítéleteit csak akkor bírálja felül, ha azok az Alaptörvény megsabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz.
- [19] Jelen ügyben az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az indítványozó nem a Kúria ítéletében foglalt jogértelmezést, hanem az ügyben felmerült tények értékelését vitatja. Az indítvány valójában arra irányul, hogy az Alkotmánybíróság a felmerült konkrét körülmények újbóli mérlegelésével állapítsa meg, hogy a volt szakszervezeti tag teljes körűen köteles túrni az indítványozó által megjelentetett írás összes megnyilatkozását.
- [20] A bírói döntések az ügy valamennyi körülményének mérlegelésével – különösen a büntetőbíróság jogerős ítéletének és az indítványozó honlapján megjelent írás kifogásolt állításainak összevetésével – jutottak arra a következtetésre, hogy a konkrét esetekben az indítványozó megsértette a volt szakszervezeti tag személyiségi

jogait. Az ügyben eljáró bíróságok tehát nem valamely, az indítványban kifejtettektől eltérő jogértelmezés, hanem a megállapított tényállásnak az indítványozótól eltérő értékelése alapján jutottak az ismertetett eredményre. E mérlegelés felülbírálatára azonban az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre [hasonlóan döntött az Alkotmánybíróság a 3016/2015. (I. 27.) AB végzésben].

- [21] Az Alkotmánybíróság az indítványnak a szabad véleménynyilvánításhoz való jogra hivatkozó érvei alapján nem észlelt olyan értelmezési hibát, amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet valószínűsítene, továbbá az indítványozó állításai nem vetnek fel az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.
- [22] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy mivel az alkotmányjogi panasz nem felel meg részben az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjában, részben pedig az Abtv. 29. §-ában írott feltételeknek, annak befogadására nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1328/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3023/2017. (II. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.II.10.420/2015/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Tettekész Magyar Rendőrség Szakszervezete (7100 Szekszárd, Tanya u. 4.; a továbbiakban: indítványozó) 2016. június 3-án alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amit az Alkotmánybíróság főtítkárnak felhívására 2016. július 26-án kiegészített.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett az Alkotmánybíróság elé, amelyben a Kúria Mfv.II.10.420/2015/3. számú ítélete, valamint az annak alapjául szolgáló Szekszárdi Törvényszék (a továbbiakban: másodfokú bíróság) 10.Mf.20.002/2015/3. számú ítélete, illetve a Szekszárdi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) 3.M.243/2013/60. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [3] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozónál 2010. augusztus 3-ától állt munkaviszonyban egy munkavállalója (az alapper alperese, a továbbiakban: munkavállaló) országos hatáskörű szervező-ügyvivő munkakörben, az indítványozó személygépkocsit és telefont bocsátott rendelkezésére, továbbá a munkakör ellátásához szükséges költségeket megelőlegezte, amellyel a munkavállalónak el kellett volna számolnia. Az indítványozó keresetében 358 250 forint kár megfizetésére és a perköltség viselésére kérte kötelezni a munkavállalót, azzal az indokkal, hogy a munkaköre ellátásához biztosított előlegekből a keresettel érvényesített összeggel többszöri felszólítás ellenére nem számolt el, ezzel a magatartásával az indítványozónak kárt okozott.
- [4] A munkaügyi bíróság a keresetet elutasította. Az ítélet indokolása szerint a munkavállaló nem vitatta a kimutatott összegek átvételét, azonban az indítványozó a perben nem csatolta a munkavállaló által leadott elszámolásokat arra hivatkozva, hogy azok a járásbíróság előtt folyamatban lévő eljárásban bűnjelként kezelt könyvelési iratok részét képezik, de a megbízásából készült könyvszakértői vélemény a munkavállalónak a követelt összeggel való tartozását igazolja. Az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy az indítványozó megbízásából készített szakértői vélemény a felek közötti elszámolást teljes mértékben nem tárta fel, ezért nem alkalmas annak megállapítására, hogy a munkavállaló az általa felvett előlegekkel teljes körűen elszámolt-e. Az indítványozó a bíróság felhívását követően sem kérte a perben szakértő kirendelését, anélkül viszont a keresete nem volt alátámasztott. Amennyiben sor került volna igazságügyi könyvszakértő kirendelésére, a szakértőnek a könyvelés áttekintésével lett volna módja véleményét nyilvánítani abban a kérdésben, hogy a munkavállaló az általa felvett előleggel teljes körűen elszámolt-e.
- [5] 1.2. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján rendelkezésére álló adatokból megállapított tényállásával, és az annak alapján a per érdemében kialakított jogi álláspontjával és döntésével is egyetértett.
- [6] Az indítványozó a fellebbezés mellett panasszal élt az elsőfokú bíróság azon végzése ellen is, amelyben megtagadta a perben eljáró bíró kizárását. A másodfokú bíróság nem adott helyt a kifogásnak sem, mert nem találta megállapíthatónak, hogy az első fokon eljáró bíró elfogult lett volna és vele szemben kizáró ok állt volna fenn eljárása során.

- [7] 1.3. Az indítványozó felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a másodfokú bíróság jogerős ítéletét hatályában fenntartotta. Az ítélet indokolásában rámutatott, hogy az eljáró bíróságok a rendelkezésükre álló bizonyítékok mérlegelése során arra a következtetésre jutottak, hogy a kereseti kérelemben foglaltak nincsenek kellőképpen bizonyítva, a vitás kérdések tisztázásához a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 177. § (1) bekezdése szerinti szakértői bizonyításra van szükség. Az indítványozó azonban bizonyítási indítványt e tárgykörben a megfelelő tájékoztatás ellenére sem terjesztett elő, ezért a kereseti kérelem elutasítása nem volt jogsabálysértő.
- [8] 1.4. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában arra hivatkozott, hogy a támadott ítéletek sértik az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt jogát (törvény előtti egyenlőség), valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésben biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [10] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-ára alapozza, amely szerint alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [11] A Kúria ítélete ellen nincs helye fellebbezésnek, az indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [12] Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszát.
- [13] A panaszos az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványt.
- [14] Az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott feltételeknek az alábbiak szerint felel meg. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét és az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Megjelöli továbbá a sérelmezett bírói döntést és kifejezetten kéri annak megsemmisítését, illetve tartalmaz indokolást is arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [15] 3. Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további, alternatív jellegű tartalmi feltételeiként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Az Alkotmánybíróság ennek vizsgálata során a következőket állapította meg.
- [16] 3.1. Az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt törvény előtti egyenlőség sérelmét abban látta, hogy az indítványozó szakszervezetnek mint jogi személynek az egyenlősége nem volt biztosított, és ezáltal bekövetkezett az egyéb helyzete, érdekvédelmi tevékenysége okán történt megkülönböztetése. További állítása szerint a becsatolt magánszakértői véleménnyel kapcsolatban is fennáll a megkülönböztetés tilalmának sérelme, ugyanis az annak alapján való különbségtétel, hogy a szakértőt a bíróság rendelte-e ki vagy a peres fél kérte fel, sérti a törvény előtti egyenlőséget.
- [17] A tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmét abban látta az indítványozó, hogy az első fokon eljáró bíró saját negatív hozzáállását fejezte ki az indítványozóval szemben, amikor nem a szokásjog alapján fenntartott helyre, hanem a hallgatóság soraiba ültette, jól tudván, hogy tanúmeghallgatás is lesz, s a tanú szokásjog alapján az indítványozónak – aki jogi képviselő nélkül járt el – háttal fog állni. Ezzel összefüggésben utalt arra is az indítványozó, hogy nem véltetlen jelentett be elfogultsági kifogást az első fokon eljáró bíró ellen.
- [18] 3.2. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozónak az Alaptörvény XV. cikkében és XXVIII. cikkében biztosított alapjogaival összefüggésben kifejtett aggályai valójában arra irányulnak, hogy az Alkotmánybíróság az indítványozó által becsatolt szakértői vélemény bizonyító erejét, illetve az abból levont következtetéseket a bíróságtól eltérő módon értékelje, és az indítványozó számára kedvezőtlen döntést felülvizsgálja. Az Alkotmánybíróságnak ugyanakkor az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a

alapján a bírósági eljárást befejező döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van hatásköre. A bírói döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető tehát a további jogorvoslattal nem támadható bírósági döntések általános felülvizsgálata eszközének, mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt és az abban biztosított jogokat védi {3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]}. Ebből következően az Alkotmánybíróság a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének felülbírálatára sem rendelkezik hatáskörrel {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}. Az Alkotmánybíróság a bíróságok ítéleteit csak akkor bírálhatja felül, ha azok az Alaptörvény megszabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz.

- [19] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ezen túlmenően az indítványozó – noha a tárgyaláson nem a szakás-jognak megfelelő helyet jelölte ki számára a bíróság – nem volt korlátozva az őt mint peres felet megillető jogok gyakorlásában sem, így annak sem volt akadálya, hogy a szakértő kirendelése iránti bizonyítási indítványt terjesszen elő.
- [20] 3.3. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján a jelen ügyben nem észlelt olyan jogértelmezési hibát, amely a törvény előtti egyenlőséghez és a tisztességes bírósági eljáráshoz való alkotmányos jogokkal érdemi összefüggésben állna; az indítványnak ezen alaptörvényi rendelkezésekre hivatkozó érvei nem támasztanak alá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, és nem vetnek fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.
- [21] 3.4. Az indítványozó arra is felhívta az Alkotmánybíróság figyelmét, hogy amennyiben az Abtv. 28. §-a alapján az Abtv. 26. § szerinti jogszabály Alaptörvénnyel való összhangját illető vizsgálatot is lefolytatná, meglátása szerint a Pp. 166. és 177. §-ait volna szükséges megvizsgálnia.
- [22] Az Alkotmánybíróság azonban, tekintettel arra, hogy az indítványozó a bíróság felhívását követően sem kérte a perben szakértő kirendelését, nem látta indokoltnak, hogy a jelen alkotmányjogi panasz eljárásban a Pp. 166. és 177. §-ainak vizsgálatát hivatalból lefolytassa.
- [23] 3.5. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz vizsgálatának eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az nem felel meg az Abtv. 29. §-ában támasztott követelménynek, annak befogadására ezért nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján az indítványt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1137/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3024/2017. (II. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.I.35.228/2016/5. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság 2016. november 11. napján érkezett indítványával az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Kúria 2016. július 7-én meghozott Kfv.I.35.228/2016/5. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozta.
- [2] 1.1. Az indítványozó 2013. december 1-jén vállalkozási szerződést kötött egy kft.-vel (a továbbiakban: Kft.), sportpálya és fitness udvar kivitelezésére, majd ugyanezen a napon a Kft. egy másik vállalkozási szerződésben megrendelte ugyanezen munkálatok elvégzését az indítványozótól. Az indítványozó érvényesítette az általános forgalmi adó levonási jogát, mellyel kapcsolatban az adóhatóság vizsgálatot indított, majd adóbírságot szabott ki, valamint késedelmi pótlékot számított fel. Az indítványozó fellebbezett, majd az elsőfokú határozat helybenhagyását követően bírósághoz fordult. A Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2015. december 8-án meghozott 24.K.27.282/2015/7. sorszámú ítéletével a másodfokú határozatot – az elsőfokú határozatra is kiterjedően – hatályon kívül helyezte. Az alperes adóhatóság felülvizsgálati kérelme folytán eljárta Kúria a 2016. július 7-én meghozott Kfv.I.35.228/2016/5. sorszámú ítéletével az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte és az indítványozó keresetét elutasította. A Kúria ítéletében megállapította, hogy az adóhatóság jogosult volt tartalma alapján megítélni a megkötött szerződést, valódi adóáthárítás nem történt, a jogviszony mindkét oldalán az indítványozó állt, ugyanis a kivitelezési munkálatok tetemes részét ő végezte el. Erre való tekintettel az adólevonási jog gyakorlására nem jogosult.
- [3] 1.2. Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmére, álláspontja szerint ugyanis a Kúria nem tett eleget alkotmányos indokolási kötelezettségének, semmilyen választ sem adott ugyanis az ügy tárgyát képező adólevonás valóságával és jogoságával kapcsolatban, továbbá szintén indokolás nélkül csak olyan személyek nyilatkozatát fogadta el valónak, akik a vitatott jogügyletre nézve teljes és kiterjedt információval nem is rendelkeztek. Az indítványozó hangsúlyozza, hogy panaszának tárgya nem a bizonyítékok értékelése, hanem az indokolás hiánya, amely a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog immanens részét képezi. Kiemelte, hogy a Kúria ítélete összesen három bekezdésben tartalmaz érdeminek tűnő megállapításokat, a vitatott jogviszony minősítésével kapcsolatban „csupán egy zavaros indokolást tesz arra, hogy amennyiben az adóhatóság kötve lenne a polgári jogi szerződések 'menetéhez' (jelentsen ez bármit), akkor nem tudná feltárni a visszaéléseket”. Összességében sem az adóhatóság, sem a Kúria nem adta értékelhető indokát annak, hogy az indítványozó által felajánlott bizonyítási eszközök miatt nem fogadta el, nem indokolta, hogy mely pontokon és miért nem ért egyet az elsőfokú bíróság döntésében foglaltakkal.
- [4] 2. Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [5] Az Abtv. 56. § értelmében az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi pa-

nasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem fogadható be, mert nem felel meg az Abtv. 29. §-a szerinti tartalmi követelményeknek, nem vet fel ugyanis sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenességet, sem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.

- [6] 2.1. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező indokolási kötelezettség minimális elvárásként megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. E vizsgálat korlátja ugyanakkor, hogy az Alkotmánybíróság a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, nem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [7] Jelen ügyben tehát az képezte a vizsgálat tárgyát, hogy az ügy érdemét érintő kérdésben, vagyis az indítványozó által kötött szerződés adójogi megítélését illetően a Kúria ítélete tartalmaz-e olyan kellő indokolást, mint amelyet az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése előír. A Kúria az ítéletben az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 1. § (7) és 2. § (1) bekezdésére hivatkozva rögzítette, hogy az adóhatóság jogszerűen vizsgálta a felek kapcsolatát, a szerződés valódi tartalmát és megállapította, hogy e rendelkezések lehetővé teszik a gazdasági események valós gazdasági tartalmának vizsgálatát. E valós gazdasági tartalmat illetően meghatározónak minősítette, hogy a Kft. milyen szerepet játszott a gazdasági tevékenységben. E körben az elsőfokú ítéletben foglaltakra utalva megállapította, hogy a munkák tetemes részét nem a Kft., hanem az indítványozó végezte, a jogviszony két oldalán így ténylegesen az indítványozó áll, valódi adóáthárítás tehát nem történt. A Kúria az Európai Unió Bírósága gyakorlatára hivatkozva hangsúlyozta, a nemzeti bíróságok feladata az érintett ügyletek valós tartalmának és jelentésének feltárása, mely során figyelembe vehetik az ügyletek tisztán mesterséges jellegét, értékelhetik, hogy ki az ügyletek irányítója, ki biztosítja azok finanszírozását, ki részesül a szolgáltatások közvetlen előnyéből, ki áll közvetlen kapcsolatban a termelőkkel, és tulajdonosi kérdéseket, összefonódásokat is vizsgálhat.
- [8] A Kúria ítélete tehát a fentiek szerint értékelte a felek között létrejött szerződést. Annak vizsgálata, hogy a Kúria miért nem kizárólag a szerződés polgári jogi jellegét vette alapul, a szerződés mesterséges jellegűnek minősítésénél miért fogadta el döntő tényezőként, hogy a munkák tetemes részét ténylegesen az indítványozó végezte el, szakjogi kérdés. Csak az indokolás megléte és nem tartalma hozható összefüggésbe az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével. Annak megítélése pedig, hogy a meghozott ítélet mennyire felel meg az adójogi jogszabályoknak, illetve a Kúria helytállóan értékelte-e a beszerzett bizonyítékokat és az előterjesztett érveket, nem része az Alkotmánybíróság vizsgálatának. Mindezeket túl az alkotmányjogi panaszban előadott kellő indokolás hiányát az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban már alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdésként értékelte (Indokolás [21]). Mindebből az is következik, hogy jelen alkotmányjogi panaszban új, elvi jelentőségű alkotmányjogi kérdés sem merült fel {3179/2016. (IX. 26.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [9] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1855/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3025/2017. (II. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 5:78. § (2) bekezdés *b*) pontja és 5:80. §-a, a Kúria Pfv.I.21.724/2015/8. számú részítélete, valamint a Zalaegerszegi Törvényszék 3.Gf.40.026/2015/7. számú részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, melyben – feltételesen – az Abtv. 28. §-ára hivatkozva kérte panaszának az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti jogalapra tekintettel történő elbírálását is. A panasz alapjául szolgáló egyedi ügyben az indítványozó I. rendű alperesként vett részt. Az üzlethelyiség és pince megjelölésű, 337 m² alapterületű ingatlan – amely egy három tulajdoni egységből álló társasház része – az indítványozó 22/25 arányú, valamint az egyedi ügy felperese, egy másik gazdasági társaság (a továbbiakban: felperes) 3/25 arányú közös tulajdonát képezi. 2013. augusztus 17-én a felperes és az indítványozó bérleti szerződés elnevezéssel megállapodást kötött, melynek értelmében az indítványozó mint bérlő albérletbe adhatja a felperes összesen 40,7 m² alapterületű ingatlanrészét. A felperes 2014. július 31-én felmondta ezt a megállapodást, egyben felszólította az indítványozót, hogy 2014. október 31-ével adja a birtokába az ingatlanrészét. Az indítványozó 2014. szeptember 26-án határozati javaslatot közölt a felperessel, melynek értelmében a közös tulajdonú ingatlant 2014. október 1-jétől bérbbe adnák az egyedi ügy II. rendű alperesének, a (a továbbiakban: II. rendű alperes), és a bérleti díj a tulajdonostársakat tulajdoni hányaduk arányában illetné meg. A felperes ezt a javaslatot nem fogadta el, az indítványozó azonban erre tekintet nélkül megkötötte a javasolt bérleti szerződést a II. rendű alperessel azon az alapon, hogy többségi tulajdonosként jogosult az ingatlan egészének hasznosításáról – így bérbeadásáról – rendelkezni.
- [2] A felperes keresetében kérte annak megállapítását, hogy részéről a 2013. augusztus 17-i megállapodás felmondása érvényes, kérte az indítványozónak az ingatlan kiürített, kitarított, rendeltetésszerű használatra alkalmas állapotban történő átadására, illetve késedelem esetén használati díj megfizetésére kötelezését. Kérte egyúttal a 2014. október 1-én kelt bérleti szerződés semmisségének megállapítását, továbbá a II. rendű alperes kötelezését annak tűrésére, hogy az ingatlant a felperes részére átadják.
- [3] A Zalaegerszegi Járásbíróság a bérleti szerződés semmissége, továbbá az indítványozónak az ingatlan átadására, valamint a II. rendű alperesnek az átadás tűrésére való kötelezése tekintetében helyt adott a keresetnek, egyebekben azt elutasította. Ebben a vonatkozásban az ítéletet a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:78. § (1) bekezdésének, illetve (2) bekezdés *b*) pontjának, valamint 5:80. §-ának kontextuális értelmezésére alapította: eszerint bár a Ptk. 5:78. § (2) bekezdés *b*) pontja az egyhangú határozatot igénylő kérdések körében nem tartalmazza az egész dolog használatba adását, az 5:80. § alapján azonban a tulajdonostárs saját tulajdoni hányadával jogosult rendelkezni, ami a bérbeadásra is kiterjed. A bérleti szerződés ezért jogszabályba ütközés folytán semmis. A bíróság egyúttal megállapította a 2013. augusztus 17-i megállapodás semmisségét is annak színlelt volta miatt. A Zalaegerszegi Törvényszék részítéletében az elsőfokú ítéletet az indítványozó fellebbezése által érintett részében helybenhagyta, a benne foglalt jogi indokokkal pedig egyetértett azzal a kiegészítéssel, hogy a Ptk. 5:78. § (2) bekezdés *b*) pontjában a „kötelezettségvállalás” szó használata önmagában is megköveteli, hogy a perbeli ingatlan egészének bérbeadásáról egyhangú határozattal döntsenek a tulajdonosok. Az indítványozó felülvizsgálati kérelme nyomán a Kúria részítéletében hatályában fenntartotta a Zalaegerszegi Törvényszék részítéletét.

- [4] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Kúria részítéletének a Zalaegerszegi Törvényszék részítéletére kiterjedő hatállyal történő megsemmisítését kérte, mivel álláspontja szerint ezek a bírói döntések sértik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való jogot, XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot, valamint XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jogot. Rámutatott arra, hogy a korábban hatályos polgári jogi kódex, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 144. §-a, valamint az azon alapuló bírói gyakorlat, ideértve a Kúria (Legfelsőbb Bíróság) PK 8. számú állásfoglalását, egyszerű szótöbbséghez kötötte a közös tulajdon hasznosítását, és ebben a rendszerben az egyhangú döntés követelménye csak ritka kivételleként fordult elő. Mindezt nem változtatta meg, sőt, megerősítette az új Ptk. hatálybalépése, a Kúria 1/2014. számú jogegységi határozata ugyanis a PK 8. számú állásfoglalást a Ptk.-ba beépültnek tekinti. Az egyhangú döntés kivételességét és a jelen esetben való kizárását a vagyoni forgalom és a vállalkozás szabadsága is indokolja, mert a hasznosítás többségi határozathoz kötésével kiküszöbölhető a kisebbségi tulajdonos esetleges visszaélésszerű joggyakorlása. A Kúria és a Zalaegerszegi Törvényszék döntése emellett felborítja a tulajdonjogból eredő, hasznot hajtó szelvényjogok gyakorlásának rendjét, és az ingatlanpiacra is jelentős hatást gyakorol azzal, hogy ellehetetleníti a közös tulajdonban álló ingatlanok értékarányos hasznosítását. A tulajdonjog rendeltetésszerű gyakorlásának ez az akadályozása így a tulajdonhoz való jog sérelmét is eredményezi.
- [5] A Kúria részítélete a tulajdonhoz való jogot és a bírósághoz fordulás jogát együttesen sérti amiatt, mert az indítványozó tulajdoni sérelmének bírói úton történő orvoslása, majd ennek nyomán a bérleti szerződés megkötése gyakorlatilag ellehetetlenült, hiszen a reménybeli bérlőtől, a II. rendű alperestől aligha várható, hogy a hosszadalmas bírósági eljárás végéig fenntartsa szerződéskötési szándékát.
- [6] Az indítványozó alapjogi sérelmét amiatt is megalapozottnak látta, hogy noha a Kúria eljárása során fennálltak a jogegységi eljárásnak a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) szerinti feltételei – a Kúria ugyanis eltért a saját jogegységi határozatában foglaltaktól –, a jogegységi eljárásra nem került sor, ezért az indítványozót elvonták törvényes bírójától, továbbá sérelmet szenvedett a jogorvoslathoz való joga is.
- [7] Végül az indítványozó kérte, hogy amennyiben az Alkotmánybíróság a jogerős felülvizsgálati részítéletet összhangban állónak találja a Ptk. 5:78. § (2) bekezdés *b*) pontjával és 5:80. §-ával, úgy az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerint semmisítse meg az érintett jogszabályi rendelkezéseket.
- [8] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az indítvány megfelel-e a törvényben foglalt befogadási feltételeknek, és így alkalmas-e az érdemi elbírálásra. E vizsgálat során az alábbi következtetésekre jutott.
- [9] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be. Ez a feltétel a jelen ügyben benyújtott panasz vonatkozásában nem teljesült. Az indítvány végső soron nem irányul egyébre, mint a rendes bíróságok ténymegállapításának és jogértelmezésének a megváltoztatására. Az Alkotmánybíróság azonban ettől mindig következetesen tartózkodott. A tényállás megállapítása és a jogszabályok értelmezése ugyanis a bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, melyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ellenkező esetben egyfajta „szuperbíróságként”, a meglévők mellett újabb hagyományos jogorvoslati fórumként járna el [ennek az elvnek a korai rögzítéséhez lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]]. Az Alkotmánybíróság feladata nem a tény-, illetőleg jogkérdések felülvizsgálata, hanem az, hogy az Alaptörvényben foglalt garanciákból fakadó minimumot számon kérje a bíróságoktól. Az eljáró bíróságok reagáltak az indítványozó által előadott jogi érvekre és értelmezték a hivatkozott jogforrásokat, a jelen esetben pedig az indítvány nem mutat rá olyan alkotmányjogilag értékelhető körülményre, ami a hivatkozott alapvető jogok sérelmét valószínűsítene. Sem az a tény, hogy az indítványozóra nézve kedvezőtlen eredmény született, sem az indítványozó által előrevetített – és a pusztán spekuláción túl érdemben alá nem támasztott – negatív következmények önmagukban nem vetnek fel szükségszerűen alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet.
- [10] Az Alkotmánybíróság felhívja a figyelmet arra, hogy az indítványozó által is hivatkozott 1/2014. számú polgári jogegységi határozat indokolásának V. része úgy fogalmaz a PK 8. számú állásfoglalás kapcsán, hogy azt a Kúria Polgári Kollégiuma az új Ptk.-ba beépültnek tekintette és ezért annak alkalmazása körében nem tartotta irányadónak. Később az indokolás kiemeli, hogy a hatályos Ptk.-ba beépültnek tekintett iránymutatások indokolásában foglalt – a Ptk. szabályai szellemével nem ellentétes – jogi okfejtések, érvek, elvi megállapítások

a továbbiakban is figyelembe vehetők, idézhetők. A régi Ptk. és a Ptk. szabályozása eltéréseinek feloldása, a PK 8. számú állásfoglalásban található megfontolásoknak az új normaszöveggel való összhangba hozása a rendes bíróságok feladata, az ennek során született döntéseket a fenti megfontolások miatt kellő súlyú alkotmányjogi érv hiányában az Alkotmánybíróság nem írhatja felül.

- [11] Az Alkotmánybíróság a jogegységi eljárás elmaradását sérelmező indítványozói érvel kapcsolatban a következő észrevételt teszi. Az Alkotmánybíróság ugyan érintőlegesen összefüggésbe hozta a jogegységi eljárást a jogorvoslathoz joggal annyiban, hogy utalt rá: a jogegységi határozatokat a bíróknak követniük kell, mert azokat a jogorvoslathoz való alkotmányos jog biztosítása keretében a magasabb bírósági fórum kikényszeríti {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [41]}, ebből azonban nem következik, hogy a jogegységi eljárás megindítása a jogvitában érintett fél jogorvoslathoz való joga alapján megkövetelhető bizonyos esetekben. Ez az alapvető jog csak az érintett jogát vagy jogos érdekét befolyásoló határozat más szerv vagy magasabb fórum általi érdemi felülvizsgálatának lehetőségétől való megfosztás esetén hívható fel eredményesen {Vö. 3157/2014. (V. 23.) AB határozat, Indokolás [32]}. Ilyenkor az egyfokú jogorvoslat biztosítása eleget tesz az alkotmányos elvárásoknak {3322/2014. (XII. 10.) AB végzés, Indokolás [34]}, továbbá a jogorvoslathoz való jog csak a rendes jogorvoslat lehetőségét követeli meg, a rendkívüli jogorvoslati lehetőségek (mint a perújítás vagy a felülvizsgálat) nem tartoznak ebbe a körbe {Vö. pl. 3071/2016. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [16]–[17]}. A jogegységi határozat jellegét tekintve nem jogorvoslat, hanem az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésének értelmében a bíróságok jogalkalmazásának egységét biztosító eszköz. Ezért az indítványozó által kifejtett alapon az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésére való hivatkozásnak nincs helye. Hasonlóképp, tekintettel arra, hogy a jogegységi eljárás a Bszi. 33. § (1) bekezdésében felsorolt személyek indítványára folytatható le, a jogegységi eljárás elmaradása okán az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó törvényes bíróhoz való jogra sem lehet hivatkozni.
- [12] 4. A panasznak az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított részében az indítványozó a Ptk. 5:78. § (2) bekezdés b) pontjának, valamint 5:80. §-ának megsemmisítését kéri. Az alkotmányjogi panasznak az Abtv. 26. § (1) bekezdésére történő alapítás esetén is meg kell felelnie az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt határozottsági követelmény (1b) bekezdésében felsorolt elemeinek. A jelen esetben a panasz nem jelöli meg egyértelműen az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit, továbbá nem tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvénnyel, ezért nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés d), valamint e) pontjának. A panaszban foglalt e kérelem ezért nem tekinthető határozottnak.
- [13] 5. Tekintettel arra, hogy az indítvány részben nem vetett fel alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdést, illetve nem mutatott rá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre, részben pedig nem felelt meg a határozottság követelményének, az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1520/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3026/2017. (II. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.III.486/2016/2. sorszámú végzése, valamint a Szegedi Ítéltábla Bf.II.556/2015/24. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó magánszemély a Gyulai Törvényszék útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján azért nyújtott be alkotmányjogi panaszt, mert álláspontja szerint a Kúria Bfv.III.486/2016/2. sorszámú, felülvizsgálati eljárásban meghozott végzése, valamint e végzés alapjául szolgáló, a Szegedi Ítéltábla Bf.II.556/2015/24. sorszámú ítélete sérti az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésében előírt elvet, amely szerint az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezők, illetve az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésében biztosított személyes szabadsághoz való jogot. Ezen kívül az indítványozói hivatkozás szerint a kifogásolt bírói döntések sértik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes hatósági eljáráshoz fűződő jogot, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert tisztességes eljárásból fakadó követelményrendszer egyes elemeit, illetve az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt védelemhez való jogot.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló büntetőügyben az indítványozót az első fokon eljáró Gyulai Törvényszék a 2015. március 24. napján kelt ítéletében hat másik társával együtt bűnösnek mondta ki a korábban hatályban volt Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 318. § (1) bekezdésébe ütköző és a Btk. 318. § (7) bekezdés *b*) pontja szerint minősülő bűnszervezetben elkövetett csalás bűntettében és más egyéb bűncselekményekben. Az ügyészi és védelmi fellebbezések alapján eljáró Szegedi Ítéltábla a 2016. január 16. napján kelt ítéletében a tényállás megalapozottságának, a terhelték bűnösségének, illetve a bűncselekmények jogi minősítésének kérdéseiben nagyjából helyben hagyta a Gyulai Törvényszék ítéletét, azonban a kiszabott büntetések tekintetében az első fokú bíróság döntését megváltoztatta és a büntetéseket nagyobb részükben súlyosította.
- [4] Az indítványozó a fellebbezésében többek között azért kifogásolta a Gyulai Törvényszék ítéletét, mert egyfelől törvénytörőnek tartotta a titkos információgyűjtés lefolytatását és az abból származó bizonyítékok felhasználását, másfelől pedig ezzel összefüggésben kifogásolta, hogy nem nyílt lehetősége a titkos információgyűjtés során készült eredeti hangfelvételek meghallgatására. A fellebbezések alapján eljáró Szegedi Ítéltábla ezen indítványozói kifogások vizsgálata alapján arra az álláspontra helyezkedett, hogy a bűnügyben felhasznált titkos információgyűjtést törvényesen folytatták le, a belőle származó bizonyíték felhasználása során pedig a releváns eljárási jogszabályok előírásait megtartották. Ezen kívül a ítéltábla megállapította, hogy a bírósági eljárás során kizárólag a beszerzett hanganyagok leiratáról készített jegyzőkönyv állt rendelkezésre, ugyanakkor mivel a jegyzőkönyv hitelessége iránt kételyt ébresztő aggály nem merült fel, és ilyen aggályt a büntetőeljárásban szereplők egyike sem fogalmazott meg, így a hanganyag beszerzésére irányuló indítványt nem találta alaposnak (erről lásd: Szegedi Ítéltábla Bf.II.556/2015/24. sorszámú ítéletének 8–9. és 15–16. oldalait).
- [5] Az indítványozó ezt követően felülvizsgálati kérelemmel támadta az ítéltábla jogerős ítéletét. Felülvizsgálati kérelmében a titkos információgyűjtés során készült eredeti hangfelvételek meghallgatásának elmaradását kifogásolta. E körben ismételtelen előadott álláspontja szerint a titkosszolgálati eszközök beszerzése törvénytörő volt és így bizonyítékként való felhasználásuk is törvénytörő. A Kúria a felülvizsgálati indítványt elutasításáról döntött. Indokolása szerint a felülvizsgálati kérelemben állítottak nem alaposnak meg feltétlen hatályon kívül helye-

zést eredményező eljárási szabálysértést, így felülvizsgálati eljárás lefolytatása a törvény szerint nem lehetséges (erről lásd: Kúria Bfv.III.486/2016/2. sorszámú végzésének 2–3. oldalait).

- [6] 1.2. Az indítványozó ezt követően terjesztett elő alkotmányjogi panaszt. Alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-ára alapítva elsődlegesen azt állítja, hogy a Kúria és az ítéletábla döntései sértik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert tisztességes eljárásból fakadó követelményrendszer egyes elemeit. Az indítványozó ezen alapjog sérelmével összefüggésben előadja, hogy az alkotmánybírói gyakorlatban a tisztességes eljárás követelményei között jelenik meg a „fegyverek egyenlőségének” elve, amely a védekezéshez szükséges adatok, valamint a vád alapjaként szolgáló bizonyítékok megismerésének jogát is felöli. Az indítványozói álláspont szerint e jog az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló büntetőeljárásban azért sérült, mert a titkos információgyűjtés során készített eredeti hangfelvételek meghallgatására nem, csak a hanganyag leírásáról készített jegyzőkönyvek megismerésére és birtoklására nyílt lehetősége. Az indítványozó ilyen indokolás mentén nevezi meg az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt védelemhez fűződő jogának sérelmét is. Az indítványozó ezen alapjogok sérelmeként a titkos információgyűjtésből nyert bizonyíték hitelességét és bizonyító erejét vonja kétségbe. Emellett az indítványozó nevesíti az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésében előírt elv sérelmét, az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésében foglalt személyes szabadsághoz való jog és az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes hatósági eljáráshoz fűződő jog sérelmét is.
- [7] Az indítványozó ilyen okok mentén kezdeményezi a kifogásolt kúriai döntés, valamint az annak alapjául szolgáló első- és másodfokon meghozott büntetőbírói ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítását és azok megsemmisítését.
- [8] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenképp azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt formai természetű, valamint az Abtv. 26–27. §-ban, illetve az Abtv. 29–31. §-ban előírt tartalmi természetű befogadhatósági feltételeknek.
- [9] 3.1. Az Abtv. 27. § a) pontja, és ezzel összhangban az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja úgy rendelkezik, hogy alkotmányjogi panasz kezdeményezésére olyan bírói döntéssel szemben nyílik lehetőség, amely Alaptörvényben biztosított jogot sért. Az indítványozó a Kúria döntését részben az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésében megfogalmazott elvre alapítja, amely előírja, hogy az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek. Az Alaptörvény e szabálya ugyanakkor az alkotmánybírói gyakorlat alapján nem Alaptörvényben biztosított jog, így ennek megfelelően vélt sérelmére alkotmányjogi panasz sem alapítható {elsőként lásd: 3379/2012. (XII. 15.) AB végzés, Indokolás [6], legutóbb megerősítette: 3256/2016. (XII. 6.) AB végzés, Indokolás [12]}. Ebből következően az alkotmányjogi panasz ebben a részben nem felel meg a befogadhatóság Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontjában foglalt törvényi követelményének.
- [10] 3.2. Az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt előírás szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjai értelmében az alkotmányjogi panasz akkor tartalmaz határozott kérelmet, ha bemutatja az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét és egyértelmű indokolást ad elő arra nézve, hogy a bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában ugyan megnevezi az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésében foglalt személyes szabadsághoz való jog és az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes hatósági eljáráshoz fűződő jog sérelmét, de az Alaptörvényben biztosított e jogok sérelmének alapjaként egyáltalán nem ad elő indokolást. Ebből következően az indítvány ezekben a részeiben, mivel nem tartalmaz olyan okfejtést, amelyből kitűnhet, hogy a kifogásolt bírói döntések miért sértik a felhívott alaptörvényi jogokat, nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjaiban foglalt követelményeknek {elsőként lásd: 3172/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [14], legutóbb megerősítette: 220/2016. (XI. 14.) AB végzés, Indokolás [10]}.
- [11] 3.3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így fennállásukat az Alkotmánybíróság minden esetben külön-külön vizsgálja {elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.

- [12] Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság e törvényi feltételével összefüggésben elsőként arra emlékeztet, hogy a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető hagyományos értelemben vett jogorvoslatnak. Az Alkotmánybíróság ugyanis az alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is kizárólag az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]; legutóbb megerősítette: 3246/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [19]}. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően a bírói döntések felülvizsgálata során az Alaptörvényben és az elfogadott nemzetközi emberi jogi egyezményekben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja {erről lásd például: 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [55]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], legutóbb megerősítette: 3117/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [13] Az indítványozó mind az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert „fegyverek egyenlősége” elvének, mind pedig az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében garantált védelemhez való jog sérelmére azzal összefüggésben hivatkozik, hogy az eljárásban a titkos információgyűjtés során készült hangfelvételt nem, csak a hanganyag leírásáról készített jegyzőkönyvet ismerhette meg. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában e bizonyíték hitelt érdemlőségét vonja kétségbe, valamint ennek megfelelően e bizonyíték bizonyító erejét vitatja. Az Alkotmánybíróság előbbieken felidézett következetes álláspontja értelmében az ítélkező bíróság tényállás megállapítási, bizonyítékértékelési és jogértelmezési szabadságához tartozik, hogy a bizonyítékokat meggyőződése szerint mérlegelje, jogági minősítésüket illetően szabadon alakíthassa ki álláspontját, valamint ennek megfelelően saját maga dönthessen a tényállás megállapításáról. Az ügyben eljáró bíróság által elfogadott bizonyítékok mérlegelésének ilyenén felülvizsgálatától pedig az Alkotmánybíróság mindaddig tartózkodik, amíg a jogértelmezés pontosan körülírt, Alaptörvényben védelmezett jogot nem sért {lásd például: 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [55]; legutóbbról lásd: 3250/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [16]}. Az Alkotmánybíróság jelen ügygel összefüggésben megállapítja, hogy mind az első fokon eljáró törvényszék, mind pedig a fellebbezések alapján eljáró ítélőtábla részletesen vizsgálta és ítéletének indokai között számot is adott arról, hogy mely szempontok mentén tekinti a hanganyag leírásáról készített jegyzőkönyveket a büntetőeljárás törvény előírásainak megfelelően beszerzett és így a büntetőeljárás során a tényállás megállapításához szabadon felhasználható bizonyítéknak (ezen indokolásokról lásd: Gyulai Törvényszék 3.B.276/2013/345. sorszámú ítéletének 131–133. oldalait, valamint a Szegedi Ítélőtábla Bf.II.556/2015/24. sorszámú ítéletének 14–17. oldalait). Az indítványozó ehhez képest alkotmányjogi panaszában a bizonyíték felhasználhatóságát meghatározó feltételek fennállását nem vitatja, vagyis nem jelöl meg olyan pontosan körülírt alaptörvény-ellenességet, amely a titkos információgyűjtésből nyert bizonyíték büntetőeljárásban történő felhasználhatóságának megítélését befolyásolhatja vagy megkérdőjelezi. Ennek megfelelően az indítvány a szóban forgó bizonyíték felhasználását érintő alaptörvény-ellenességi kételyt nem vet fel. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszában az eljáró bíróságok bizonyíték értékelését vitatja, amikor a lehallgatási hanganyag leírásáról készített jegyzőkönyvnek tulajdonított bizonyító erőt vonja kétségbe. Ennek ismételt felülvizsgálatától azonban az Alkotmánybíróság a következetes gyakorlata szerint tartózkodik. Az indítványozói hivatkozás alapján az Alkotmánybíróság rámutat arra is, hogy a tényállás megállapítását és így az indítványozó elítélését nem kizárólag az alkotmányjogi panaszban kifogásolt bizonyíték, hanem számos további bizonyíték megalapozta {erről lásd: Gyulai Törvényszék 3.B.276/2013/345. sorszámú ítéletének 33. oldalát; hasonlóan lásd: 3212/2013. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [8]}. Az Alkotmánybíróság ezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz nem ad elő olyan alaptörvény-ellenességet, amely érdemben befolyásolhatta a támadott bírói döntést. Az Alkotmánybíróság jelen ügygel összefüggésben az alkotmányjogi panaszban felvetett kérdéseket nem értékelte alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésekként sem.
- [14] 4. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként így arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz részben nem felel meg az Abtv. 27. § a) pontjában, illetve az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjaiban, részben pedig az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági

feltételeknek. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében előírtakra is, visszautasította.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/991/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3027/2017. (II. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.II.37.444/2015/13. sorszámú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó magánszemély a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján azért nyújtott be alkotmányjogi panaszt, mert álláspontja szerint a Kúria Kfv.II.37.444/2015/13. sorszámú, felülvizsgálati eljárásban meghozott végzése sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdéseiben megfogalmazott, a nemzetközi jog és a belső jog összhangját rendező elveket, illetve az Alaptörvény 28. cikkében biztosított követelményeket. Ezen kívül az indítványozói hivatkozás szerint a kúriai végzés sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert tisztességes eljárásból fakadó követelményrendszert, illetve az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonvédelmi rendelkezést.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló végrehajtói kamarai ügyben az indítványozó felperesként szerepel. Az ügyben első fokon eljáró Fővárosi és Munkaügyi Bíróság ítéletében megállapított tényállás lényege szerint az indítványozót korábban önálló bírósági végrehajtóvá nevezték ki. Több évvel a kinevezését követően az igazságügyért felelős miniszter megállapította, hogy az indítványozó a végrehajtói-helyettesi működése mellett igazságügyi alkalmazotti jogviszonyban is állt, amely a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 227. § (1) bekezdése, valamint a Vht. 229. § (3) bekezdése alapján összeférhetetlen. Ezek alapján az igazságügyért felelős miniszter megismételt eljárásban az indítványozó bírósági végrehajtói kinevezésének érvénytelenségéről határozott. Az indítványozó keresete alapján eljáró bíróság közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti eljárása során az igazságügyért felelős miniszter határozatát hatályában fenntartotta.
- [4] Az igazságügyért felelős miniszter e határozatával összefüggésben a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara (a továbbiakban: Kamara) egyfelől az indítványozó végrehajtói álláshelye tekintetében tartós helyettes kirendeléséről határozott, másfelől pedig felhívta a végrehajtói letéti számlát vezető pénzügyosztályt, hogy e számláról kifizetést kizárólag a tartós helyettes rendelkezései alapján teljesítsen. A Kamara e döntéseivel szemben az indítványozó fellebbezéssel élt a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara Választmányához (a továbbiakban: Választmány). A fellebbezés alapján eljáró Választmány a Vht. 245. § (1) bekezdésében írt törvényes feltételeket figyelembe véve megállapította, hogy a végrehajtói iroda folyamatos működésének biztosítása érdekében a tartós helyettes kirendeléséről, valamint a letéti számla feletti rendelkezési jogosultságról szóló kamarai döntések jogszerűek voltak. Az indítványozó e határozatokkal szemben keresetet indított és kezdeményezte azok bírósági felülvizsgálatát, valamint semmissé nyilvánításukat. A keresetben előadott indítványozói érvelés emellett azt is vitatta, hogy az önálló bírósági végrehajtói szolgálati viszonya megszűnt. Az indítványozó keresete alapján eljáró Fővárosi és Munkaügyi Bíróság a Vht. 254/H. § (1) bekezdésében, valamint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 12. §-ában foglalt szabályok egybevetése alapján arra a következtetésre jutott, hogy a szóban forgó intézkedések nem tekinthetők közigazgatási hatósági ügynek és ennek megfelelően nem kellett volna felőlük határozati formában rendelkezni. Az ügyben eljáró bíróság ilyen okok mentén a támadott határozatokat hatályon kívül helyezte, de egyúttal az új eljárásra való kötelezést mellőzte (erről lásd: Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 20.K.32.808/2013/24. sorszámú ítéletének 2–6. oldalait).

- [5] A Kamara helyébe lépő jogutód Magyar Bírósági Végrehajtói Kar a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság jogerős ítéletét a Kúria előtt felülvizsgálati kérelemmel támadta. Felülvizsgálati kérelmében egyfelől arra hivatkozott, hogy a perbeli ügy nem közigazgatási hatósági ügy és így a felülvizsgálat során eljáró bíróságnak az ügy elbírálására nincsen hatásköre. Másfelől pedig a felülvizsgálatot előterjesztő rámutatott arra is, hogy a Választmány nem jogi személy, így perbeli jogképessége sincsen, vagyis nem perelhető.
- [6] A felülvizsgálati kérelem alapján eljáró Kúria a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság határozatát hatályon kívül helyezte és a pert megszüntette. Döntésének indokai között előadta, hogy a Vht. 254/H. § (1) bekezdése alapján a tartós kirendelésről, valamint az azzal összefüggő kérdésekről hozott döntések nem tekinthetők közigazgatási hatósági ügynek. Ebből következően az eljáró bíróság sem hozhatott volna olyan döntést, amelyben a Ket. szabályait alkalmazva jár el. A Kúria ehelyett a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 130. § (1) bekezdés *b*) pontja, valamint a Pp. 157. § *a*) pontja értelmében arra a jogi állápontra helyezkedett, hogy az ügyben eljáró bíróságnak észlelnie kellett volna saját hatáskörének hiányát és ennek megfelelően a pert meg kellett volna szüntetnie. A Kúria az előbb hivatkozott törvényhelyek alapján és ilyen okok mentén a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és a pert megszüntette (erről lásd: Kúria Pfv.II.37.444/2015/13. sorszámú végzésének 3–5. oldalait).
- [7] 1.2. Az indítványozó ezt követően terjesztett elő alkotmányjogi panaszt. Alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-ára alapítva elsődlegesen azt állítja, hogy a Kúria végzése sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes hatósági eljáráshoz fűződő jogot, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert tisztességes eljárás követelményeit. Az indítványozó ezen alapjogokkal összefüggésben előadja, hogy a kifogásolt kúriai végzés azért nem felel meg a tisztességes eljárásból fakadó követelményeknek, mert a Ket. rendelkezéseit helytelenül alkalmazta, ugyanis a választmányi és kamarai döntéseket meg kellett volna semmisítenie. E körben a további indítványozói érvelés szerint a szóban forgó kamarai határozatok közigazgatási hatósági határozatok, hiszen a közigazgatási határozatokra vonatkozó jogorvoslati figyelmeztetést tartalmaznak. Az indítványozó a tisztességes eljárás követelményei közül kifejezetten nevesíti a „fegyverek egyenlősége” elvének sérelmét is. Ennek okaként előadja, hogy az ügyben eljáró Kúria nem a kereset felől, hanem abban a kérdésben döntött, hogy a per alapjául szolgáló ügy közigazgatási hatósági ügy-e, illetve elbírálására az eljáró bíróságok rendelkeznek-e hatáskörrel. Az indítványozó emellett hivatkozik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz fűződő jog sérelmére is. E körben előadott indokolása szerint a releváns végrehajtási szabályok értelmében a tartós helyettesítés csupán lehetőséget ad arra, hogy a végrehajtói letéti számla tulajdonosa a számlán kezelt pénzüsszeget átadja a tartós helyettesnek. Az indítványozói álláspont szerint ekként a Kamara kötelező jellegű rendelkezése sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz fűződő jogát. Az indítványozó ezen túl hivatkozik az Alaptörvény 28. cikkének, illetve az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvének sérelmére is. Ennek indokaként az indítványozó előadja, hogy a Kúria közigazgatási hatósági ügyek felülvizsgálata tekintetében elfoglalt jogértelmezése és így döntése sérti a jogállamiság elvében rejlő jogbiztonság követelményét és a jogerő intézményét. Álláspontja szerint a jogbiztonság elve megköveteli, hogy a jogerős határozat irányadóvá váljék mind az eljárásban résztvevőkre, mind pedig a később eljáró bíróságokra, mind pedig más közigazgatási hatóságra. Az indítványozó végül hivatkozik az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdéseiben foglalt, a nemzetközi jog és a belső jog viszonyát kijelölő alapvető szabályokra, illetve e szabályokon keresztül az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: EJE) 6. Cikk (1) bekezdésében elismert tisztességes eljáráshoz fűződő jog sérelmére is.
- [8] Az indítványozó ilyen okok mentén kezdeményezi a kifogásolt kúriai döntés alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [9] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenképp azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt formai természetű, valamint az Abtv. 26–27. §-ban, illetve az Abtv. 29–31. §-ban előírt tartalmi természetű befogadhatósági feltételeknek.
- [10] 3.1. Az Abtv. 27. § *a*) pontja, és ezzel összhangban az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pontja úgy rendelkezik, hogy alkotmányjogi panasz kezdeményezésére olyan bírói döntéssel szemben nyílik lehetőség, amely Alaptörvényben biztosított jogot sért. Az indítványozó a Kúria döntését részben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében

megfogalmazott jogállamiságból fakadó jogbiztonság elvére hivatkozással kifogásolja. Az indítványozó a jogbiztonság sérelmére azért hivatkozik, mert álláspontja szerint a támadott bírósági döntés nem felel meg a jogbiztonság és a jogerő intézményéből fakadó követelményeknek. Következetes gyakorlata szerint ugyanakkor az Alkotmánybíróság csak kivételes esetekben, így különösen a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén ismeri el az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság elvét olyan Alaptörvényben biztosított jogként, amelyre alkotmányjogi panasz is alapítható {elsőként lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14], legutóbb megerősítette: 3223/2016. (XI. 14.) AB végzés, Indokolás [17]}. Az alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben előadottak nem minősülnek az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának, így vélt sérelmükre alkotmányjogi panasz nem alapítható. Az indítványozó emellett hivatkozik az Alaptörvény 28. cikkben foglalt előírásra is, amely a bíróságok jogalkalmazó és jogértelmező tevékenységével összefüggésben fogalmaz meg követelményeket. Az Alkotmánybíróság következetes felfogása értelmében ugyanakkor az Alaptörvény 28. cikke nem Alaptörvényben biztosított jog, és így e cikkre sem lehet alkotmányjogi panaszt alapítani {elsőként lásd: 3381/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [11], legutóbb megerősítette: 3223/2016. (XI. 14.) AB végzés, Indokolás [18]}. Mindebből következően az alkotmányjogi panasz ezekben a részekben nem felel meg a befogadhatóság Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontjában foglalt törvényi követelményének.

- [11] Az indítványozó ezen kívül hivatkozik az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdéseinek és azon keresztül az EJEE 6. Cikk (1) bekezdésében garantált jog sérelmére is. Az Alkotmánybíróság itt emlékeztet következetes gyakorlatára, miszerint Magyarország az EJEE részes állama és alávetette magát az Emberi Jogok Európai Bírósága joghatóságának, így az Alkotmánybíróság az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdéseiből fakadóan egy-egy alapvető jog értelmezése során nem hagyhatja figyelmen kívül sem az EJEE rendelkezéseit, sem a keretszerződés jellegű EJEE értelmezésére jogosult Emberi Jogok Európai Bíróságának az EJEE-ben biztosított jogoknak adott felfogását {erről lásd: 32/2012. (VII. 4.) AB határozat, Indokolás [41]; legutóbb megerősítve: 15/2016. (IX. 21.) AB határozat, Indokolás [42]}. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság az EJEE szabályainak önálló értelmezésére nem jogosult, illetve ha nem merül fel Alaptörvényben biztosított jog sérelme, önmagában az EJEE és a bírói döntések összhangjának vizsgálatára sincsen hatásköre {erről lásd: 3212/2013. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [9]}.
- [12] 3.2. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így fennállásukat az Alkotmánybíróság minden esetben külön-külön vizsgálja {elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [13] Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság e törvényi feltételével összefüggésben elsőként arra emlékeztet, hogy a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető hagyományos értelemben vett jogorvoslatnak. Az Alkotmánybíróság ugyanis az alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is kizárólag az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]; legutóbb megerősítette: 3246/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [19]}. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően a bírói döntések felülvizsgálata során az Alaptörvényben és az elfogadott nemzetközi emberi jogi egyezményekben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja {erről lásd például: 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [55]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], legutóbb megerősítette: 3117/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [14] Az indítványozó mind az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében, mind pedig az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert tisztességes eljárásról szóló jog sérelmére a Kúria eljárásával és a kúriai döntéssel összefüggésben hivatkozik. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében előírt követelményrendszer azonban a közigazgatási hatósági eljárások megítélésének mércéje. Az Alkotmánybíróság ezért a következetes gyakorlatának megfelelően ezt az indítványi elemet is az előadott érvelés tartalma szerint, vagyis az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét állító indítványi elemként bírálja el {elsőként lásd: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [23]; legutóbbról lásd: 3223/2016. (XI. 14.) AB végzés, Indokolás [21]}. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert tisztességes eljárásról szóló jog sérelmeként egyfelől arra

hivatkozik, hogy a Kúria helytelenül alkalmazta a Ket. rendelkezéseit, mert a releváns eljárási szabályok alapján a kamarai és választmányi döntéseket meg kellett volna semmisítenie. Másfelől az indítványozó nevesíti a „fegyverek egyenlősége” elvének sérelmét és e körben előadja, hogy az ügyben eljáró Kúria nem a kereset felől, hanem abban a kérdésben foglalt állást, hogy az ügy alapjául szolgáló döntés elbírálására az eljáró bíróságok rendelkeznek-e hatáskörrel.

- [15] Az Alkotmánybíróság előbbieken felidézett következetes álláspontja értelmében az ítélező bíróság bizonyítékértékelési és jogértelmezési szabadságához tartozik, hogy a bizonyítékokat meggyőződése szerint mérlegelje és jogági minősítésüket illetően szabadon alakíthassa ki jogi álláspontját. Az eljáró bíróság által elfogadott jogértelmezés illetően felülvizsgálatától pedig az Alkotmánybíróság mindaddig tartózkodik, amíg a jogértelmezés pontosan körülírt, Alaptörvényben védelmezett jogot nem sért {lásd például: 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [55]; legutóbbról lásd: 3250/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [16]}. Az indítványozó alkotmányjogi panaszának ezekben a részeiben pontosan körülírt alaptörvény-ellenességre nem hivatkozik, ehelyett a panasz további törvényességi felülvizsgálatra irányul, amikor kifogásolja a Ket. szabályainak helytelen alkalmazását, és emellett vitatja a bírói jogértelmezés helyállóságát, valamint a Kúria hatásköri vizsgálatát. Az Alkotmánybíróság így e körben arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz nem ad elő olyan alaptörvény-ellenességet, amely érdemben befolyásolhatta a támadott bírói döntést. Az indítványozó az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt alkotmányos tulajdonvédelmi szabályra is hivatkozik azzal összefüggésben, hogy a kamarai döntés tévesen értelmezte a végrehajtási jogszabályokat, amikor a végrehajtói letéti számlát vezető pénzügyintézetet arra hívta fel, hogy kizárólag a tartós helyettes rendelkezései alapján teljesíthet kifizetést. Az Alkotmánybíróság e körben elsődlegesen arra mutat rá, hogy az alkotmányjogi panaszban kifogásolt kúriai döntés az ügyben eljáró bíróságok hatáskörére szűkítette vizsgálatát. Ennek megfelelően az indítványozó által megjelölt kifogás a támadott bírói döntést érdemben nem befolyásolhatta. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszban felvetett e kérdéseket nem értékelte alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésekként sem.
- [16] 4. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként így arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz részben nem felel meg az Abtv. 27. § a) pontjában és az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontjában, részben pedig az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételeknek. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a), f) és h) pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében előírtakra is, visszautasította.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1199/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3028/2017. (II. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz eljárás megszüntetéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Székesfehérvári Törvényszék 2.Mf.21.554/2014/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz alapján indult eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Székesfehérvári Törvényszék 2.Mf.21.554/2014/6. számú ítélete, valamint a Székesfehérvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 6.M.151/2014/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert ellentétesnek tartotta az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, 26. cikk (1) bekezdésével, valamint 28. cikkével.
- [3] 2. Az indítványozó előadása, valamint a bírósági ítéletekben megállapított tényállás szerint az indítványozót (a bírósági eljárás felperesét) 2000. július 1. napjától a Fővárosi Bíróság elnöke a Fővárosi Bíróság Cégbíróságához osztotta be fővárosi bírósági bírónak (jelenleg: Fővárosi Törvényszék, illetőleg törvényszéki bíró).
- [4] 2.1. A Fővárosi Törvényszék elnöke 1993.El.VI.D.17/30. számú intézkedésével (2014. január 29.) határozatlan időre az indítványozó bíró szolgálati helyéül a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiumát jelölte ki. Az intézkedés jogalapjaként a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Bjt.) 26. § (1)–(2) bekezdését jelölte meg. Az indítványozó bíró a Bjt. 26. § (4) bekezdésre hivatkozva az intézkedéshez nem járult hozzá. Az intézkedés következtében az indítványozó bíró ítélezési tevékenysége megváltozott: korábban cégbírósági bíróként nemperes ügyeket látott el, az intézkedés óta gazdasági peres ügyekben ítélezik.
- [5] A Fővárosi Törvényszék elnöke 1993.El.VI.D.17/33. számú tájékoztatásában intézkedését a szolgálati hely módosításának minősítette, mely álláspontja szerint nem érintette a bíró beosztását, így ahhoz a bíró hozzájárulását sem tartotta szükségesnek.
- [6] 2.2. Az indítványozó bíró az intézkedés ellen benyújtott keresetében a Fővárosi Törvényszék Cégbíróságánál való eredeti beosztása szerinti továbbfoglalkoztatását kérte. Arra hivatkozott, hogy a Bjt. 26. § (4) bekezdésének megfelelően a kifogásolt intézkedéshez a hozzájárulására lett volna szükség, ezt azonban nem adta meg.
- [7] A Székesfehérvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 6.M.151/2014/6. számú ítéletével az indítványozó bíró (az ügy felperese) keresetét elutasította. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Székesfehérvári Törvényszék 2.Mf.21.554/2014/6. számú ítéletével az elsőfokú döntést helybenhagyta.
- [8] 3. Az indítványozó bíró a fenti ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól, mert azokat ellentétesnek tartotta az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével (jogállamiság elve), 26. cikk (1) bekezdésével (bírói függetlenség), valamint 28. cikkével. Kérelme alátámasztásául a 4/2014. (I. 30.) AB határozatra, valamint a 33/2012. (VII. 17.) AB határozatra is hivatkozott.
- [9] 4. Az indítványozó arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtásával egyidejűleg a jogerős ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet is előterjesztett a Kúriához. Az Alkotmánybíróság beszerezte a Kúria döntését.

- [10] A Kúria mint felülvizsgálati bíróság az indítványozó felülvizsgálati kérelmét megalapozottnak találta. Mfv.I.10.491/2015/10. számú ítéletével a Székesfehérvári Törvényszék 2.Mf.21.554/2014/6. számú ítéletét hatályon kívül helyezte, a Székesfehérvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 6.M.151/2014/6. számú ítéletét pedig megváltoztatta: kötelezte az alperest (a Fővárosi Törvényszéket), hogy az indítványozót a cégeljárás ügyviteléhez tartozó ügycsoportokat intéző fővárosi törvényszéki bíróként foglalkoztassa tovább. Indokolásában rámutatott arra is, hogy az eljáró bíróságok azt helyesen állapították meg, hogy a cégbíróság a gazdasági kollégium része, azonban szolgálati helynek a Fővárosi Törvényszék tekintendő, az indítványozó beosztása mind a pályázata, mind az alperes beosztásáról szóló intézkedése alapján helyesen a cégeljárásba tartozó ügycsoportokat intéző fővárosi törvényszéki bíró.
- [11] 5. Az Abtv. 59. §-a alapján az Alkotmánybíróság – ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan oka fogyottá váló ügyek esetén az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti.
- [12] Az Ügyrend 67. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság az Abtv. 59. §-a alapján végzésben megszüntetheti az eljárást a nyilvánvalóan oka fogyottá váló ügyek esetén, a (2) bekezdés pedig példálózó felsorolását adja, hogy mely esetekben válik az indítvány oka fogyottá.
- [13] Az Ügyrend 67. § (2) bekezdés *d)* pontja kimondja, hogy oka fogyottá válik az indítvány különösen, ha rendkívüli jogorvoslat folytán a bíróság a megtámadott bírói döntést hatályon kívül helyezte.
- [14] Tekintettel arra, hogy a Kúria ítélete az alkotmányjogi panasszal támadott jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú döntést pedig az indítványozó javára, rá nézve kedvezően megváltoztatta, az alkotmányjogi panasz alapján indult eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn.
- [15] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 67. § (2) bekezdés *d)* pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 59. §-ára az alkotmányjogi panasz alapján indult eljárást megszüntette.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2170/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3029/2017. (II. 17.) AB VÉGZÉSE

bírói kezdeményezés alapján indult eljárás megszüntetéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 514. § (1) bekezdése első mondatának „[a] 339. § (1) bekezdésében szabályozott esetben a bűnügyi költséget a magánvádló viseli” szövegrésze alaptörvény-ellenességének a megállapítására és a megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezés alapján indult eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Gödöllői Járásbíróság (a továbbiakban: indítványozó) 3.Beü.322/2016/2. számú végzésével az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján – a bűnügyi költségről történő utólagos rendelkezés miatt folyamatban lévő büntetőeljárás felfüggesztése mellett – a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 514. § (1) bekezdés első mondatának „[a] 339. § (1) bekezdésében szabályozott esetben a bűnügyi költséget a magánvádló viseli” szövegrésze alaptörvény-ellenességének a megállapítását és a megsemmisítését indítványozta.
- [2] 2. A bírói kezdeményezés alapjául szolgáló ügyben a sértett mint magánvádló feljelentést tett 2012. szeptember 3. napján a Gödöllői Járásbíróságnál három személy ellen a sérelmére elkövetett rágalalmazás vétsége miatt.
- [3] A Gödöllői Járásbíróság 2013. január 29. napján kelt 5.B.550/2012/10. számú végzésével – törvényes vád hiányában – a vádlottakkal szembeni büntetőeljárást megszüntette. A Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2013. február 28. napján kelt és jogerős 2.Bf.179/2013/2. számú határozatával az elsőfokú bíróság végzését hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította.
- [4] A Gödöllői Járásbíróság a megismételt eljárásban hozott, 2013. június 20. napján kelt 5.B.202/2013/10. számú ítéletében a vádlottakat a rágalalmazás vétségének vádja alól bűncselekmény hiányában felmentette. A Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2014. október 14. napján kelt 3.Bf.885/2013/6. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét mindhárom vádlott vonatkozásában hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította.
- [5] A Gödöllői Járásbíróság a megismételt eljárásban hozott, 2016. január 20. napján kelt 3.B.641/2014/26. számú ítéletében a vádlottakat a rágalalmazás vétségének [1978. évi IV. törvény 179. § (1) bekezdés] vádja alól bűncselekmény hiányában felmentette. A Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság 14.Bf.255/2016/5. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta azzal, hogy az eljárás során felmerült 30 000 forint bűnügyi költséget a magánvádló viseli. A másodfokú bíróság a magánvádlót ezen túlmenően 10 000 forint eljárási illeték megfizetésére kötelezte.
- [6] A három vádlott meghatalmazott védője a Gödöllői Járásbírósághoz 2016. augusztus 4. napján faxon, illetve 2016. augusztus 8. napján postai úton eljuttatott beadványában a büntetőeljárás során felmerült védői munkadíjának és költségeinek a megtérítését kérte arra hivatkozással, hogy azt a védencei nem előlegezték meg.
- [7] Az indítványozónak a meghatalmazott védő indítványa alapján a Be. 578. § szerinti (a bűnügyi költségre vonatkozó utólagos rendelkezés) eljárásban határoznia kell a védő munkadíjának és költségeinek a viseléséről.
- [8] Az indítványozó a védői indítvány elbírálása során észlelte, hogy a magánvádas eljárásban a vádlottak felmentése esetén a vádlottak meghatalmazott védőjének a munkadíja és a költségei viselésére a magánvádlót nem lehet kötelezni. Ennek következtében az indítványozó szerint a Be. 514. § (1) bekezdés első mondatának „[a] 339. § (1) bekezdésében szabályozott esetben a bűnügyi költséget a magánvádló viseli” szövegrésze alaptörvény-ellenes és annak megsemmisítését indítványozta.

- [9] Az indítványozó a bűnügyi költségről történő utólagos rendelkezés miatt folyamatban lévő büntetőeljárást a Be. 266. § (1) bekezdésének *b*) pontja alapján 2016. október 25. napján felfüggesztette és 2016. november 3. napján – postai úton – az Alkotmánybírósághoz fordult.
- [10] 3. Az indítvány indokolása szerint a magánvádas eljárásban a Be. 514. § (1) bekezdése alapján a Be. 339. § (1) bekezdésében szabályozott esetben a bűnügyi költséget a magánvádló viseli. A Be. 339. § (1) bekezdése arról rendelkezik, hogy az állam viseli a Be. 74. § (1) bekezdés *a*) pontjában meghatározott bűnügyi költségből azt a költséget, amelynek megtérítésére a vádlott nem kötelezhető (Be. 338. §), továbbá azt a költséget, amelyet a vádlottnak nem kell megtérítenie [lásd. Be. 74. § (3) bekezdés]. A Be. 74. § (1) bekezdésében azonban a bűnügyi költségek között nem szerepel a meghatalmazott védő munkadíja és költsége, így annak megfizetésére a magánvádló nem kötelezhető abban az esetben, ha a vádlottat felmentik. A Be. 339. § (3) bekezdése alapján az ügyészi vádképviselő esetén az állam megtéríti a vádlott felmentése esetén ezt a bűnügyi költséget.
- [11] Az indítványozó szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében rögzített védelemhez való jogot sérti a Be. 514. § (1) bekezdésének támadott szövegrésze. A hatályos szabályozás szerint a vádemelés sikertelenségének kockázatát a meghatalmazott védő igénybe vétele esetén a terheltnek és nem a magánvádlónak kell viselnie, ami a terheltet szükségképpen gátolja a védelemhez való jogának a gyakorlásában. Álláspontja szerint a szabad védőválasztás joga tartalmilag nem térhet el a védőköteles, illetve a védő nélkül lefolytatható eljárásoknál. Egy ilyen szabályozás az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésében foglalt törvény előtti egyenlőség elvébe és a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütközik. Az indítványozó rögzítette, hogy a magánvádas eljárásokban is kötelező lehet a védelem, ha a Be. 46. § *b*)–*e*) pontjaiban foglalt okok valamelyike a terhelt esetében fennáll.
- [12] Az indítványozó hivatkozott azokra az indokokra, amelyeket az Alkotmánybíróság a pótmagánvádló bűnügyi költségviseléséről szóló 15/2016. (IX. 21.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) kifejtett.
- [13] Az indítványozó álláspontja szerint nem állapítható meg olyan alkotmányos cél, amely indokolhatja a támadott szövegrész következtében a védelemhez való jog tekintetében érvényesülő korlátozást. Az indítványozó szerint az érintett rendelkezés esetében az Abtv. 46. § (1) bekezdésében meghatározott, a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség áll fenn. A jogbiztonság és az alaptörvény-ellenes jogszabály helyébe lépő új szabályozás megalkotása érdekében – figyelemmel az Abtv. 45. § (4) bekezdésére – a támadott rendelkezés jövőbeli hatályú (*pro futuro*) megsemmisítése indokolt, ugyanis a fennálló helyzet alaptörvény-ellenessége csupán annak módosításával orvosolható.
- [14] 4. A bírói indítvány benyújtásakor a hatályban lévő Be. nem tartalmazott olyan rendelkezést, amelynek alapján a magánvádas eljárásban a magánvádló kötelezhető lett volna arra, hogy a terhelt meghatalmazott védőjének a díját és a költségeit viselje, illetve megtérítse abban az esetben, ha a bíróság a terheltet felmenti vagy vele szemben – a magánvádló vádelejtése folytán – az eljárást megszünteti.
- [15] Ahogyan az indítványozó is kifejtette, a Be. 514. § (1) bekezdésének első mondatrésze alapján „[a] 339. § (1) bekezdésében szabályozott esetben a bűnügyi költséget a magánvádló viseli”. A Be. 339. § (1) bekezdése szerint közvádas ügyben az állam – a magánvádas eljárásban a támadott rendelkezés folytán a magánvádló – viseli a Be. 74. § (1) bekezdésének *a*) pontjában meghatározott bűnügyi költségből azt a költséget, amelynek viselésére a vádlott a Be. 338. § alapján nem kötelezhető, továbbá azt a költséget, amelyet a vádlottnak a Be. 74. § (3) bekezdése alapján nem kell megtérítenie. A Be. 74. § (1) bekezdés *a*) pontjában meghatározott bűnügyi költség körében azonban a terhelt meghatalmazott védőjének díja és költségei nem szerepelnek. Ezen bűnügyi költség megtérítéséről a Be. 339. § (3) bekezdése rendelkezik. Ez a törvényi rendelkezés azonban kizárólag a közvádas eljárás tekintetében rögzíti, hogy ha a vádat az ügyész képviselte, és a bíróság a vádlottat felmenti, vagy az eljárást az ügyész vádelejtése miatt megszünteti, az állam a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül – a külön jogszabályban meghatározott mértékben – megtéríti a terhelt költségét, továbbá védőjének az eljárás során nem előlegezett díját és költségét.
- [16] Az Országgyűlés időközben elfogadta és a Magyar Közlönyben 2016. november 4-én kihirdették a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvényt.
- [17] E törvény 16. §-a a Be. 514. §-át a (6) bekezdéssel kiegészítette. Eszerint „[h]a a vádat magánvádló képviselte, és a bíróság a vádlottat felmenti, vagy vele szemben az eljárást a magánvádló vádelejtése miatt megszünteti, a magánvádló a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül – a külön jogszabályban

meghatározott mértékben – megtéríti a vádlott azon költségét, továbbá meghatalmazott védőjének azon díját és költségét, amely a magánvádas eljárásban keletkezett. A megtérítésre a (2)–(5) bekezdés rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.” E törvényi rendelkezés 2017. január 1. napján lépett hatályba.

- [18] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapítja, hogy a Be. módosítása következtében megszűnt az indítvány benyújtásakor fennállt azon jogi helyzet, amely az indítványra okot adott.
- [19] 5. Az Abtv. 53. § (6) bekezdése szerint az alkotmányjogi panasz kivételével az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítvány nem vonható vissza. Az Abtv. 59. §-a szerint az Alkotmánybíróság – az ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan okafogottá váló ügyek esetén az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti.
- [20] Az Ügyrend 67. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az Abtv. 59. §-a alapján végzésben megszüntetheti az eljárást a nyilvánvalóan okafogottá váló ügyek esetén. A (2) bekezdés e) pontja kimondja, hogy okafogottá válik az indítvány különösen, ha az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn, illetve az indítvány egyéb okból tárgytalanná vált.
- [21] A jelen esetben az eljárás folytatására okot adó körülmény megszűnt, erre figyelemmel az Alkotmánybíróság az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntette.

Budapest, 2017. február 7.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1838/2016.

EGYÉB DOKUMENTUMOK, KÖZLEMÉNYEK

HELYREIGAZÍTÁS

Az Alkotmánybíróság Határozatai 2016. 26. számában (2016. november 18.) megjelent 3230/2016. (XI. 18.) AB határozatot aláírói között tévesen szerepelt *dr. Balsai István* és *dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók neve. *Dr. Balsai István* és *dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók a 3230/2016. (XI. 18.) AB határozat meghozatalában nem vettek részt.

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtárgyalója
layout: www.estercom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu

Felelős kiadó: Köves Béla ügyvezető

HU ISSN 2062–9273